

Grupa Kapitałowa
Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń
Spółki Akcyjnej

Skrócone śródroczne
skonsolidowane sprawozdanie finansowe
za okres 9 miesięcy zakończony
30 września 2019 roku

Spis treści

Wstęp	4
Wybrane dane finansowe	7
1. Wybrane skonsolidowane dane finansowe Grupy PZU	7
2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU (wg PSR)	8
3. Podsumowanie skonsolidowanych wyników kwartalnych.....	9
Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe	10
1. Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat.....	10
2. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	12
3. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	13
4. Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	14
5. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	17
Informacje uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	19
1. Informacje o PZU i Grupie PZU	19
2. Struktura akcjonariatu	32
3. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy.....	32
4. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości i kluczowe szacunki i osądy	34
5. Znaczące zdarzenia mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji sprawozdania finansowego	42
6. Korekty błędów lat ubiegłych.....	42
7. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego	42
8. Noty uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	43
9. Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych.....	71
10. Aktywa i zobowiązania warunkowe	72
11. Komentarz do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	73
12. Zarządzanie kapitałem własnym.....	75
13. Sprawozdawczość dotycząca segmentów.....	76
14. Komentarz do sprawozdawczości według segmentów i działalności inwestycyjnej	87
15. Wpływ zdarzeń jednorazowych na wyniki operacyjne	98
16. Otoczenie makroekonomiczne	98
17. Stanowisko Zarządu dotyczące wcześniej publikowanych prognoz wyników	100
18. Czynniki ryzyka, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach	100
19. Emisje, wykupy i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych.....	102
20. Niespłatenie lub naruszenie istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki	102
21. Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji	102
22. Dywidendy.....	102
23. Sprawy sporne	103
24. Pozostałe informacje	106

Kwartałna jednostkowa informacja finansowa PZU (wg PSR)	111
1. Śródroczny bilans	111
2. Śródroczne zestawienie pozycji pozabilansowych.....	113
3. Śródroczny rachunek techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych.....	114
4. Śródroczny ogólny rachunek zysków i strat	115
5. Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym	116
6. Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych	119
7. Wprowadzenie	121
8. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości.....	121
9. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości.....	121
10. Objasnienie różnic między wcześniej publikowaną kwartałną informacją finansową a danymi zaprezentowanymi w śródrocznym raporcie okresowym	122

Wstęp

Oświadczenie o zgodności

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (odpowiednio „skrótowe śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe” oraz „Grupa PZU”) sporządzono zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa” zatwierdzonego przez Komisję Unii Europejskiej oraz zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu w sprawie informacji bieżących i okresowych.

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe powinno być czytane łącznie ze skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy PZU za 2018 rok.

Kwartałna jednostkowa informacja finansowa jednostki dominującej

Zgodnie z §62 ust. 1 Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych częścią skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest kwartałna jednostkowa informacja finansowa jednostki dominującej Grupy PZU – PZU.

W myśl art. 45 ust. 1a Ustawy o rachunkowości, sprawozdania finansowe emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego mogą być sporządzane zgodnie z MSSF.

Z uwagi na fakt, że Walne Zgromadzenie PZU nie podjęło decyzji, o której mowa w art. 45 ust. 1c Ustawy o rachunkowości, w sprawie sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF, sprawozdania jednostkowe PZU sporządza się zgodnie z PSR, określonymi w Ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, m.in.:

- Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. z 2016 roku, poz. 562);
- Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 277).

W sprawach nieuregulowanych Ustawą o rachunkowości oraz wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi, stosuje się odpowiednio Krajowe Standardy Rachunkowości lub MSSF.

Okres objęty skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono za okres 9 miesięcy od 1 stycznia do 30 września 2019 roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej.

Waluta funkcjonalna i prezentacji

Walutą funkcjonalną i prezentacji PZU jest polski złoty. O ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie kwoty przedstawione w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazane są w milionach złotych.

Walutą funkcjonalną spółek z siedzibą na Litwie, Łotwie i w Szwecji jest euro, spółek mających siedzibę na Ukrainie – hrywna ukraińska, a spółki w Wielkiej Brytanii – funt brytyjski.

Kursy walut

Dane finansowe zagranicznych jednostek zależnych przelicza się na polskie złote:

- aktywa i zobowiązania – po średnim kursie ustalonym przez NBP obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego;
- pozycje rachunku zysków i strat oraz innych całkowitych dochodów – po średniej arytmetycznej średnich kursów ustalanych przez NBP na daty kończące każdy miesiąc okresu sprawozdawczego.

Waluta	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	30 września 2019	31 grudnia 2018
euro	4,3086	4,2535	4,3736	4,3000
funt brytyjski	4,8805	4,8111	4,9313	4,7895
hrywna ukraińska	0,1472	0,1323	0,1655	0,1357

Założenie kontynuowania działalności

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki Grupy PZU w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. w okresie co najmniej 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Na dzień podpisania skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdzono istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez jednostki Grupy PZU w okresie 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

Działalność zaniechana

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku jednostki Grupy PZU nie zaniechały prowadzenia jakiegokolwiek istotnego rodzaju działalności.

Sezonowość lub cykliczność działalności

Działalność Grupy PZU nie podlega istotnej sezonowości lub cykliczności.

Słowniczek pojęć

Poniżej wyjaśniono najważniejsze pojęcia i skróty użyte w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Nazwy spółek

AAS Balta – Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta.

Alior Bank – Alior Bank SA.

CDM – Centralny Dom Maklerski Pekao SA.

EMC – EMC Instytut Medyczny SA.

Falck CM – Falck Centra Medyczne sp. z o.o.

Grupa Kapitałowa Alior Banku – Alior Bank wraz z jednostkami zależnymi wymienionymi w punkcie 1.2.

Grupa Kapitałowa Pekao – Pekao wraz z jednostkami zależnymi wymienionymi w punkcie 1.2.

Link4 – Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA.

Pekao – Bank Pekao SA.

PZU, jednostka dominująca – Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna.

PZU Ukraina – PrJSC IC PZU Ukraine.

PZU Ukraina Życie – PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance.

PZU Życie – Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna.

Tomma – Tomma Diagnostyka Obrazowa SA.

TUW PZUW – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Pozostałe definicje

BFG – Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

GOOZPDO – główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych w rozumieniu MSSF 8 – Segmenty operacyjne.

IBNR – ang. *Incurring But Not Reported* lub II rezerwa – rezerwa na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2018 rok – roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej za 2018 rok, sporządzone zgodnie z PSR, podpisane przez Zarząd PZU 12 marca 2019 roku.

KNF – Komisja Nadzoru Finansowego.

Kodeks spółek handlowych – ustawa z 15 września 2000 roku Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 505).

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzone przez Komisję Europejską, które na 30 września 2019 roku zostały opublikowane i weszły w życie.

NBP – Narodowy Bank Polski.

POCI – aktywa finansowe nabyte lub utworzone, dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (ang. *purchased or originated credit – impaired financial assets*).

PSR – ustawa z 29 września 1994 roku o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 351) oraz przepisy wydane na jej podstawie.

RMSR – Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.

Rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych – rozporządzenie Ministra Finansów z 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018 roku, poz. 757).

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU za 2018 rok – skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku.

TSUE – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

UFG – Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

UKNF – Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

UOKIK – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Ustawa o BFG – ustawa z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 795 z późn. zmianami)

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej – ustawa z 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 381 z późn. zmianami).

ZWZ PZU – Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU.

Wybrane dane finansowe

1. Wybrane skonsolidowane dane finansowe Grupy PZU

Dane ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat	mln zł 1 stycznia - 30 września 2019	mln zł 1 stycznia - 30 września 2018	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2019	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2018
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	17 501	17 258	4 062	4 057
Składki zarobione netto	17 227	16 721	3 998	3 931
Przychody z tytułu prowizji i opłat	3 051	3 070	708	722
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	8 401	7 424	1 950	1 745
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(11 920)	(10 984)	(2 767)	(2 582)
Zysk brutto	5 056	5 121	1 173	1 204
Zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej	2 360	2 427	548	571
Zysk przypisywany właścicielom udziałów niekontrolujących	1 324	1 450	307	341
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 280 102	863 382 147	863 280 102	863 382 147
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/ euro)	2,73	2,81	0,63	0,66

Dane ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	mln zł 30 września 2019	mln zł 31 grudnia 2018	mln EUR 30 września 2019	mln EUR 31 grudnia 2018
Aktywa	337 169	328 554	77 092	76 408
Kapitał podstawowy	86	86	20	20
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	15 350	14 925	3 510	3 471
Udziały niekontrolujące	22 642	22 482	5 177	5 228
Kapitały, razem	37 992	37 407	8 687	8 699
Podstawowa i rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 292 684	863 248 013	863 292 684	863 248 013
Wartość księgową na akcję zwykłą (w zł/ euro)	17,78	17,29	4,07	4,02

Dane ze skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	mln zł 1 stycznia - 30 września 2019	mln zł 1 stycznia - 30 września 2018	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2019	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2018
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(1 051)	(5 890)	(244)	(1 385)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(357)	6 027	(83)	1 417
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(6 947)	303	(1 612)	71
Przepływy pieniężne netto, razem	(8 355)	440	(1 939)	103

2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU (wg PSR)

Dane z bilansu	mln zł 30 września 2019	mln zł 31 grudnia 2018	mln EUR 30 września 2019	mln EUR 31 grudnia 2018
Aktywa	40 429	43 567	9 244	10 132
Kapitał podstawowy	86	86	20	20
Kapitały, razem	14 244	13 925	3 257	3 238
Podstawowa i rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Wartość księgową na akcję zwykłą (w zł/ euro)	16,50	16,13	3,77	3,75

Dane z technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz ogólnego rachunku zysków i strat	mln zł 1 stycznia - 30 września 2019	mln zł 1 stycznia - 30 września 2018	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2019	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2018
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	9 396	9 572	2 181	2 250
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	978	1 260	227	296
Wynik netto na działalności inwestycyjnej ¹⁾	2 153	1 914	500	450
Zysk netto	2 459	2 427	571	571
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/ euro)	2,85	2,81	0,66	0,66

¹⁾ Uwzględniono pozycję „Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności”.

3. Podsumowanie skonsolidowanych wyników kwartalnych

Wynik finansowy netto Grupy PZU w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku wyniósł 3 684 mln zł i był niższy o 5,0% od wyniku netto za analogiczny okres roku poprzedniego. Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 2 360 mln zł wobec 2 427 mln zł w 2018 roku (spadek o 2,8%).

Z wyłączeniem zdarzeń jednorazowych¹ wynik netto spadł o 7,8% względem ubiegłego roku.

Wskaźnik ROE przypadający jednostce dominującej (PZU) za okres od 1 stycznia do 30 września 2019 roku wyniósł 20,8%, co oznacza spadek o 2,2 p.p. w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku.

Wpływ na działalność Grupy PZU w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego miały następujące elementy:

- wyższy wynik na notowanych instrumentach kapitałowych w szczególności ze względu na lepszą koniunkturę na GPW;
- wzrost składki przypisanej brutto w tym rozwój sprzedaży w spółkach zagranicznych, dynamicznie rosnący poziom składki produktów ochronnych oferowanych w kanałach własnych oraz w kanale bancassurance, rozwój portfela grupowych produktów zdrowotnych;
- niższy wynik na ubezpieczeniach w segmencie klienta korporacyjnego, w efekcie wyższej szkodowości portfela ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych oraz spadku rentowności ubezpieczeń AC komunikacyjnych;
- spadek rentowności w segmencie ubezpieczeń masowych – efekt wzrostu szkodowości w grupie ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych wskutek wystąpienia ponadnormatywnej liczby szkód powodowanych przez zjawiska atmosferyczne;
- wyższy wynik na ubezpieczeniach indywidualnych w efekcie rosnącego portfela wysokomarżowych ubezpieczeń ochronnych zarówno z kanałów własnych jak i bankowych;
- spadek rentowności w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych przy rosnącym portfelu ubezpieczeń zdrowotnych w efekcie wzrostu szkodowości części ryzyk w grupowym portfelu ochronnym oraz wyższych kosztów działalności;
- niższe wyniki w segmencie działalności bankowej m.in. w związku ze wzrostem składek do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz negatywnym wpływem wyroku TSUE w sprawie kredytów konsumenckich.

¹ Zdarzenia jednorazowe obejmują efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P oraz jednorazowy efekt doszacowania rezerw w ubezpieczeniach majątkowych na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za stany wegetatywne (w okresie porównywalnym).

Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe

1. Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	8.1	5 662	17 501	5 377	17 258
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto		(99)	(338)	(52)	(388)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto		5 563	17 163	5 325	16 870
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto		330	64	342	(149)
Składki zarobione netto		5 893	17 227	5 667	16 721
Przychody z tytułu prowizji i opłat	8.2	1 058	3 051	1 040	3 070
Przychody netto z inwestycji	8.3	3 365	9 599	2 914	8 067
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	8.4	104	211	(33)	38
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	8.5	(501)	(1 544)	(471)	(1 283)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	8.6	(212)	135	201	602
Pozostałe przychody operacyjne	8.7	360	1 117	421	1 216
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		(4 095)	(12 219)	(3 757)	(11 261)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		104	299	118	277
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	8.8	(3 991)	(11 920)	(3 639)	(10 984)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	8.9	(229)	(620)	(197)	(550)
Koszty odsetkowe	8.10	(541)	(1 606)	(516)	(1 508)
Koszty akwizycji	8.11	(864)	(2 480)	(781)	(2 300)
Koszty administracyjne	8.11	(1 624)	(4 900)	(1 593)	(4 935)
Pozostałe koszty operacyjne	8.12	(863)	(3 212)	(947)	(3 033)
Zysk z działalności operacyjnej		1 955	5 058	2 066	5 121
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności		1	(2)	(1)	-
Zysk brutto		1 956	5 056	2 065	5 121

Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat (kontynuacja)

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
Podatek dochodowy	8.14	(470)	(1 372)	(473)	(1 244)
Zysk netto, w tym:		1 486	3 684	1 592	3 877
- zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej		879	2 360	1 017	2 427
- zysk przypisywany właścicielom udziałów niekontrolujących		607	1 324	575	1 450
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	8.13	863 302 480	863 280 102	863 265 576	863 382 147
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w złotych)	8.13	1,02	2,73	1,18	2,81

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2018 roku zaprezentowano w punkcie 4.2.

2. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	Nota	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
Zysk netto		1 486	3 684	1 592	3 877
Inne całkowite dochody	8.14	234	700	(145)	(185)
Podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		292	668	(105)	87
Wycena instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		198	484	(49)	85
Różnice kursowe z przeliczenia		44	32	(27)	29
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych		50	152	(29)	(27)
Niepodlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		(58)	32	(40)	(272)
Wycena instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		(58)	30	(41)	(275)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do nieruchomości inwestycyjnych		-	2	1	3
Dochody całkowite netto, razem		1 720	4 384	1 447	3 692
- dochody całkowite przypisywane właścicielom jednostki dominującej		1 040	2 839	901	2 210
- dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		680	1 545	546	1 482

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2018 roku zaprezentowano w punkcie 4.2.

3. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	30 września 2019	31 grudnia 2018
Wartość firmy	8.15	3 934	3 871
Wartości niematerialne	8.16	3 013	3 180
Inne aktywa	8.17	547	562
Odroczone koszty akwizycji		1 538	1 546
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	8.26	1 361	1 512
Rzeczowe aktywa trwałe	8.18	4 139	3 184
Nieruchomości inwestycyjne		1 822	1 697
Jednostki wyceniane metodą praw własności		12	17
Należności od klientów z tytułu kredytów	8.19	193 620	182 054
Pochodne instrumenty finansowe	8.20	3 490	2 487
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	8.21	105 294	101 665
Wyceniane w zamortyzowanym koszcie		48 374	45 234
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		46 356	38 737
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		10 564	17 694
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		2 343	2 234
Należności	8.23	6 185	6 343
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych		8 797	17 055
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	8.24	1 074	1 147
Aktywa, razem		337 169	328 554

Kapitały i zobowiązania	Nota	30 września 2019	31 grudnia 2018
Kapitały			
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej		15 350	14 925
Kapitał podstawowy	8.25	86	86
Pozostałe kapitały		13 149	12 566
Niepodzielony wynik		2 115	2 273
Zysk z lat ubiegłych		(245)	(940)
Zysk netto		2 360	3 213
Udziały niekontrolujące		22 642	22 482
Kapitały, razem		37 992	37 407
Zobowiązania			
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	8.26	46 533	45 839
Rezerwy na świadczenia pracownicze		527	531
Inne rezerwy	8.27	698	519
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		699	486
Zobowiązania finansowe	8.28	242 786	236 316
Inne zobowiązania	8.29	7 887	7 407
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	8.24	47	49
Zobowiązania, razem		299 177	291 147
Kapitały i zobowiązania, razem		337 169	328 554

4. Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej									Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
	Kapitał podstawowy	Pozostałe kapitały						Niepodzielony wynik				
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2019 roku	86	(11)	12 660	(65)	18	-	(36)	2 273	-	14 925	22 482	37 407
Wycena instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	21	-	-	-	-	-	21	9	30
Wycena instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	396	-	-	-	-	-	396	88	484
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	-	28	-	-	-	-	-	28	124	152
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	32	-	-	32	-	32
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	2
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	447	-	-	32	-	-	479	221	700
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	2 360	2 360	1 324	3 684
Całkowite dochody razem	-	-	-	447	-	-	32	-	2 360	2 839	1 545	4 384
Pozostałe zmiany, w tym:	-	2	447	(5)	(340)	-	-	(2 518)	-	(2 414)	(1 385)	(3 799)
Podział wyniku finansowego	-	-	440	-	(340)	-	-	(2 518)	-	(2 418)	(1 385)	(3 803)
Transakcje na akcjach własnych	-	2	1	-	-	-	-	-	-	3	-	3
Transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Pozostałe	-	-	5	(5)	-	-	-	-	-	-	-	-
Stan na 30 września 2019 roku	86	(9)	13 107	377	(322)	-	(4)	(245)	2 360	15 350	22 642	37 992

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (kontynuacja)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej									Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
	Kapitał podstawowy	Pozostałe kapitały						Niepodzielony wynik				
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2018 roku	86	-	11 824	157	5	4	(73)	2 596	-	14 599	22 961	37 560
Wpływ zastosowania MSSF 9 i inne zmiany	-	-	-	7	-	-	-	(519)	-	(512)	(1 146)	(1 658)
Stan na 1 stycznia 2018 roku po zmianie zasad rachunkowości	86	-	11 824	164	5	4	(73)	2 077	-	14 087	21 815	35 902
Wycena instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	(255)	-	-	-	-	-	(255)	8	(247)
Wycena instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	9	-	-	-	-	-	9	6	15
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	-	24	-	-	-	-	-	24	75	99
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	37	-	-	37	(1)	36
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	-	-	-	-	-	(4)	-	-	-	(4)	-	(4)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	3
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	(219)	-	(4)	37	-	-	(186)	88	(98)
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	3 213	3 213	2 155	5 368
Całkowite dochody razem	-	-	-	(219)	-	(4)	37	-	3 213	3 027	2 243	5 270
Pozostałe zmiany, w tym:	-	(11)	836	(10)	13	-	-	(3 017)	-	(2 189)	(1 576)	(3 765)
Podział wyniku finansowego	-	-	848	-	14	-	-	(3 021)	-	(2 159)	(1 659)	(3 818)
Transakcje na akcjach własnych	-	(11)	-	-	-	-	-	-	-	(11)	-	(11)
Transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	(19)	-	-	-	-	-	-	(19)	83	64
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości i pozostałe	-	-	7	(10)	(1)	-	-	4	-	-	-	-
Stan na 31 grudnia 2018 roku	86	(11)	12 660	(65)	18	-	(36)	(940)	3 213	14 925	22 482	37 407

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (kontynuacja)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (przekształcone) ¹⁾	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej									Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
	Kapitał podstawowy	Pozostałe kapitały						Niepodzielony wynik				
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2018 roku	86	-	11 824	157	5	4	(73)	2 596	-	14 599	22 961	37 560
Wpływ zastosowania MSSF 9 i inne zmiany	-	-	-	7	-	-	-	(519)	-	(512)	(1 146)	(1 658)
Stan na 1 stycznia 2018 roku po zmianie zasad rachunkowości	86	-	11 824	164	5	4	(73)	2 077	-	14 087	21 815	35 902
Wycena instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	(258)	-	-	-	-	-	(258)	(17)	(275)
Wycena instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	13	-	-	-	-	-	13	72	85
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	-	(4)	-	-	-	-	-	(4)	(23)	(27)
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	29	-	-	29	-	29
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	3
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	(246)	-	-	29	-	-	(217)	32	(185)
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	2 427	2 427	1 450	3 877
Całkowite dochody razem	-	-	-	(246)	-	-	29	-	2 427	2 210	1 482	3 692
Pozostałe zmiany, w tym:	-	(11)	791	(6)	14	-	-	(2 979)	-	(2 191)	(1 578)	(3 769)
Podział wyniku finansowego	-	-	806	-	14	-	-	(2 979)	-	(2 159)	(1 659)	(3 818)
Transakcje na akcjach własnych	-	(11)	-	-	-	-	-	-	-	(11)	-	(11)
Transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	(19)	-	-	-	-	-	-	(19)	81	62
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości i pozostałe	-	-	4	(6)	-	-	-	-	-	(2)	-	(2)
Stan na 30 września 2018 roku	86	(11)	12 615	(88)	19	4	(44)	(902)	2 427	14 106	21 719	35 825

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2018 roku zaprezentowano w punkcie 4.2.

5. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
Zysk brutto	5 056	5 121
Korekty	(6 107)	(11 011)
Zmiana stanu należności od klientów z tytułu kredytów	(13 149)	(11 909)
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu depozytów	6 952	165
Zmiana wyceny aktywów wycenianych w wartości godziwej	(135)	(602)
Przychody i koszty odsetkowe	(1 918)	(1 716)
Zrealizowane zyski/straty z działalności lokacyjnej i odpisy z tytułu utraty wartości	1 287	1 211
Wynik z tytułu różnic kursowych	(209)	421
Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji	8	(10)
Amortyzacja wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych	955	815
Zmiana stanu udziału reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	151	13
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	694	704
Zmiana stanu należności	(5)	(253)
Zmiana stanu zobowiązań	843	(355)
Przepływy z tytułu kontraktów inwestycyjnych	(14)	(16)
Nabycia i odkupienia jednostek uczestnictwa oraz certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych	189	(150)
Podatek dochodowy zapłacony	(1 569)	(1 369)
Pozostałe korekty	(187)	2 040
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(1 051)	(5 890)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Wpływy	626 979	687 775
- zbycie nieruchomości inwestycyjnych	66	20
- wpływy z nieruchomości inwestycyjnych	236	225
- zbycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych	75	33
- zbycie udziałów i akcji	2 317	2 500
- realizacja dłużnych papierów wartościowych	140 507	153 258
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży	220 114	343 503
- zamknięcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	242 180	163 193
- realizacja pozostałych lokat	20 118	23 688
- odsetki otrzymane	1 290	1 260
- dywidendy otrzymane	49	61
- zwiększenie stanu środków pieniężnych z tytułu nabycia jednostek i zmiany zakresu konsolidacji	-	4
- pozostałe wpływy z lokat	27	30

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
Wydatki	(627 336)	(681 748)
- nabycie nieruchomości inwestycyjnych	(136)	(102)
- wydatki na utrzymanie nieruchomości inwestycyjnych	(102)	(73)
- nabycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych	(585)	(429)
- nabycie udziałów i akcji	(1 997)	(2 464)
- nabycie udziałów i akcji w jednostkach zależnych	(63)	(14)
- zmniejszenie stanu środków pieniężnych z tytułu sprzedaży jednostek i zmiany zakresu konsolidacji	(32)	-
- nabycie dłużnych papierów wartościowych	(142 716)	(140 703)
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży	(221 260)	(346 376)
- otwarcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	(240 682)	(167 208)
- nabycie pozostałych lokat	(19 749)	(24 357)
- pozostałe wydatki na lokaty	(14)	(22)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(357)	6 027
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
Wpływy	83 971	157 594
- wpływy z tytułu emisji akcji przez jednostki zależne (w części opłaconej przez udziałowców niekontrolujących)	-	12
- wpływy z tytułu kredytów i pożyczek	2 624	1 832
- wpływy z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	5 717	4 346
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu	75 630	151 404
Wydatki	(90 918)	(157 291)
- dywidendy wypłacone właścicielom jednostki dominującej	(2 418)	-
- dywidendy wypłacone właścicielom udziałów niekontrolujących	(1 385)	(1 659)
- spłata kredytów i pożyczek	(3 562)	(1 892)
- wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	(8 179)	(2 118)
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu	(74 910)	(151 388)
- odsetki od kredytów i pożyczek	(53)	(92)
- odsetki od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	(204)	(142)
- wydatki z tytułu leasingu	(207)	-
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(6 947)	303
Przepływy pieniężne netto, razem	(8 355)	440
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	17 055	8 239
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	97	40
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu, w tym:	8 797	8 719
- o ograniczonej możliwości dysponowania	43	51

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2018 roku zaprezentowano w punkcie 4.2.

Informacje uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje o PZU i Grupie PZU

1.1 PZU

Jednostką dominującą w Grupie PZU jest PZU – spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie przy Al. Jana Pawła II 24.

PZU jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000009831.

Podstawowym przedmiotem działalności PZU według Polskiej Klasyfikacji Działalności i Europejskiej Klasyfikacji Działalności są pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (65.12).

1.2 Jednostki Grupy PZU oraz jednostki stowarzyszone

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2019	31 grudnia 2018	
Jednostki ubezpieczeniowe objęte konsolidacją						
1	Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA	Warszawa	nd.	nd.	nd.	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. https://www.pzu.pl/grupa-pzu/spolki/pzu-sa
2	Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA	Warszawa	18.12.1991	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pzu-zycie
3	Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	15.09.2014	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. https://www.link4.pl/
4	Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych	Warszawa	20.11.2015	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. https://www.tuwpuw.pl/
5	Lietuvos Draudimas AB	Wilno (Litwa)	31.10.2014	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.ld.lt/
6	Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta	Ryga (Łotwa)	30.06.2014	99,99%	99,99%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.balta.lv/
7	PrJSC IC PZU Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.pzu.com.ua/
8	PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. http://www.pzu.com.ua/
9	UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	Wilno (Litwa)	26.04.2002	99,34%	99,34%	Ubezpieczenia na życie. https://pzugd.lt/
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Pekao						
10	Bank Pekao SA	Warszawa	07.06.2017	20,02%	20,03%	Usługi bankowe. https://www.pekao.com.pl/
11	Pekao Bank Hipoteczny SA	Warszawa	07.06.2017	20,02%	20,03%	Usługi bankowe. http://www.pekaobh.pl/
12	Pekao Leasing sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017	20,02%	20,03%	Usługi leasingowe. http://www.pekaoleasing.com.pl/
13	Pekao Investment Banking SA	Warszawa	07.06.2017	20,02%	20,03%	Usługi maklerskie. http://pekaoib.pl/
14	Pekao Faktoring sp. z o.o.	Lublin	07.06.2017	20,02%	20,03%	Usług faktoringowe. https://www.pekaofactoring.pl/
15	Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA w likwidacji	Warszawa	07.06.2017	20,02%	20,03%	Zarządzanie funduszami emerytalnymi.
16	Pekao Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Warszawa	11.12.2017	20,02%	20,03%	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi. https://www.pekaotfi.pl/tfi/welcome
17	Centrum Kart SA	Warszawa	07.06.2017	20,02%	20,03%	Usługi finansowe pomocnicze. http://www.centrumkart.pl/
18	Pekao Financial Services sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017	46,82% ¹⁾	46,82% ¹⁾	Agent transferowy. http://www.pekao-fs.com.pl/pl/
19	Centrum Bankowości Bezpośredniej sp. z o.o.	Kraków	07.06.2017	20,02%	20,03%	Usługi call – center. http://www.cbb.pl/
20	Pekao Property SA w likwidacji ²⁾	Warszawa	07.06.2017	20,02%	20,03%	Działalność deweloperska.
21	FPB – Media sp. z o.o. w upadłości ³⁾	Warszawa	07.06.2017	20,02%	20,03%	Działalność deweloperska.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2019	31 grudnia 2018	
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Pekao – ciąg dalszy						
22	Pekao Fundusz Kapitałowy sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	07.06.2017	20,02%	20,03%	Doradztwo gospodarcze.
23	Pekao Investment Management SA	Warszawa	11.12.2017	20,02%	20,03%	Zarządzanie aktywami. https://pekaotfi.pl/tfi/arts.ppim
24	Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o.	Warszawa	11.12.2017	20,02%	20,03%	Pośrednictwo finansowe. https://www.xelion.pl/
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Alior Banku						
25	Alior Bank SA	Warszawa	18.12.2015	31,94%	31,93%	Usługi bankowe. https://www.aliorbank.pl/
26	Alior Services sp. z o.o.	Warszawa	18.12.2015	31,94%	31,93%	Pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.
27	Alior Leasing sp. z o.o.	Wrocław	18.12.2015	31,94%	31,93%	Usługi leasingowe. https://www.aliorbank.pl/wlasna-dzialalnosc/alior-leasing.html
28	Meritum Services ICB SA	Gdańsk	18.12.2015	31,94%	31,93%	Usługi informatyczne.
29	Alior TFI SA	Warszawa	18.12.2015	31,94%	31,93%	Usługi asset management i zarządzanie subfunduszami Alior SFIO. https://www.aliortfi.com/
30	New Commerce Services sp. z o.o.	Warszawa	18.12.2015	31,94%	31,93%	Spółka nie prowadzi działalności.
31	Absource sp. z o.o.	Kraków	04.05.2016	31,94%	31,93%	Działalność usługowa w zakresie informatyki.
32	Serwis Ubezpieczeniowy sp. z o.o.	Katowice	30.01.2017	31,94%	31,93%	Działalność brokerska.
33	Corsham sp. z o.o. ⁴⁾	Warszawa	04.02.2019	31,94%	nd.	Doradztwo gospodarcze.
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa PZU Zdrowie						
34	PZU Zdrowie SA	Warszawa	02.09.2011	100,00%	100,00%	Usługi medyczne https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pzu-zdrowie
35	Centrum Medyczne Medica sp. z o.o.	Płock	09.05.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://cmmedica.pl/
36	Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-Med sp. z o.o.	Włocławek	12.05.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://cmprofmed.pl/
37	Sanatorium Uzdrowskie „Krystynka” sp. z o.o.	Ciechocinek	09.05.2014	99,09%	99,09%	Usługi szpitalne, rehabilitacyjne, sanatoryjne. http://www.sanatoriumkrystynka.pl/
38	Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o.	Jaworzno	01.12.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.elvita.pl/
39	Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.	Łaziska Górne	01.12.2014	57,00%	57,00%	Usługi medyczne. http://www.proelmed.pl/
40	Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.	Warszawa	08.09.2015	60,46%	60,46%	Usługi medyczne. http://www.cmgamma.pl/
41	Polmedic sp. z o.o.	Radom	30.11.2016	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.polmedic.com.pl/
42	Artimed Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej sp. z o.o.	Kielce	21.12.2016	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://artimed.pl/

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2019	31 grudnia 2018	
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa PZU Zdrowie – ciąg dalszy						
43	Revimed sp. z o.o. ⁴⁾	Gdańsk	31.05.2017	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. https://gdanskabrahama.pzuzdrowie.pl/
44	Centrum Medyczne św. Łukasza sp. z o.o.	Częstochowa	09.01.2018	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.cmlukasza.pl/
45	Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej Multimed sp. z o.o.	Oświęcim	31.12.2018	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. https://multimed.oswiecim.pl/
46	Alergo-Med Tarnów sp. z o.o. ⁵⁾	Tarnów	31.01.2019	100,00%	nd.	Usługi medyczne. http://alergomed.tarnow.pl/
47	Falck Centra Medyczne sp. z o.o. ⁵⁾	Warszawa	03.06.2019	100,00%	nd.	Usługi medyczne. https://www.falck.pl/centra-medyczne/
48	Starówka sp. z o.o. ⁵⁾	Warszawa	03.06.2019	100,00%	nd.	Usługi medyczne. https://www.starowkanoz.pl/
Jednostki objęte konsolidacją – pozostałe jednostki						
49	Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA	Warszawa	08.12.1998	100,00%	100,00%	Zarządzanie funduszami emerytalnymi. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pte-pzu
50	PZU Centrum Operacji SA	Warszawa	30.11.2001	100,00%	100,00%	Działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi.
51	Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA	Warszawa	30.04.1999	100,00%	100,00%	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/tfi-pzu
52	PZU Pomoc SA	Warszawa	18.03.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance. https://www.pzu.pl/grupa-pzu/spolki/pzu-pomoc
53	PZU Finance AB (publ.)	Sztokholm (Szwecja)	02.06.2014	100,00%	100,00%	Usługi finansowe. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pzu-finance
54	PZU Finanse sp. z o.o.	Warszawa	08.11.2013	100,00%	100,00%	Usługi finansowo-księgowe.
55	Tower Inwestycje sp. z o.o.	Warszawa	27.08.1998	100,00%	100,00%	Działalność deweloperska, eksploatacja i wynajem nieruchomości. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/tower-inwestycje
56	Ogrodowa-Inwestycje sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2004	100,00%	100,00%	Nabywanie, eksploatacja, wynajem i zbywanie nieruchomości. http://www.ogrodowainwestycje.pl/
57	Arm Property sp. z o.o.	Kraków	26.11.2014	100,00%	100,00%	Kupno i sprzedaż nieruchomości.
58	Ipsilon sp. z o.o.	Warszawa	02.04.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance oraz usługi medyczne.
59	PZU Corporate Member Limited	Londyn (Wielka Brytania)	28.09.2017	100,00%	100,00%	Działalność inwestycyjna.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2019	31 grudnia 2018	
Jednostki objęte konsolidacją – pozostałe jednostki – ciąg dalszy						
60	PZU LAB SA	Warszawa	13.09.2011	100,00%	100,00%	Usługi konsultingowe, szkoleniowe oraz rozwój innowacji technologicznych w zakresie wsparcia w procesach bezpieczeństwa technicznego i procesowego oraz zarządzania ryzykiem. https://www.pzu.pl/pl/grupa-pzu/spolki/pzu-lab
61	Omicron BIS SA	Warszawa	28.08.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
62	Sigma BIS SA ⁹⁾	Warszawa	12.12.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
63	LLC SOS Services Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Usługi assistance.
64	Battersby Investments SA	Warszawa	15.09.2017	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
65	Tulare Investments sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2017	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
Jednostki objęte konsolidacją - Grupa Kapitałowa Armatura						
66	Armatura Kraków SA	Kraków	07.10.1999	100,00%	100,00%	Produkcja i sprzedaż grzejników, baterii sanitarnych oraz administracja i zarządzanie grupą kapitałową. http://www.grupa-armatura.pl/
67	Aquaform SA	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	100,00%	Produkcja i sprzedaż wyposażenia łazienkowego. http://www.aquaform.com.pl/
68	Aquaform Badprodukte GmbH in Liquidation ⁷⁾	Anhausen (Niemcy)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
69	Aquaform Ukraine TOW	Żytomierz (Ukraina)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa. http://aquaform.org.ua/
70	Aquaform Romania SRL	Prejmer (Rumunia)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
71	Morehome.pl sp. z o.o. w likwidacji ⁸⁾	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
Jednostki objęte konsolidacją – fundusze inwestycyjne						
72	PZU SFIO Universum	Warszawa	15.12.2009	nd.	nd.	Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu.
73	PZU FIZ Dynamiczny w likwidacji	Warszawa	27.01.2010	nd.	nd.	j.w.
74	PZU FIZ Sektora Nieruchomości ⁹⁾	Warszawa	01.07.2008	nd.	nd.	j.w.
75	PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 ⁹⁾	Warszawa	21.11.2011	nd.	nd.	j.w.
76	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1	Warszawa	12.12.2012	nd.	nd.	j.w.
77	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2	Warszawa	19.11.2012	nd.	nd.	j.w.
78	PZU FIZ Surowcowy w likwidacji	Warszawa	03.09.2015	nd.	nd.	j.w.
79	PZU FIO Globalny Obligacji Korporacyjnych	Warszawa	30.05.2016	nd.	nd.	j.w.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2019	31 grudnia 2018	
Jednostki objęte konsolidacją – fundusze inwestycyjne – ciąg dalszy						
80	PZU FIZ Akcji Combo	Warszawa	09.03.2017	nd.	nd.	j.w.
81	inPZU Inwestycji Ostrożnych	Warszawa	10.04.2018	nd.	nd.	j.w.
82	inPZU Obligacje Polskie	Warszawa	10.04.2018	nd.	nd.	j.w.
83	inPZU Akcje Polskie	Warszawa	10.05.2018	nd.	nd.	j.w.
84	inPZU Akcji Rynków Rozwiniętych	Warszawa	10.05.2018	nd.	nd.	j.w.
85	inPZU Obligacji Rynków Rozwiniętych	Warszawa	10.05.2018	nd.	nd.	j.w.
86	inPZU Obligacji Rynków Wschodzących	Warszawa	10.05.2018	nd.	nd.	j.w.
Jednostki stowarzyszone						
87	GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA	Tychy	08.06.1999	30,00%	30,00%	Obsługa ubezpieczeń. http://gsupomoc.pl/
88	EMC Instytut Medyczny SA	Wrocław	18.06.2013	28,31% ¹⁰⁾	28,31% ¹⁰⁾	Ochrona zdrowia ludzkiego, prace badawczo-rozwojowe w dziedzinie nauk medycznych i farmacji. http://www.emc-sa.pl/
89	CPF Management	Tortola, Brytyjskie Wyspy Dziewicze	07.06.2017	8,01% ¹¹⁾	8,01% ¹¹⁾	Działalność doradcza i biznesowa – spółka nie prowadzi działalności.
90	PayPo sp. z o.o.	Warszawa	15.11.2018	6,39% ¹²⁾	6,39% ¹²⁾	Usługi finansowe. https://paypo.pl/

¹⁾ Od 4 czerwca 2018 roku PZU posiada bezpośrednio 33,5% akcji PFS a Pekao – 66,5%.

²⁾ 1 marca 2019 roku otwarto proces likwidacji spółki.

³⁾ Od 11 kwietnia 2019 roku występuje pod nazwą FPB – Media sp. z o.o. w upadłości.

⁴⁾ 31 października 2019 roku nastąpiło połączenie Revimed sp. z o.o. z PZU Zdrowie SA. Transakcja nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.

⁵⁾ Dodatkowe informacje zaprezentowano w punkcie 1.4.

⁶⁾ 3 października 2019 roku PZU sprzedał 6 600 akcji Sigma BIS SA, stanowiących 66% kapitału akcyjnego i uprawniających do 66% głosów na walnym zgromadzeniu. W efekcie – od 3 października 2019 roku Sigma BIS SA jest spółką stowarzyszoną. Transakcja nie będzie miała istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.

⁷⁾ 15 stycznia 2019 roku otwarto proces likwidacji spółki.

⁸⁾ 7 stycznia 2019 roku złożono wniosek w KRS w sprawie likwidacji spółki.

⁹⁾ Na 30 września 2019 roku fundusze PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 prowadziły swoją działalność inwestycyjną poprzez zależne spółki prawa handlowego (objęte konsolidacją) mające charakter jednostek specjalnego przeznaczenia, których liczba wynosiła odpowiednio dla każdego funduszu: 18 i 18 (31 grudnia 2018 roku: 18 i 18).

¹⁰⁾ % głosów posiadanych przez PZU różni się od % kapitału akcyjnego i zarówno na 30 września 2019 roku, jak i na 31 grudnia 2018 roku wynosił 25,44%. Różnica pomiędzy udziałem w głosach a udziałem w kapitale wynika z posiadania przez akcjonariuszy niekontrolujących akcji uprzywilejowanych co do głosu.

¹¹⁾ Jednostka stowarzyszona z Pekao, w której posiada on 40,00% udziału. W konsekwencji Zarząd PZU uznaje, że Grupa PZU wywiera na tę jednostkę znaczący wpływ.

¹²⁾ Jednostka stowarzyszona z Alior Bankiem, w której posiada on 20,00% udziału. W konsekwencji Zarząd PZU uznaje, że Grupa PZU wywiera na tę jednostkę znaczący wpływ.

W trakcie 2019 roku następujące spółki wykreślono z rejestru przedsiębiorców KRS:

- Syta Development sp. z o.o. w likwidacji – 10 czerwca 2019 roku (kontrolę nad spółką sprawował likwidator niezależny od Grupy PZU i z tej przyczyny spółka nie podlegała konsolidacji);
- Ardea Alba SA w likwidacji – 14 maja 2019 roku;
- Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o. w likwidacji – 17 lipca 2019 roku;
- CDM – 30 sierpnia 2019 roku. Jest to efekt podziału CDM w trybie art. 529 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych, tj. poprzez:
 - przeniesienie na Pekao części majątku (aktywów i pasywów) oraz praw i obowiązków w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa CDM, związanej ze świadczeniem usług maklerskich („Działalność Maklerska”) oraz
 - przeniesienie na Centrum Bankowości Bezpośredniej sp. z o.o. części majątku (aktywów i pasywów) oraz praw i obowiązków w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa CDM, związanej z wykonywaniem usług call center („Działalność Call Center”).

Zgodnie z art. 530 § 1 Kodeksu spółek handlowych CDM został rozwiązany bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego. W dniu wykreślenia z KRS i zgodnie z art. 531 § 1 Kodeksu spółek handlowych podział CDM stał się prawnie skuteczny.

Wykreślenie spółek nie miało wpływu na skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

1.3 Udziały niekontrolujące

W tabeli poniżej przedstawiono spółki zależne, w których występują lub występowały udziały niekontrolujące:

Nazwa jednostki	30 wrzesień 2019	31 grudnia 2018
Pekao ¹⁾	79,98%	79,97%
Alior Bank ²⁾	68,06%	68,07%
Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.	43,00%	43,00%
Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.	39,54%	39,54%
Sanatorium Uzdrowskie „Krystynka” sp. z o.o.	0,91%	0,91%
UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	0,66%	0,66%
AAS Balta	0,01%	0,01%

¹⁾ W konsekwencji PZU posiada także udziały niekontrolujące w jednostkach zależnych Pekao, wymienionych w tabeli w punkcie 1.2.

²⁾ W konsekwencji PZU posiada także udziały niekontrolujące w jednostkach zależnych Alior Banku wymienionych w tabeli w punkcie 1.2.

Wartość bilansowa udziałów niekontrolujących	30 września 2019	31 grudnia 2018
Grupa Pekao	18 221	18 251
Grupa Alior Banku	4 415	4 225
Pozostałe	6	6
Razem	22 642	22 482

Poniżej przedstawiono skrócone informacje finansowe dotyczące Grupy Kapitałowej Pekao oraz Grupy Kapitałowej Alior Banku ujęte w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Aktywa	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	30 września 2019	31 grudnia 2018	30 września 2019	31 grudnia 2018
Wartość firmy	692	692	-	-
Wartości niematerialne	1 638	1 777	647	658
Inne aktywa	65	45	38	35
Rzeczowe aktywa trwałe	2 068	1 682	788	461
Nieruchomości inwestycyjne	13	13	-	-
Należności od klientów z tytułu kredytów	137 663	128 242	55 935	53 811
Pochodne instrumenty finansowe	2 762	1 765	693	579
Jednostki wyceniane metodą praw własności	-	-	5	4
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	43 935	40 356	14 947	13 636
Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	16 230	12 262	7 868	6 307
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	25 649	27 266	6 955	7 280
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	2 056	828	124	49
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 160	1 112	1 134	1 076
Należności	2 196	2 235	972	815
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	6 558	13 219	1 571	2 069
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	44	4	-	-
Aktywa, razem	198 794	191 142	76 730	73 144

Kapitały i zobowiązania	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	30 września 2019	31 grudnia 2018	30 września 2019	31 grudnia 2018
Kapitały				
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	22 784	22 824	6 489	6 207
Kapitał podstawowy	262	262	1 306	1 306
Pozostałe kapitały	20 622	20 721	5 638	5 609
Niepodzielony wynik	1 900	1 841	(455)	(708)
Udziały niekontrolujące	12	11	-	-
Kapitały, razem	22 796	22 835	6 489	6 207
Zobowiązania				
Rezerwy na świadczenia pracownicze	397	407	33	32
Inne rezerwy	420	297	169	119
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	31	33	-	-
Zobowiązania finansowe	171 462	164 636	68 590	65 373
Inne zobowiązania	3 688	2 934	1 449	1 413
Zobowiązania, razem	175 998	168 307	70 241	66 937
Kapitały i zobowiązania, razem	198 794	191 142	76 730	73 144

W poniższej tabeli zaprezentowano skonsolidowane dane Grupy PZU z wydzielonymi danymi Grupy Kapitałowej Pekao i Grupy Kapitałowej Alior Banku, uwzględniającymi efekt korekt z tytułu wyceny aktywów i zobowiązań do wartości godziwej na dzień obejmowania kontroli oraz ich późniejszego rozliczenia w czasie.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 30 września 2019 roku	Grupa PZU	Wyłączenie danych Pekao	Wyłączenie danych Alior Banku	Eliminacja korekt konsolidacyjnych	Grupa PZU bez Pekao i Alior Banku
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	17 501	-	-	7	17 508
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	(338)	-	-	-	(338)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	17 163	-	-	7	17 170
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto	64	-	-	5	69
Składki zarobione netto	17 227	-	-	12	17 239
Przychody z tytułu prowizji i opłat	3 051	(2 101)	(847)	70	173
Przychody netto z inwestycji	9 599	(5 119)	(3 259)	26	1 247
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	211	(103)	(54)	-	54
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	(1 544)	454	1 135	-	45
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	135	(61)	149	3	226
Pozostałe przychody operacyjne	1 117	(262)	(218)	30	667
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(12 219)	-	-	-	(12 219)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	299	-	-	-	299
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(11 920)	-	-	-	(11 920)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(620)	282	338	-	-
Koszty odsetkowe	(1 606)	913	588	(14)	(119)
Koszty akwizycji	(2 480)	-	-	(45)	(2 525)
Koszty administracyjne	(4 900)	2 532	1 130	(26)	(1 264)
Pozostałe koszty operacyjne	(3 212)	1 450	575	(56)	(1 243)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	5 058	(2 015)	(463)	-	2 580
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności	(2)	-	(1)	-	(3)
Zysk (strata) brutto	5 056	(2 015)	(464)	-	2 577
Podatek dochodowy	(1 372)	578	205	-	(589)
Zysk (strata) netto	3 684	(1 437)	(259)	-	1 988

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 30 września 2018 roku (przekształcone)	Grupa PZU	Wyłączenie danych Pekao	Wyłączenie danych Alior Banku	Eliminacja korekt konsolidacyj- cyjnych	Grupa PZU bez Pekao i Alior Banku
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	17 258	-	-	6	17 264
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	(388)	-	-	-	(388)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	16 870	-	-	6	16 876
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto	(149)	-	-	-	(149)
Składki zarobione netto	16 721	-	-	6	16 727
Przychody z tytułu prowizji i opłat	3 070	(2 098)	(824)	25	173
Przychody netto z inwestycji	8 067	(4 516)	(2 538)	8	1 021
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	38	(92)	(73)	-	(127)
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	(1 283)	440	785	-	(58)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	602	(34)	(440)	4	132
Pozostałe przychody operacyjne	1 216	(333)	(301)	20	602
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(11 261)	-	-	-	(11 261)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	277	-	-	-	277
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(10 984)	-	-	-	(10 984)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(550)	281	267	-	(2)
Koszty odsetkowe	(1 508)	831	561	(12)	(128)
Koszty akwizycji	(2 300)	-	-	(37)	(2 337)
Koszty administracyjne	(4 935)	2 557	1 186	(9)	(1 201)
Pozostałe koszty operacyjne	(3 033)	1 148	606	(5)	(1 284)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	5 121	(1 816)	(771)	-	2 534
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności	-	-	-	-	-
Zysk (strata) brutto	5 121	(1 816)	(771)	-	2 534
Podatek dochodowy	(1 244)	475	216	-	(553)
Zysk (strata) netto	3 877	(1 341)	(555)	-	1 981

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018 (przekształcone)
Zysk netto	1 437	1 341	259	555
Inne całkowite dochody	257	21	23	22
Wycena instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	8	82	(10)	9
Wycena instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	118	(21)	3	-
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych netto	131	(40)	30	13
Różnice kursowe	-	-	-	-
Dochody całkowite netto, razem	1 694	1 362	282	577

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018
Przeptywy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(3 396)	(8 064)	1 370	331
Przeptywy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(2 110)	7 984	(1 188)	333
Przeptywy pieniężne netto z działalności finansowej	(1 191)	(99)	24	125
Przeptywy pieniężne netto, razem	(6 697)	(179)	206	789

Informacje o dywidendach	Grupa Kapitałowa Pekao		Grupa Kapitałowa Alior Banku	
	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018
Data uchwalenia dywidendy	26 czerwca 2019	21 czerwca 2018	-	-
Dzień dywidendy	10 lipca 2019	6 lipca 2018	-	-
Dzień wypłaty dywidendy	30 lipca 2019	20 lipca 2018	-	-
Kwota dywidendy na akcję (w zł)	6,60	7,90	-	-
Wartość dywidendy przypadająca Grupie PZU	347	415	-	-
Wartość dywidendy przypadająca akcjonariuszom niekontrolującym	1 385	1 659	-	-

1.4 Zmiany zakresu konsolidacji i struktury Grupy PZU

1.4.1. Spółki medyczne

Falck CM

13 marca 2019 roku PZU Zdrowie SA zawarł z Falck Danmark A/S przedwstępną, a 3 czerwca 2019 roku - przyrzeczoną umowę nabycia 403 551 udziałów w Falck CM, stanowiących 100% kapitału zakładowego i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 50 zł każdy. Jednocześnie PZU Zdrowie SA, a przez to także PZU, został pośrednim właścicielem spółki Starówka sp. z o.o., w której Falck CM posiada 100% udziałów.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 3 czerwca 2019 roku obie spółki objęto konsolidacją.

Alergo-Med Tarnów sp. z o.o.

31 stycznia 2019 roku PZU Zdrowie nabył 1 432 udziały spółki Alergo – Med Tarnów sp. z o.o. stanowiących 100% kapitału zakładowego i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 500 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 31 stycznia 2019 roku Alergo – Med sp. z o.o. objęto konsolidacją.

Prowizoryczne rozliczenie nabycia

Proces alokacji ceny nabycia udziałów Falck CM oraz Starówka Sp. z o.o. przeprowadzono na podstawie danych księgowych tych spółek na 31 maja 2019 roku uznając, iż nie wystąpiły istotne różnice danych księgowych pomiędzy 31 maja 2019 roku a 3 czerwca 2019 roku, czyli dniem objęcia kontroli.

Do dnia podpisania skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie zakończono procesu rozliczenia nabycia udziałów Falck CM oraz Starówka Sp. z o.o. Wiarygodne i rzetelne wyliczenie wartości godziwej nabytych aktywów i zobowiązań wymaga zebrania oraz przetworzenia bardzo dużej ilości danych i dokonania odpowiednich kalkulacji, co uniemożliwiło zakończenie tego procesu pomiędzy dniem objęcia kontroli a datą podpisania skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

MSSF 3 daje na zakończenie procesu rozliczenia nabycia jeden rok od daty transakcji i takie ostateczne rozliczenie zostanie zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU za rok kończący się 31 grudnia 2019 roku.

W tabelach poniżej zaprezentowano prowizoryczne rozliczenie nabycia spółek medycznych.

Wartość nabytych aktywów netto	Rozliczenie prowizoryczne
Aktywa	31
Rzeczowe aktywa trwałe	17
Należności	7
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	7
Zobowiązania	18
Zobowiązania finansowe	10
Inne zobowiązania	8
Wartość nabytych aktywów netto	13

Wyliczenie wartości firmy	Rozliczenie prowizoryczne
Przekazana zapłata	67
Wartość netto możliwych do zidentyfikowania aktywów	(13)
Wartość firmy	54

Wartość firmy nie będzie pomniejszała dochodu do opodatkowania.

1.4.2. Corsham sp. z o.o.

4 lutego 2019 roku Alior Bank nabył 100 udziałów spółki Corsham sp. z o.o. stanowiących 100% kapitału zakładowego i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 50 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 4 lutego 2019 roku Corsham sp. z o.o. objęto konsolidacją.

1.4.3. Konsolidowane fundusze inwestycyjne

Z uwagi na utratę kontroli zaprzestano konsolidacji następujących funduszy inwestycyjnych: subfunduszu PZU Akcji Spółek Dywidendowych, PZU FIZ Akcji Focus, PZU FIZ Forte – od 31 marca 2019 roku oraz subfunduszu PZU Dłużny Aktywny – od 1 czerwca 2019 roku.

27 września 2019 roku zakończyła się likwidacja PZU FIO Innowacyjnych Technologii.

1.4.4. Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa Jaworzno

31 stycznia 2019 roku KNF podjęła decyzję o przejściu przez Alior Bank Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej Jaworzno (SKOK Jaworzno). Zgodnie z decyzją KNF, od 1 lutego 2019 roku Alior Bank objął zarząd majątkiem SKOK Jaworzno, która od 1 kwietnia 2019 roku została przejęta przez Alior Bank.

Przejęcie SKOK Jaworzno rozliczono zgodnie z MSSF 3. Proces przejęcia zrealizowano przy założeniu udzielenia Alior Bankowi wsparcia przez BFG na podstawie art. 264 Ustawy o BFG i nie wiązał się z dokonaniem zapłaty przez Alior Bank. Wsparcie BFG będzie polegało na przekazaniu dotacji oraz udzieleniu gwarancji na pokrycie strat (stosowne umowy są finalizowane) wynikających z ryzyka związanego z przejmowanymi prawami majątkowymi SKOK Jaworzno. Dotacja BFG udzielona zostanie na pokrycie, ustalonej na dzień przejęcia, różnicy pomiędzy wartością przejmowanych praw majątkowych a zobowiązań z tytułu środków gwarantowanych deponentów SKOK. Na 30 września 2019 roku wartość dotacji oszacowano na 110 mln zł. W myśl zapisów MSSF 3 ostateczne rozliczenie przejęcia musi nastąpić w ciągu 12 miesięcy od daty przejęcia, a więc do końca marca 2020 roku.

Prowizoryczne rozliczenie nabycia SKOK Jaworzno

Zgodnie z zapisami MSSF 3 Grupa PZU ujęła wartości godziwe przejętych aktywów i zobowiązań.

Wartość godziwą portfela kredytowego SKOK Jaworzno ustalono dla kredytów bez rozpoznanej utraty wartości (portfel pracujący). Dla tych kredytów obliczenie bazowało na przepływach kontraktowych skorygowanych o ryzyko kredytowe oraz przedpłaty. Wartość godziwą pracującego portfela kredytowego SKOK ustalono stosując model zdyskontowanych przepływów pieniężnych z zastosowaniem obserwowanych wartości rynkowych stóp skorygowanych o marżę płynności oraz koszt kapitału, w podziale na homogeniczne podportfele. Wartość godziwa portfela kredytów niepracujących została przyjęta jako równa wartości księgowej ze względu na oczekiwany nieznaczący odzysk.

Wartość godziwa depozytów klientów i bankowych oraz innych zobowiązań finansowych o zapadalności do 1 roku jest w przybliżeniu równa ich wartości bilansowej. Wyznaczając wartość godziwą zobowiązań finansowych o zapadalności rezydualnej powyżej 1 roku, wyznaczono wartość bieżącą oczekiwanych płatności w oparciu o bieżące krzywe procentowe. Wycena ta nie odbiegała od wartości bilansowej, wskutek czego nie dokonano korekty wartości godziwej.

Ponadto rozpoznano aktywa z tytułu podatku odroczonego w kwocie 20 mln zł w związku z nabytymi aktywami i zobowiązaniami przyjętymi w wyniku połączenia.

Prowizoryczne rozliczenie nabycia	Wartość bilansowa	Korekta do wartości godziwej	Wartość godziwa
Aktywa	208	26	234
Rzeczowe aktywa trwałe	7	-	7
Należności od klientów z tytułu kredytów	137	6	143
Należności	40	-	40
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	21	-	21
Pozostałe aktywa	3	20	23
Zobowiązania	336	-	336
Inne rezerwy	13	-	13
Zobowiązania finansowe	320	-	320
Inne zobowiązania	3	-	3
Udział w wartości godziwej nabytych aktywów netto	(128)	26	(102)
Dotacja od BFG			110
Zysk z okazjowego nabycia			8

Zysk z okazjowego nabycia zaprezentowano w pozostałych przychodach operacyjnych.

2. Struktura akcjonariatu

Według stanu na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego struktura akcjonariatu PZU z uwzględnieniem akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu PZU przedstawiała się następująco:

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na Walnym Zgromadzeniu	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu
1	Skarb Państwa	295 217 300	34,1875%
2	Pozostali akcjonariusze	568 305 700	65,8125%
Razem		863 523 000	100,00%

2.1 Wskazanie zmian w strukturze własności znacznych pakietów akcji emitenta

24 lipca 2019 roku do PZU wpłynęło zawiadomienie dotyczące zmiany stanu posiadania akcji PZU przez Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny i Nationale Nederlanden Dobrowolny Fundusz Emerytalny. W zawiadomieniu wskazano, że w wyniku transakcji zbycia akcji PZU, rozliczonych 18 lipca 2019 roku, Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny zmniejszył stan posiadania akcji PZU z 43 995 060 akcji do 41 985 060 akcji, tj. poniżej 5% kapitału zakładowego PZU. Tym samym zarządzane przez Nationale-Nederlanden Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA fundusze Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny i Nationale Nederlanden Dobrowolny Fundusz Emerytalny zmniejszyły łączny stan posiadania akcji PZU z 44 010 060 akcji, co stanowiło 5,10% kapitału zakładowego PZU i uprawniało do 44 010 060 głosów na Walnym Zgromadzeniu do 42 000 060 akcji, co stanowi 4,86% kapitału zakładowego PZU i uprawnia do 42 000 060 głosów na Walnym Zgromadzeniu.

2.2 Akcje lub uprawnienia do nich posiadane przez osoby zarządzające i nadzorujące PZU

Zarówno na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego, jak i na dzień przekazania raportu za okres 6 miesięcy zakończony 30 czerwca 2019 roku (tj. 29 sierpnia 2019 roku) Członek Zarządu PZU Tomasz Kulik posiadał 2 847 akcji PZU. Pozostali Członkowie Zarządu, Rady Nadzorczej lub Dyrektorzy Grupy nie posiadali akcji PZU lub uprawnień do nich zarówno na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego, jak i na dzień przekazania raportu za okres 6 miesięcy zakończony 30 czerwca 2019 roku (tj. 29 sierpnia 2019 roku).

3. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy

3.1 Skład Zarządu jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2019 roku w skład Zarządu PZU wchodził:

- Paweł Surówka – Prezes Zarządu PZU;
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Kulik – Członek Zarządu PZU;
- Maciej Rapkiewicz – Członek Zarządu PZU;
- Małgorzata Sadurska – Członek Zarządu PZU.

27 marca 2019 roku Rada Nadzorcza PZU podjęła uchwałę w sprawie powołania Pawła Surówki w skład Zarządu PZU nowej kadencji, powierzając mu pełnienie funkcji Prezesa Zarządu PZU SA.

Powołanie Pawła Surówki nastąpiło na okres wspólnej kadencji rozpoczynającej się z chwilą podjęcia uchwały Rady Nadzorczej PZU w sprawie powołania i obejmującej trzy pełne lata obrotowe 2020-2022.

28 marca 2019 roku Rada Nadzorcza PZU podjęła uchwały w sprawie powołania w skład Zarządu PZU nowej kadencji następujące osoby:

- Tomasza Kulika, powierzając mu pełnienie funkcji Członka Zarządu PZU;
- Macieja Rapkiewicza, powierzając mu pełnienie funkcji Członka Zarządu PZU;
- Małgorzatę Sadurską, powierzając jej pełnienie funkcji Członka Zarządu PZU;
- Marcina Eckerta, powierzając mu pełnienie funkcji Członka Zarządu PZU;
- Adama Brzozowskiego, powierzając mu pełnienie funkcji Członka Zarządu PZU;
- Elżbietę Häuser – Schöneich, powierzając jej pełnienie funkcji Członka Zarządu PZU.

W przypadku Adama Brzozowskiego i Elżbiety Häuser Schöneich powołanie nastąpiło z dniem następującym po dniu odbycia ZWZ PZU zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za rok obrotowy 2018, na okres wspólnej kadencji rozpoczynającej się z chwilą powołania Prezesa Zarządu PZU i obejmującej trzy pełne lata obrotowe 2020-2022.

W przypadku pozostałych osób powołanie nastąpiło z dniem 28 marca 2019 roku na okres wspólnej kadencji rozpoczynającej się z chwilą powołania Prezesa Zarządu PZU SA i obejmującej trzy pełne lata obrotowe 2020-2022.

Roger Hodgkiss pełnił funkcję Członka Zarządu PZU do dnia ZWZ PZU na zasadzie sprawowania mandatu zgodnie z art. 369 § 4 Kodeksu spółek handlowych.

23 października 2019 roku Rada Nadzorcza PZU podjęła uchwałę dotyczącą powołania Aleksandry Agatowskiej w skład Zarządu PZU, powierzając jej pełnienie funkcji Członka Zarządu PZU. Powołanie nastąpiło z dniem 24 października 2019 roku na okres wspólnej kadencji obejmującej trzy pełne lata obrotowe 2020-2022.

Na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego w skład Zarządu PZU wchodzili:

- Paweł Surówka – Prezes Zarządu PZU;
- Aleksandra Agatowska – Członek Zarządu PZU;
- Adam Brzozowski – Członek Zarządu PZU;
- Marcin Eckert – Członek Zarządu PZU;
- Elżbieta Häuser – Schöneich – Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Kulik – Członek Zarządu PZU;
- Maciej Rapkiewicz – Członek Zarządu PZU;
- Małgorzata Sadurska – Członek Zarządu PZU.

3.2 Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2019 roku w skład Rady Nadzorczej PZU wchodzili:

- Maciej Łopiński – Przewodniczący Rady;
- Paweł Górecki – Wiceprzewodniczący Rady;
- Alojzy Nowak – Sekretarz Rady;
- Marcin Chludziński – Członek Rady;
- Agata Górnicka – Członek Rady;
- Robert Jastrzębski – Członek Rady;
- Katarzyna Lewandowska – Członek Rady;
- Robert Śnitko – Członek Rady;
- Maciej Zaborowski – Członek Rady.

24 maja 2019 roku ZWZ PZU ustaliło liczbę członków Rady Nadzorczej PZU na 11 osób i powołało w skład Rady Nadzorczej PZU nowej kadencji: Macieja Łopińskiego, Roberta Jastrzębskiego, Alojzego Nowaka, Marcina Chludzińskiego, Agatę Górnicką, Roberta Śnitko, Elżbietę Mączyńską – Ziemacką, Tomasza Kuczur, Krzysztofa Opolskiego, Macieja Zaborowskiego. Powołanie nastąpiło na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe 2020 – 2022.

Ponadto 24 maja 2019 roku Prezes Rady Ministrów działając w imieniu Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej powołał na podstawie § 20 ust. 7 Statutu PZU Pawła Góreckiego na Członka Rady Nadzorczej PZU.

Od 24 maja 2019 roku w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Maciej Łopiński – Przewodniczący Rady;
- Paweł Górecki – Wiceprzewodniczący Rady;
- Alojzy Nowak – Sekretarz Rady;
- Marcin Chludziński – Członek Rady;
- Agata Górnicka – Członek Rady;
- Robert Jastrzębski – Członek Rady;
- Tomasz Kuczur – Członek Rady;
- Elżbieta Mączyńska – Ziemacka – Członek Rady;
- Krzysztof Opolski – Członek Rady;
- Robert Śnitko – Członek Rady;
- Maciej Zaborowski – Członek Rady.

3.3 Dyrektorzy Grupy PZU

Oprócz Członków Zarządu kluczowym personelem kierowniczym w Grupie PZU są także Dyrektorzy Grupy PZU.

Od 1 stycznia 2019 roku Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Aleksandra Agatowska;
- Tomasz Karusewicz;
- Bartłomiej Litwińczuk;
- Dorota Macieja;
- Roman Pałac.

Z dniem 30 kwietnia 2019 roku Tomasz Karusewicz został odwołany z funkcji Dyrektora Grupy PZU. Od 1 do 24 maja 2019 Roger Hodgiss pełnił funkcję Dyrektora Grupy PZU Życie. Z dniem 25 maja 2019 roku na Dyrektora Grupy w PZU Życie powołano Adama Brzozowskiego. W związku z powołaniem do Zarządu PZU, z dniem 23 października 2019 roku z funkcji Dyrektora Grupy PZU odwołano Aleksandrę Agatowską. Na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Adam Brzozowski (PZU Życie);
- Bartłomiej Litwińczuk (PZU);
- Dorota Macieja (PZU);
- Roman Pałac (PZU).

4. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości i kluczowe szacunki i osądy

Szczegółowe zasady (politykę) rachunkowości oraz kluczowe szacunki i osądy zaprezentowano w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU za 2018 rok.

W skróconym śródrocznym sprawozdaniu finansowym zastosowano te same zasady (polityki) rachunkowości i metody obliczeniowe, co w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU za 2018 rok, za wyjątkiem zmian opisanych poniżej.

4.1 Zmiany zasad rachunkowości, szacunków, błędy lat poprzednich

4.1.1. Zmiany w stosowanych MSSF

4.1.1.1. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wchodzące w życie od 1 stycznia 2019 roku

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano następujące zmiany w standardach.

Nazwa standardu/interpretacji	Rozporządzenie zatwierdzające	Komentarz
MSSF 16 – Leasing	1986/2017	Wpływ zastosowania MSSF 16 zaprezentowano w punkcie 4.1.2.
Zmiana do MSSF 9 – wcześniejsze spłaty z ujemną rekompensatą	498/2018	<p>Pewne opcje powodujące, że pożyczkodawca jest zmuszony zaakceptować zmniejszenie wynagrodzenia z tytułu udzielenia finansowania (w przypadku ujemnej rekompensaty) nie spełniały testu SPPI i w związku z powyższym instrumenty zawierające takie opcje nie mogły być klasyfikowane jako wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zgodnie ze zmianą, znak (dodatni lub ujemny) kwoty przedpłaty nie będzie istotny – to znaczy, w zależności od stopy obowiązującej w momencie rozwiązania umowy, może zostać dokonana płatność na rzecz strony skutkująca wcześniejszą spłatą. Kalkulacja tej kompensaty musi być taka sama zarówno w przypadku kary za przedterminową spłatę, jak również w przypadku zysku z tytułu wcześniejszej spłaty.</p> <p>Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Interpretacja KIMSF 23 – Niepewność w kwestii uznawania przychodów podatkowych	1595/2018	<p>Interpretację stosuje się w przypadku niepewności w kwestii określenia przychodów podatkowych, strat podatkowych, podstawy opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych oraz stawek podatkowych, zgodnie z MSR 12.</p> <p>Interpretacja nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiana do MSR 28 – Długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	237/2019	<p>Zgodnie ze zmienionym MSR 28, długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach, dla których jednostka nie stosuje metody praw własności, zastosowanie ma MSSF 9, w tym również w zakresie utraty wartości.</p> <p>Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSR 19 Świadczenia pracownicze	402/2019	<p>Zmiany dotyczą wprowadzenia poprawek do wytycznych związanych z rozliczaniem w przypadku zmiany planu, ograniczenia lub rozliczenia w okresie sprawozdawczym. Zmiany wymagają od podmiotów stosowania zaktualizowanych założeń aktuarialnych do określenia bieżącego kosztu usługi i odsetek netto na pozostałą część okresu sprawozdawczego po takim zdarzeniu. Zmiany wyjaśniają również, w jaki sposób wymogi dotyczące zmian planu, ograniczeń lub rozliczeń wpływają na wymogi dotyczące pułapu aktywów. RMSR zdecydowała, że rozliczanie "istotnych wahań rynkowych" (w euro) nie wchodzi w zakres tych poprawek. Zmiany dotyczą zmian w planie, ograniczeń lub rozliczeń, które nastąpią w dniu 1 stycznia 2019 roku lub później, z możliwością wcześniejszego zastosowania.</p> <p>Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Rozporządzenie zatwierdzające	Komentarz
Zmiany do MSSF 2015-2017	412/2019	<p>Zmiany dotyczą:</p> <ol style="list-style-type: none"> MSSF 3 – zmiany wyjaśniają, że gdy jednostka przejmuje kontrolę nad działalnością, która jest wspólną działalnością, dokonuje ona ponownej oceny wcześniej posiadanych udziałów w tej spółce; MSSF 11 – zmiany wyjaśniają, że gdy jednostka otrzymuje wspólną kontrolę nad działalnością, która jest wspólną operacją, jednostka nie aktualizuje wcześniej posiadanych udziałów w tej firmie; MSR 12 – zmiany precyzują, że wszelkie skutki dywidend z tytułu podatku dochodowego (tj. podział zysków) powinny być ujmowane w rachunku zysków i strat, niezależnie od tego, jak powstaje podatek; MSR 23 – zmiany wyjaśniają, że jeżeli określone pożyczki pozostają nierozliczone po związaniu danego składnika aktywów z jego przeznaczeniem lub sprzedażą, to zaciągnięcie pożyczki staje się częścią funduszy, które jednostka ogólnie zaciąga, obliczając stopę kapitalizacji z ogólnych pożyczek. <p>Zmiany nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>

4.1.2. MSSF 16 – Leasing

MSSF 16 zastąpił MSR 17 *Leasing* oraz związane z tym standardem interpretacje i wprowadził pełny model identyfikacji i rozliczania umów leasingu w sprawozdaniach finansowych leasingodawców i leasingobiorców. Najistotniejsza zmiana dotyczy leasingobiorców, dla których nowy standard eliminuje rozróżnienie pomiędzy leasingiem finansowym oraz operacyjnym.

Ujęcie leasingu operacyjnego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej spowodowało rozpoznanie nowego składnika aktywów (prawa do użytkowania przedmiotu leasingu) oraz nowego zobowiązania (zobowiązania do dokonania płatności z tytułu leasingu).

Ujęcie umów leasingu u leasingodawcy w większości przypadków pozostało niezmienione w związku z utrzymanym podziałem na umowy leasingu operacyjnego oraz finansowego.

Przy zastosowaniu MSSF 16 Grupa PZU przyjęła następujące założenia i praktyczne podejścia dopuszczone przez standard:

- na 1 stycznia 2019 roku zastosowano podejście uproszczone zgodnie z pkt. C5(b) MSSF 16. Nie przekształcano danych porównawczych, a łączny efekt pierwszego zastosowania MSSF 16 ujęto jako korektę bilansu otwarcia zysków zatrzymanych w dniu pierwszego zastosowania;
- w przypadku leasingów wcześniej sklasyfikowanych jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17, aktywa oraz zobowiązania leasingowe wyceniano w wartości bieżącej pozostałych opłat leasingowych, zdyskontowanych końcową stopą procentową leasingobiorcy;
- zastosowano jedną stopę dyskontową dla portfela umów leasingowych o w miarę podobnych cechach;
- zastosowano reguły dotyczące leasingów krótkoterminowych dla leasingów operacyjnych, których okres leasingu kończy się w ciągu 12 miesięcy od dnia pierwszego zastosowania MSSF 16;
- wykorzystano wiedzę zdobytą po fakcie w określeniu okresu leasingu, jeżeli umowa zawierała opcję przedłużenia lub wypowiedzenia leasingu.

Ujęcie aktywów i zobowiązań z tytułu leasingu oparte jest na subiektywnej ocenie Zarządu, uwzględniającej bieżące interpretacje związane z zastosowaniem MSSF 16. Subiektywna ocena, jak i zaprezentowane poniżej skutki zastosowania nowego standardu mogą ulec zmianie na skutek nowych interpretacji MSSF 16 lub zmian ogólnej praktyki stosowania nowych zasad rachunkowości.

W skonsolidowanym rachunku zysków i strat za 2019 rok czynsze związane z wynajmem i dzierżawą zostały zastąpione amortyzacją prawa do użytkowania przedmiotu leasingu oraz kosztami odsetkowymi od zobowiązań z tytułu leasingu.

Wpływ zastosowania MSSF 16 na sprawozdanie z sytuacji finansowej zaprezentowano w tabeli.

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej	31 grudnia 2018 (wg MSR 17)	Ujęcie umów leasingu	1 stycznia 2019 (wg MSSF 16)
Rzeczowe aktywa trwałe	3 184	1 246	4 430
Nieruchomości inwestycyjne	1 697	50	1 747
Zobowiązania finansowe	236 316	1 296	237 612

W dacie, w której przedmiot leasingu jest dostępny do wykorzystania, Grupa PZU ujmuje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązanie z tytułu leasingu.

Zgodnie z pkt. 5 MSSF 16 Grupa PZU skorzystała ze zwolnienia dla leasingów krótkoterminowych oraz dla leasingów, w odniesieniu do których bazowy składnik aktywów ma niską wartość. Za aktywa o niskiej wartości przyjęto aktywa o wartości równej lub niższej od 20 tys. zł.

Zgodnie z pkt. 4 MSSF 16 Grupa PZU nie stosuje tego standardu dla wartości niematerialnych.

Na moment początkowego ujęcia:

- zobowiązanie z tytułu leasingu wycenia się w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty, w tym stałych opłat leasingowych pomniejszonych o należne zachęty leasingowe, zmiennych opłat leasingowych, które zależą od indeksu lub stawki, kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej, ceny wykonania opcji kupna, jeżeli jest prawdopodobne, że zostanie ona wykorzystana oraz kar pieniężnych za wypowiedzenie leasingu, jeżeli istnieje możliwość skorzystania z takiej opcji;
- aktywa z tytułu prawa do użytkowania wycenia się według kosztu, obejmującego kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu, wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o otrzymane zachęty leasingowe, wszelkie początkowe koszty poniesione przez leasingobiorcę oraz szacunek kosztów, które mają zostać poniesione w związku z demontażem i usunięciem składnika aktywów, przeprowadzeniem renowacji miejsca, w którym się znajdował, jeżeli wynika to z umowy leasingowej.

Grupa PZU rozpoznała aktywa oraz zobowiązania z tytułu leasingu w kwocie netto. Kwotę VAT ujmuje się w kosztach bieżącego okresu.

Opłaty leasingowe dyskontuje się stopą procentową leasingu, jeżeli można ją łatwo ustalić lub krańcową stopą procentową leasingobiorcy.

Krańcową stopę leasingobiorcy wyznacza się jako sumę stopy wolnej od ryzyka oraz stałego *spreadu* za ryzyko. Dla wszystkich umów kończących się w tej samej dacie i o stałej kwocie miesięcznych płatności (do tej grupy należy większość umów leasingu w Grupie PZU) wyznaczono stałą stopę dyskontową umowy.

W późniejszych okresach:

- składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania wycenia się modelem kosztu pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne i odpisy z tytułu utraty wartości;
- składnik zobowiązań – według zamortyzowanego kosztu.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania wykazuje się łącznie z rzeczowymi aktywami trwałymi lub odpowiednio nieruchomościami inwestycyjnymi, natomiast zobowiązania z tytułu leasingu – jako zobowiązania finansowe.

4.1.3. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wydane, jeszcze nieobowiązujące

- Niezatwierdzone przez Komisję Europejską:

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wydania przez RMSR	Data wejścia w życie (wg RMSR)	Komentarz
MSSF 17 – Kontrakty ubezpieczeniowe	18 maja 2017	1 stycznia 2022	<p>Celem standardu jest określenie jednolitych zasad rachunkowości dla wszystkich typów kontraktów ubezpieczeniowych, z uwzględnieniem posiadanych przez ubezpieczyciela kontraktów reasekuracyjnych. Wprowadzenie jednolitych standardów powinno zapewnić porównywalność raportów finansowych pomiędzy jednostkami, państwami i rynkami kapitałowymi.</p> <p>Nowy standard definiuje jako kontrakt ubezpieczeniowy umowę, w której jedna strona przyjmuje znaczące ryzyko ubezpieczeniowe od posiadacza polisy i zobowiązuje się do zrekompensowania posiadaczowi polisy niekorzystnego efektu określonego, niepewnego przyszłego zdarzenia. Poza zakresem standardu pozostaną m. in. umowy inwestycyjne, gwarancje na produkt, gwarancje kredytowe, obligacje katastroficzne i tzw. pogodowe instrumenty pochodne (umowy, które wymagają płatności w oparciu o czynnik klimatyczny, geologiczny lub inną zmienną fizyczną, która nie jest specyficzna dla strony umowy).</p> <p>Standard wprowadza definicję granicy kontraktu, definiując jej początek jako wcześniejszy z momentów – początek ochrony, data wymagalności pierwszej składki, moment, gdy fakty i okoliczności wskazują, że umowa należy do grupy umów stratnych. Koniec granicy kontraktu występuje, gdy ubezpieczyciel ma prawo lub praktyczną możliwość ponownej oceny ryzyka dla konkretnego posiadacza polisy lub grupy polis, a wycena składki nie obejmuje ryzyka związanego z przyszłymi okresami.</p> <p>Zgodnie z MSSF 17 kontrakty będą wyceniane w jeden z poniższych sposobów:</p> <ul style="list-style-type: none"> GMM – <i>General Measurement Model</i> – podstawowy model wyceny, gdzie łączną wartość zobowiązania ubezpieczeniowego kalkuluje się jako sumę: <ul style="list-style-type: none"> zdyskontowanej wartości najlepszego oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych – oczekiwanych (ważonych prawdopodobieństwem) przepływów pieniężnych ze składek, roszczeń, świadczeń, wydatków i kosztów akwizycji, korekty z tytułu ryzyka (ang. <i>risk adjustment</i> – RA) – indywidualnego oszacowania niepewności związanej z ilością oraz czasem przyszłych przepływów pieniężnych oraz marży dla usług umownych (<i>contractual service margin</i> – CSM) – reprezentującej oszacowanie przyszłych zysków rozpoznawanych w czasie trwania polisy. Wartość CSM jest wrażliwa na zmiany oszacowań przepływów pieniężnych, wynikających np. ze zmian założeń nieekonomicznych. CSM nie może być wartością ujemną – wszelkie straty z kontraktu rozpoznaje się natychmiast w rachunku zysków i strat; PAA – <i>premium allocation approach</i> – model uproszczony, który można zastosować do wyceny kontraktów ubezpieczeniowych o okresie ochrony nieprzekraczającym 1 roku lub gdy jego zastosowanie nie prowadzi do istotnych różnic w stosunku do modelu GMM. W tym modelu wycena zobowiązania z tytułu pozostałej ochrony ubezpieczeniowej (<i>liability for remaining coverage</i>) jest analogiczna do mechanizmu rezerwy składki, bez oddzielnej prezentacji RA i CSM, natomiast wycenę zobowiązania z tytułu poniesionych szkód (<i>liability for incurred claims</i>) przeprowadza się za pomocą modelu GMM (bez kalkulacji CSM). VFA – <i>variable fee approach</i> – model stosowany dla kontraktów ubezpieczeniowych z bezpośrednim udziałem w zysku. Wartość zobowiązania liczona jest analogicznie, jak w modelu GMM, wartość CSM jest dodatkowo wrażliwa na zmiany założeń ekonomicznych.

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wydania przez RMSR	Data wejścia w życie (wg RMSR)	Komentarz
			<p>MSSF 17 zakłada odrębne ujmowanie kontraktów reasekuracyjnych od reasekurowanych kontraktów ubezpieczeniowych. Cedent wycenia kontrakty reasekuracyjne za pomocą zmodyfikowanej metody GMM lub (o ile to możliwe – metodą PAA). Modyfikacje metody GMM wynikają przede wszystkim z faktu, iż kontrakty reasekuracyjne są zazwyczaj aktywem, a nie zobowiązaniem, a cedent raczej płaci wynagrodzenie reasekuratorowi niż czerpie zyski z kontraktu. Modyfikacje mają także zredukować rozbieżności wynikające z odrębnego ujmowania kontraktu reasekuracyjnego od reasekurowanych kontraktów ubezpieczeniowych.</p> <p>W przypadku kontraktów reasekuracyjnych zarówno zysk, jak i stratę skalkulowaną na moment rozpoznania kontraktu ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i rozlicza przez okres ochrony reasekuracyjnej. Założenia do wyceny kontraktu reasekuracyjnego powinny być spójne z używanymi do wyceny reasekurowanych kontraktów ubezpieczeniowych. Dodatkowo wycena powinna uwzględniać ryzyko niewywiązania się reasekuratora ze swoich zobowiązań.</p> <p>Na dzień przekazania skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Komisja Europejska nie zatwierdziła standardu, a RMSR kontynuuje prace nad jego ostatecznym kształtem.</p> <p>Grupa PZU prowadzi prace projektowe związane z wdrożeniem standardu W obecnej fazie projektu implementacji MSSF 17, nie jest możliwe oszacowanie wpływu zastosowania MSSF 17 na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU.</p>
Zmiana do MSSF 3 – Połączenia jednostek	22 października 2018	1 stycznia 2020	<p>Zmiany mają na celu doprecyzowanie różnicy pomiędzy nabyciem działalności a nabyciem grupy aktywów.</p> <p>Zmiany nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSR 1 i MSR 8 – definicja materialności	31 października 2018	1 stycznia 2020	<p>Zgodnie z nową definicją, informacje są istotne, jeżeli w uzasadniony sposób można oczekiwać, że ich pominięcie, zniekształcenie lub ukrycie może mieć wpływ na decyzje podejmowane przez głównych użytkowników sprawozdań finansowych na podstawie tych sprawozdań finansowych.</p> <p>Zmiana nie będzie miała znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiana do założeń konceptyjnych	29 marca 2018	1 stycznia 2020	<p>Zmienione założenia koncepcyjne zawierają kilka nowych koncepcji dotyczących wyceny, uwzględniają zaktualizowane definicje i kryteria uznawania aktywów i zobowiązań oraz wytyczne dotyczące raportowania wyników finansowych. Dodatkowo zawierają wyjaśnienia dotyczące ważnych obszarów, takich jak rola zarządzania, ostrożność i niepewności pomiaru w sprawozdaniach finansowych.</p> <p>Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiana do MSSF 9 i MSSF 7 – reformacja referencyjnej stopy procentowej	26 września 2019	1 stycznia 2020	<p>Zmiana wymaga przygotowania ujawnień jakościowych i ilościowych, aby umożliwić użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie, w jaki sposób na relacje zabezpieczające jednostki wpływa niepewność wynikająca z reformy referencyjnej stopy procentowej.</p> <p>Zmiana nie będzie miała znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>

Podsumowując, Grupa PZU nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę PZU zasady rachunkowości, za wyjątkiem MSSF 17.

4.2 Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanymi danymi finansowymi a niniejszym skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

W porównaniu do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018 roku dokonano następujących zmian, opisanych w kolejnych punktach.

4.2.1. Zmiana prezentacji wyniku na sprzedaży i wyniku z istotnej modyfikacji wierzytelności

W celu lepszego odzwierciedlenia charakteru ekonomicznego transakcji dokonano przeniesienia wyniku ze sprzedaży i wyniku z istotnej modyfikacji wierzytelności.

4.2.2. Zmiana prezentacji odzysków od wierzytelności kredytowych przeniesionych na pozabilans

W celu lepszego odzwierciedlenia charakteru ekonomicznego transakcji zmianie uległa prezentacja odzysków od wierzytelności kredytowych przeniesionych na pozabilans. Z uwagi na fakt, że spisania takie dokonywane są regularnie i są elementem zwykłej działalności bankowej w zakresie zarządzania wierzytelnościami nieregularnymi wartość odzysków przeniesiono z „Pozostałych przychodów operacyjnych” do „Zmiany wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych.

4.2.3. Marża z tytułu transakcji wymiany walutowej

W celu lepszego odzwierciedlenia charakteru ekonomicznego przychodów osiągniętych z tytułu marży na transakcjach wymiany walut dokonano ich przeniesienia z „Przychodów netto z inwestycji” do „Przychodów z tytułu prowizji i opłat”.

4.2.4. Zmiany wynikające ze stosowania MSSF 9

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU za 2018 rok dokonano zmian w sposobie kalkulacji odpisów na oczekiwane straty kredytowe oraz sposobu klasyfikacji aktywów nabytych w transakcjach akwizycji banków do koszyków na poziomie Grupy PZU. Dane za 9 miesięcy 2018 roku przekształcono, zgodnie z metodologią stosowaną w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU za 2018 rok i w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za 9 miesięcy 2019 roku.

4.2.5. Wpływ różnic na skonsolidowane sprawozdanie finansowe

W kolejnych tabelach zaprezentowano wpływ powyższych zmian na pozycje skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	1 stycznia - 30 września 2018 (historyczne)	pkt 4.2.1	pkt 4.2.2	pkt 4.2.3	pkt 4.2.4	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	2 526	2	-	542	-	3 070
Przychody netto z inwestycji	8 620	2	-	(542)	(13)	8 067
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	42	(4)	-	-	-	38
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	(1 270)	-	5	-	(18)	(1 283)
Pozostałe przychody operacyjne	1 221	-	(5)	-	-	1 216
Zysk brutto	5 152	-	-	-	(31)	5 121
Podatek dochodowy	(1 250)	-	-	-	6	(1 244)
Zysk netto	3 902	-	-	-	(25)	3 877
- zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej	2 432	-	-	-	(5)	2 427
- zysk przypisywany właścicielom udziałów niekontrolujących	1 470	-	-	-	(20)	1 450

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	1 stycznia - 30 września 2018 (historyczne)	Korekta – pkt 4.2.4	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Zysk netto	3 902	(25)	3 877
Inne całkowite dochody	(185)	-	(185)
Dochody całkowite netto, razem	3 717	(25)	3 692
- dochody całkowite przypisywane właścicielom jednostki dominującej	2 215	(5)	2 210
- dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących	1 502	(20)	1 482

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
Dane historyczne			
Wpływ zastosowania MSSF 9 i inne zmiany	(454)	(1 042)	(1 496)
Zysk (strata) netto	2 432	1 470	3 902
Kapitały na 30 września 2018 roku	14 169	21 843	36 012
Korekta – pkt. 4.2.4			
Wpływ zastosowania MSSF 9 i inne zmiany	(58)	(104)	(162)
Zysk (strata) netto	(5)	(20)	(25)
Kapitały na 30 września 2018 roku	(63)	(124)	(187)
Dane przekształcone			
Wpływ zastosowania MSSF 9 i inne zmiany	(512)	(1 146)	(1 658)
Zysk (strata) netto	2 427	1 450	3 877
Kapitały na 30 września 2018 roku	14 106	21 719	35 825

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2018 (historyczne)	Korekta	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Zysk brutto	5 152	(31)	5 121
Korekty	(11 042)	31	(11 011)
Zmiana stanu należności od klientów z tytułu kredytów	(11 380)	(529) ^{2) 3)}	(11 909)
Zrealizowane zyski/straty z działalności lokacyjnej i odpisy z tytułu utraty wartości	1 198	13 ^{1) 3)}	1 211
Wynik z tytułu różnic kursowych	(121)	542 ²⁾	421
Podatek dochodowy zapłacony	(1 363)	(6) ³⁾	(1 369)
Pozostałe korekty	2 029	11 ³⁾	2 040
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(5 890)	-	(5 890)

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.2.

²⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.3.

³⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.4.

5. Znaczące zdarzenia mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji sprawozdania finansowego

24 maja 2019 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za rok 2018. Zagadnienie opisano w punkcie 22.

26 czerwca 2019 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Pekao podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za rok 2018, przeznaczając na dywidendę kwotę 1 732 mln zł, czyli 6,60 zł na jedną akcję. Dzień dywidendy przypadał 10 lipca 2019 roku, a dzień wypłaty 30 lipca 2019 roku. PZU otrzymał dywidendę w wysokości 347 mln zł.

3 lipca 2019 roku PZU Finance AB (publ.), spółka zależna od PZU, spłaciła całość zadłużenia wraz z należnymi odsetkami z tytułu obligacji o wartości nominalnej 850 mln euro.

6. Korekty błędów lat ubiegłych

W okresie 9 miesięcy od 1 stycznia do 30 września 2019 roku nie dokonano korekt błędów lat ubiegłych.

7. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

Nie wystąpiły istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego, za wyjątkiem kwestii opisanej poniżej.

7.1 Nabycie akcji Tomma

29 października 2019 roku THC SICAV-RAIF SA zawarła z PZU Zdrowie przedwstępną umowę sprzedaży 150 000 akcji spółki Tomma stanowiących 100% kapitału zakładowego i uprawniających do 100% głosów na walnym zgromadzeniu Tomma. W wyniku transakcji PZU Zdrowie nabędzie także jednostki zależne od Tomma – Bonus-Diagnosta sp. z o.o. i Asklepios Diagnostyka sp. z o.o., w których Tomma posiada 100% kapitału zakładowego i głosów na zgromadzeniach wspólników.

Przeniesienie własności akcji Tomma na PZU Zdrowie nastąpi po spełnieniu się warunków zawieszających określonych w przedwstępnej umowie sprzedaży, co planowane jest do 30 grudnia 2019 roku.

7.2 Emisja obligacji podporządkowanych przez Pekao

6 listopada 2019 roku Zarząd Pekao podjął uchwałę wyrażającą zgodę na emisję przez Pekao obligacji podporządkowanych. Łączna wartość nominalna emitowanych obligacji zostanie ustalona w procesie budowania księgi popytu oraz jest uzależniona od sytuacji na rynku obligacji. Po uzyskaniu zgody KNF, obligacje zostaną zakwalifikowane jako instrumenty w Tier II. Wartość nominalna jednej obligacji wyniesie 0,5 mln zł. Szczegółowe warunki emisji obligacji, tj. m.in. dzień wykupu, dzień wcześniejszego wykupu, oprocentowanie oraz cena emisyjna, będą analogiczne jak w przypadku obligacji serii D wyemitowanych przez Pekao 4 czerwca 2019 roku. Pekao podejmie działania w celu asymilacji nowo emitowanych obligacji z obligacjami serii D. Obligacje zostaną wyemitowane w jednej serii. Oferta obligacji zostanie przeprowadzona wyłącznie na terytorium Polski. Propozycje nabycia obligacji zostaną skierowane do nie więcej niż 149 indywidualnie określonych adresatów. Rozważany termin rozpoczęcia emisji obligacji to listopad 2019 roku, z zastrzeżeniem, iż jest on uzależniony od sytuacji na rynku obligacji.

8. Noty uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

8.1 Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto

Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	3 458	11 065	3 309	11 001
W ubezpieczeniach bezpośrednich	3 461	11 068	3 315	11 018
W ubezpieczeniach pośrednich	(3)	(3)	(6)	(17)
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach na życie	2 204	6 436	2 068	6 257
Składki ubezpieczeń indywidualnych	462	1 222	349	1 094
Składki ubezpieczeń indywidualnie kontynuowanych	506	1 517	501	1 502
Składki ubezpieczeń grupowych	1 236	3 697	1 218	3 661
Składki przypisane brutto, razem	5 662	17 501	5 377	17 258

Składki przypisane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	207	564	177	487
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	1 394	4 297	1 450	4 451
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	911	2 893	907	2 849
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	12	57	10	55
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	572	2 083	457	2 095
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	151	588	140	560
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	23	66	21	68
Świadczenie pomocy (grupa 18)	142	401	121	356
Ochrona prawna (grupa 17)	2	8	2	7
Pozostałe (grupa 16)	47	111	30	90
Razem	3 461	11 068	3 315	11 018

8.2 Przychody z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Działalność bankowa	889	2 553	872	2 543
Marża na transakcjach walutowych z klientami	207	595	186	542
Prowizje maklerskie	18	70	37	124
Działalność powiernicza	15	45	18	52
Obsługa kart płatniczych, kredytowych	249	688	218	618
Wynagrodzenia z tytułu pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń	18	54	31	91
Kredyty i pożyczki	105	295	116	331
Obsługa rachunków bankowych	102	306	107	320
Przelewy	79	232	79	232
Operacje kasowe	26	73	27	77
Skupione wierzytelności	12	35	10	29
Gwarancje, akredytywy, inkaso, promesy	19	57	22	58
Prowizje z działalności leasingowej	16	41	7	20
Pozostałe prowizje	23	62	14	49
Przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych	132	384	137	410
Ubezpieczenia emerytalne	34	103	30	114
Pozostałe	3	11	1	3
Przychody z tytułu prowizji i opłat, razem	1 058	3 051	1 040	3 070

8.3 Przychody netto z inwestycji

Przychody netto z inwestycji	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Przychody odsetkowe, w tym:	3 118	9 224	2 874	8 297
Należności od klientów z tytułu kredytów	2 288	6 847 ¹⁾	2 154	6 194
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	260	755	190	627
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	336	952	295	910
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	22	57	17	54
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	24	77	36	99
Pożyczki	68	194	79	163
Skupione wierzytelności	30	92	25	80
Pochodne instrumenty zabezpieczające	78	215	66	136
Należności	-	1	1	2
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	12	34	11	32
Przychody z dywidend, w tym:	24	53	19	65
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	24	31	19	45
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	22	-	20
Różnice kursowe	185	209	(21)	(421)
Przychody z tytułu nieruchomości inwestycyjnych	65	198	64	192
Koszty działalności inwestycyjnej	(6)	(18)	(6)	(17)
Koszty utrzymania nieruchomości inwestycyjnych	(26)	(84)	(25)	(74)
Pozostałe	5	17	9	25
Przychody netto z inwestycji, razem	3 365	9 599	2 914	8 067

¹⁾ w tym 45 mln pomniejszenia przychodu z tytułu zwrotu kosztów kredytu w związku z wyrokiem TSUE

8.4 Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji

Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	121	268	(49)	69
Instrumenty dłużne wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	39	95	16	109
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	79	157	(52)	(31)
Instrumenty kapitałowe	(8)	(5)	(61)	(55)
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	46	90	(9)	(13)
Instrumenty dłużne	41	72	18	37
Instrumenty wyceniane w zamortyzowanym koszcie	3	16	(13)	(9)
Należności od klientów z tytułu kredytów wyceniane w zamortyzowanym koszcie	9	28	32	33
Instrumenty pochodne	(7)	(8)	(13)	(31)
Krótką sprzedaż	4	4	2	5
Należności	(26)	(84)	(12)	(39)
Nieruchomości inwestycyjne	3	3	6	-
Pozostałe	-	-	1	1
Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji	104	211	(33)	38

8.5 Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych

Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	2	28	(6)	(3)
Instrumenty dłużne wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	2	6	3	1
Instrumenty wyceniane w zamortyzowanym koszcie	-	22	(9)	(4)
- instrumenty dłużne	-	(9)	1	9
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1	-	1	-
- pożyczki	(1)	31	(11)	(13)
Należności od klientów z tytułu kredytów	(517)	(1 583)	(457)	(1 226)
Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	(518)	(1 566)	(458)	(1 231)
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1	(17)	1	5
Należności	14	14	(10)	(51)
Jednostki stowarzyszone	-	(3)	2	(3)
Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych, razem	(501)	(1 544)	(471)	(1 283)

8.6 Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej

Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Inwestycyjne (lokacyjne) instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	192	501	100	91
Instrumenty kapitałowe	(31)	53	75	(136)
Dłużne papiery wartościowe	209	241	54	300
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	14	207	(29)	(73)
Instrumenty pochodne	(387)	(266)	121	396
Wycena zobowiązań wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	(1)	(5)	3	18
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	(1)	(7)	6	16
Nieruchomości inwestycyjne	(16)	(88)	(31)	79
Należności od klientów z tytułu kredytów	1	-	2	2
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej, razem	(212)	135	201	602

8.7 Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Przychody ze sprzedaży wyrobów, towarów i usług przez spółki nieubezpieczeniowe	153	446	130	427
Przychody z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	53	162	45	145
Rozwiązanie rezerw ¹⁾	52	240	170	409
Zwrot kosztów dochodzenia roszczeń	12	33	13	27
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	15	44	11	33
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	7	13	9	17
Otrzymane odszkodowania	4	17	2	11
Odsetki za nieterminowe uregulowanie należności z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji biernej	8	24	5	19
Zysk ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	1	2	7	17
Pozostałe	55	136	29	111
Pozostałe przychody operacyjne, razem	360	1 117	421	1 216

¹⁾ W tym 233 mln zł rozwiązania przez banki rezerwy na udzielone gwarancje i poręczenia (1 stycznia – 30 września 2018 roku: 356 mln zł).

8.8 Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	4 095	12 219	3 757	11 261
W ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	2 472	7 181	2 291	6 706
- odszkodowania i świadczenia	2 025	5 985	1 898	5 463
- zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	250	585	201	663
- koszty likwidacji szkód	197	611	192	580
W ubezpieczeniach na życie	1 623	5 038	1 466	4 555
- odszkodowania i świadczenia	1 517	4 628	1 450	4 527
- zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	72	310	(15)	(69)
- koszty obsługi świadczeń	34	100	31	97
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(104)	(299)	(118)	(277)
W ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(104)	(299)	(118)	(277)
Odszkodowania, świadczenia ubezpieczeniowe netto, razem	3 991	11 920	3 639	10 984

8.9 Koszty z tytułu prowizji i opłat

Koszty z tytułu prowizji i opłat	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Koszty transakcji kartowych i bankomatowych, w tym koszty wydanych kart	149	388	121	323
Prowizje z tytułu pozyskania klientów bankowych	25	66	20	55
Prowizje za udostępnianie bankomatów	12	33	13	34
Koszty nagród dla klientów bankowych	4	12	4	11
Koszty przelewów i przekazów	5	26	7	26
Usługi dodatkowe do produktów bankowych	6	19	7	21
Prowizje maklerskie	3	11	4	12
Koszty obsługi rachunków bankowych	1	3	1	3
Koszty operacji banknotowych	6	13	4	11
Koszty działalności powierniczej	5	14	5	14
Pozostałe prowizje	13	35	11	40
Koszty z tytułu prowizji i opłat, razem	229	620	197	550

8.10 Koszty odsetkowe

Koszty odsetkowe	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Depozyty terminowe	240	744	264	805
Depozyty bieżące	135	403	115	316
Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe	102	322	97	287
Pochodne instrumenty zabezpieczające	4	7	1	4
Pożyczki	15	20	13	18
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	22	43	15	45
Kredyty bankowe zaciągnięte przez spółki z Grupy PZU	7	23	2	7
Leasing	8	22	-	-
Pozostałe	8	22	9	26
Koszty odsetkowe, razem	541	1 606	516	1 508

8.11 Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód według rodzaju

Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji według rodzaju	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Zużycie materiałów i energii	46	159	70	214
Usługi obce	398	1 160	420	1 248
Podatki i opłaty	30	86	32	81
Koszty pracownicze	1 154	3 536	1 126	3 551
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	161	467	97	286
Amortyzacja wartości niematerialnych	94	282	89	259
Inne, w tym:	784	2 393	722	2 280
- prowizje w działalności ubezpieczeniowej	610	1 861	558	1 757
- reklama	71	200	48	178
- wynagrodzenia osób obsługujących ubezpieczenia grupowe w zakładach pracy	52	155	51	154
- pozostałe	51	177	65	191
Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji	52	8	41	(7)
Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód, razem	2 719	8 091	2 597	7 912

8.12 Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Podatek od instytucji finansowych	283	852	274	816
Koszty podstawowej działalności spółek nie prowadzących działalności ubezpieczeniowej, ani bankowej	185	543	170	526
Koszty z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	55	168	47	150
Obowiązkowe opłaty na rzecz instytucji rynku ubezpieczeniowego i bankowego	25	107	33	86
Bankowy Fundusz Gwarancyjny	32	579	47	324
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	16	50	17	52
Opłata na rzecz Komendy Głównej Straży Pożarnej oraz Związku Ochotniczych Straży Pożarnych	3	22	3	24
Wydatki z tytułu działalności prewencyjnej	9	28	22	53
Utworzenie rezerw ¹⁾	147	480	181	430
Amortyzacja wartości niematerialnych nabytych w transakcjach przejęcia spółek	57	173	83	250
Utworzenie odpisów na aktywa niefinansowe	1	5	-	10
Darowizny	2	25	1	25
Koszty dochodzenia roszczeń	26	64	18	56
Pozostałe	22	116	51	231
Pozostałe koszty operacyjne, razem	863	3 212	947	3 033

¹⁾ W tym 266 mln zł utworzenia przez banki rezerwy na udzielone gwarancje i poręczenia (1 stycznia – 30 września 2018 roku: 362 mln zł). Dodatkowo – w okresie 1 stycznia – 30 września 2019 roku ujęto utworzenie rezerwy w wysokości 86 mln zł na spodziewane zwroty kosztów kredytu w związku z wyrokiem TSUE z 11 września 2019 roku. Dodatkowe informacje o tej kwestii zaprezentowano w punkcie 8.27.

8.13 Zysk na jedną akcję

Zysk na jedną akcję	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Zysk netto przypisywany właścicielom jednostki dominującej	879	2 360	1 017	2 427
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	863 302 480	863 280 102	863 265 576	863 382 147
Liczba akcji wyemitowanych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Średnia ważona liczba akcji własnych (w posiadaniu jednostek objętych konsolidacją)	(220 520)	(242 898)	(257 424)	(140 853)
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)	1,02	2,73	1,18	2,81

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku nie wystąpiły transakcje ani zdarzenia powodujące rozwodnienie zysku przypadającego na jedną akcję.

8.14 Podatek dochodowy

Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Ujętego w rachunku zysków i strat	(470)	(1 372)	(473)	(1 244)
- podatek bieżący	(562)	(1 398)	(667)	(1 582)
- podatek odroczonego	92	26	194	338
Ujętego w innych całkowitych dochodach (podatek odroczonego)	(45)	(157)	30	53
Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	(515)	(1 529)	(443)	(1 191)

Podatek dochodowy dotyczący składników innych całkowitych dochodów	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Inne całkowite dochody brutto	279	857	(175)	(238)
Podatek dochodowy	(45)	(157)	30	53
Wycena inwestycyjnych (lokacyjnych) instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	(32)	(116)	24	55
Wycena należności od klientów z tytułu kredytów	(1)	(5)	1	(8)
Transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne	(12)	(36)	5	6
Inne całkowite dochody netto	234	700	(145)	(185)

8.15 Wartość firmy

Wartość firmy	30 września 2019	31 grudnia 2018
Pekao ¹⁾	2 269	2 269
Alior Bank	746	746
Lietuvos Draudimas AB ²⁾	485	476
Segment ubezpieczeń masowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Link4)	221	221
AAS Bałta	39	39
Spółki medyczne	169	115
Pozostałe	5	5
Wartość firmy, razem	3 934	3 871

¹⁾ Obejmuje wartość firmy z tytułu nabycia Pekao Investment Management SA.

²⁾ Obejmuje wartość firmy z tytułu nabycia oddziału Lietuvos Draudimas w Estonii.

Wzrost wartości firmy spółek medycznych wynika za nabycia nowych jednostek – Falck CM, Starówki sp. z o.o. oraz Alergo-Med Tarnów sp. z o.o. Dodatkowe informacje na temat tych transakcji zaprezentowano w punkcie 1.4.1.

8.16 Wartości niematerialne

Wartości niematerialne wg grup rodzajowych	30 września 2019	31 grudnia 2018
Oprogramowanie, licencje i podobne	1 220	1 250
Znaki towarowe	614	611
Relacje z klientami	780	953
Wartości niematerialne w toku wytwarzania	388	354
Inne wartości niematerialne	11	12
Wartości niematerialne, razem	3 013	3 180

8.17 Inne aktywa

Inne aktywa	30 września 2019	31 grudnia 2018
Rozliczenia z tytułu reasekuracji	69	105
Szacowane regresy i odzyski	163	183
Odroczone koszty informatyczne	75	72
Zarachowane należności z bezpośredniej likwidacji szkód	56	56
Zapasy	45	51
Rozliczenia z tytułu podatków od nieruchomości, środków transportu i gruntowego	6	3
Rozliczenia z tytułu kosztów odpisu na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	13	-
Zarachowane prowizje	11	6
Pozostałe składniki aktywów	109	86
Inne aktywa, razem	547	562

8.18 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wg grup rodzajowych	30 września 2019	31 grudnia 2018
Urządzenia techniczne i maszyny	577	529
Środki transportu	181	138
Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	110	198
Nieruchomości	3 009	2 078
Inne rzeczowe aktywa trwałe	262	241
Rzeczowe aktywa trwałe, razem	4 139	3 184

8.19 Należności od klientów z tytułu kredytów

Należności od klientów z tytułu kredytów	30 września 2019	31 grudnia 2018
Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	191 747	180 240
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 617	1 511
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	256	303
Należności od klientów z tytułu kredytów, razem	193 620	182 054

Należności od klientów z tytułu kredytów – wyceniane w zamortyzowanym koszcie	30 września 2019					31 grudnia 2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Wartość bilansowa brutto	169 397	17 639	9 809	6 471	203 316	159 612	16 069	7 855	7 165	190 701
Oczekiwane straty kredytowe	(886)	(1 257)	(4 832)	(4 594)	(11 569)	(870)	(1 189)	(3 601)	(4 801)	(10 461)
Wartość bilansowa netto	168 511	16 382	4 977	1 877	191 747	158 742	14 880	4 254	2 364	180 240

Należności od klientów z tytułu kredytów – wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	30 września 2019					31 grudnia 2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Wartość bilansowa	998	619	-	-	1 617	1 511	-	-	-	1 511
Oczekiwane straty kredytowe	(6)	(26)	-	-	(32)	(14)	-	-	-	(14)

Odpis z tytułu oczekiwanych strat kredytowych, dotyczący należności od klientów z tytułu kredytów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej aktywów.

Należności od klientów z tytułu kredytów	30 września 2019	31 grudnia 2018
Segment detaliczny	103 952	97 567
Kredyty operacyjne	236	251
Kredyty konsumpcyjne	29 259	27 380
Kredyty consumer finance	2 340	2 563
Kredyty na zakup papierów wartościowych	65	69
Kredyty w rachunku karty kredytowej	1 092	1 124
Kredyty na nieruchomości mieszkaniowe	69 904	65 092
Pozostałe kredyty hipoteczne	816	830
Pozostałe należności	240	258
Segment biznesowy	89 668	84 487
Kredyty operacyjne	34 538	34 371
Kredyty samochodowe	21	35
Kredyty inwestycyjne	27 277	26 166
Skupione wierzytelności (faktoring)	5 542	9 225
Kredyty w rachunku karty kredytowej	122	131
Kredyty na nieruchomości mieszkaniowe	162	128
Pozostałe kredyty hipoteczne	9 184	8 560
Leasing finansowy	10 633	5 327
Pozostałe należności	2 189	544
Należności od klientów z tytułu kredytów, razem	193 620	182 054

8.20 Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne	30 września 2019		31 grudnia 2018	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	2 738	3 321	1 971	2 933
Instrumenty zabezpieczające wartość godziwą – transakcje SWAP	-	190	21	144
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne – transakcje SWAP	483	595	374	770
Instrumenty przeznaczone do obrotu, w tym:	2 255	2 536	1 576	2 019
- transakcje FRA	-	-	2	2
- transakcje SWAP	2 240	2 529	1 564	2 012
- opcje call (zakup)	5	1	6	2
- opcje put (sprzedaż)	10	6	4	3
Instrumenty pochodne związane z kursami walut	598	487	302	250
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne – transakcje SWAP	111	72	31	1
Instrumenty przeznaczone do obrotu, w tym:	487	415	271	249
- kontakty terminowe	200	189	92	131
- transakcje SWAP	189	133	115	54
- opcje call (zakup)	72	37	46	22
- opcje put (sprzedaż)	26	56	18	42
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych – przeznaczone do obrotu	91	52	78	49
- kontakty terminowe	-	-	10	13
- opcje <i>call</i> (zakup)	91	2	66	2
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	-	50	2	34
Instrumenty pochodne związane z cenami towarów – przeznaczone do obrotu	63	59	136	133
- kontakty terminowe	9	8	35	34
- transakcje SWAP	18	18	46	45
- opcje call (zakup)	26	3	21	5
- opcje put (sprzedaż)	10	30	34	49
Instrumenty pochodne, razem	3 490	3 919	2 487	3 365

8.21 Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe

Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe	30 września 2019				31 grudnia 2018			
	w zamortyzowanym koszcie	w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	w wartości godziwej przez wynik finansowy	Razem	w zamortyzowanym koszcie	w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	w wartości godziwej przez wynik finansowy	Razem
Instrumenty kapitałowe	nd.	556	880	1 436	nd.	522	1 220	1 742
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	nd.	nd.	4 597	4 597	nd.	nd.	4 298	4 298
Dłużne papiery wartościowe	37 848	45 800	5 087	88 735	34 652	38 215	12 176	85 043
Rządowe	30 797	33 487	4 937	69 221	27 501	26 167	11 986	65 654
Krajowe	30 590	31 398	4 794	66 782	27 349	23 419	10 793	61 561
Oprocentowanie stałe	27 393	20 656	3 085	51 134	24 074	10 745	8 893	43 712
Oprocentowanie zmienne	3 197	10 742	1 709	15 648	3 275	12 674	1 900	17 849
Zagraniczne	207	2 089	143	2 439	152	2 748	1 193	4 093
Oprocentowanie stałe	207	2 089	143	2 439	152	2 748	1 193	4 093
Pozostałe	7 051	12 313	150	19 514	7 151	12 048	190	19 389
Oprocentowanie stałe	904	4 425	41	5 370	1 323	4 501	39	5 863
Oprocentowanie zmienne	6 147	7 888	109	14 144	5 828	7 547	151	13 526
Pozostałe, w tym:	10 526	-	-	10 526	10 582	-	-	10 582
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	4 788	-	-	4 788	3 278	-	-	3 278
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1 246	-	-	1 246	2 769	-	-	2 769
Pożyczki	4 492	-	-	4 492	4 535	-	-	4 535
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe, razem	48 374	46 356	10 564	105 294	45 234	38 737	17 694	101 665

Instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	30 września 2019	31 grudnia 2018
Grupa Azoty SA	279	257
Biuro Informacji Kredytowej SA	191	173
Polimex-Mostostal SA	30	38
PSP sp. z o.o.	25	22
Krajowa Izba Rozliczeniowa SA	14	13
Pozostałe	17	19
Instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, razem	556	522

Dłużne papiery wartościowe – wyceniane w zamortyzowanym koszcie	30 września 2019					31 grudnia 2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Wartość bilansowa brutto	37 564	338	34	-	37 936	34 657	35	33	2	34 727
Oczekiwane straty kredytowe	(35)	(19)	(34)	-	(88)	(35)	(7)	(33)	-	(75)
Wartość bilansowa netto	37 529	319	-	-	37 848	34 622	28	-	2	34 652

Dłużne papiery wartościowe – wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	30 września 2019					31 grudnia 2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Wartość bilansowa brutto	45 628	172	-	-	45 800	38 142	73	-	-	38 215
Oczekiwane straty kredytowe	(28)	(1)	-	-	(29)	(37)	(3)	-	-	(40)

Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	30 września 2019					31 grudnia 2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Wartość bilansowa brutto	1 245	1	-	-	1 246	2 770	1	9	-	2 780
Oczekiwane straty kredytowe	-	-	-	-	-	(2)	-	(9)	-	(11)
Wartość bilansowa netto	1 245	1	-	-	1 246	2 768	1	-	-	2 769

Pożyczki	30 września 2019					31 grudnia 2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Wartość bilansowa brutto	4 521	-	-	-	4 521	4 595	-	-	-	4 595
Oczekiwane straty kredytowe	(29)	-	-	-	(29)	(60)	-	-	-	(60)
Wartość bilansowa netto	4 492	-	-	-	4 492	4 535	-	-	-	4 535

Odpis dotyczący dłużnych inwestycyjnych (lokacyjnych) aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody ujmuje się w kapitale z aktualizacji wyceny i nie pomniejsza on wartości bilansowej aktywów.

Zaangażowanie w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP

Wartość bilansowa dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez rządy inne niż RP	30 września 2019	31 grudnia 2018
Litwa	730	638
Łotwa	135	90
Ukraina	135	90
Rumunia	128	157
Chorwacja	127	152
Indonezja	90	71
Kolumbia	88	42
Brazylia	83	57
Panama	77	36
Bułgaria	74	75
Rosja	72	69
Filipiny	64	42
Węgry	60	117
Dominikana	57	42
Oman	55	41
Republika Południowej Afryki	53	35
Urugwaj	52	42
Pozostałe	359 ¹⁾	2 297 ²⁾
Razem	2 439	4 093

¹⁾ W pozycji Pozostałe wykazano kraje, wobec których zaangażowanie bilansowe nie przekracza równowartości 50 mln zł: Arabia Saudyjska, Australia, Azerbejdżan, Bahrajn, Belgia, Białoruś, Boliwia, Chile, Dania, Egipt, Francja, Ghana, Gwatemala, Hiszpania, Holandia, Honduras, Irlandia, Jamajka, Jordania, Katar, Kazachstan, Kenia, Kostaryka, Maroko, Meksyk, Mongolia, Namibia, Niemcy, Nigeria, Paragwaj, Peru, Senegal, Serbia, Słowenia, Sri Lanka, Stany Zjednoczone, Szwecja, Trynidad i Tobago, Turcja, Uzbekistan, Wielka Brytania, Wietnam, Włochy, Wybrzeże Kości Słoniowej.

²⁾ W pozycji Pozostałe wykazano Albania, Argentyna, Armenia, Australia, Azerbejdżan, Belgia, Białoruś, Boliwia, Chile, Dania, Egipt, Etiopia, Francja, Ghana, Grecja, Gwatemala, Hiszpania, Holandia, Honduras, Indie, Irlandia, Jamajka, Jordania, Kamerun, Kazachstan, Kenia, Kostaryka, Maroko, Meksyk, Mongolia, Namibia, Niemcy, Nigeria, Paragwaj, Peru, Portugalia, Senegal, Serbia, Słowenia, Sri Lanka, Stany Zjednoczone, Szwecja, Trynidad i Tobago, Turcja, Wielka Brytania, Wietnam, Włochy, Wybrzeże Kości Słoniowej.

Zaangażowanie w dłużne papiery emitowane przez korporacje oraz jednostki samorządu terytorialnego

Emitent	30 września 2019	31 grudnia 2018
Narodowy Bank Polski	261	2 999
Samorządy krajowe	6 407	5 710
Banki zagraniczne	4 595	3 495
Spółki Indeksu WIG - Energia	2 110	1 183
Przetwórstwo przemysłowe	1 196	978
Usługi finansowe i ubezpieczeniowe	810	725
Usługi komunalne	401	759
Spółki Indeksu WIG - Banki	565	452
Transport i gospodarka magazynowa	659	1 232
Spółki sektora energetyczno-paliwowego (w tym spółki indeksu WIG - Paliwa)	666	1 173
Górnictwo i wydobywanie (w tym: spółki indeksu WIG - Górnictwo)	423	130
Budownictwo i obsługa rynku nieruchomości	409	158
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	402	136
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (w tym spółki indeksu WIG - hotele i restauracje)	294	188
Informacja i telekomunikacja (w tym spółki indeksu WIG - Telekomunikacja)	205	4
Pozostałe	111	67
Razem	19 514	19 389

8.21.1. Informacje na temat zmian sytuacji gospodarczej i warunków prowadzenia działalności, które mają istotny wpływ na wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych

Informacje na temat zmian sytuacji gospodarczej i warunków prowadzenia działalności, które mają istotny wpływ na wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych zaprezentowano w punktach 16 i 18.

8.21.2. Zmiany w klasyfikacji aktywów finansowych w wyniku zmiany celu lub wykorzystania tych aktywów

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku nie dokonano zmiany klasyfikacji aktywów finansowych w wyniku zmiany celu lub wykorzystania tych aktywów.

8.22 Wartość godziwa

8.22.1. Opis technik wyceny

8.22.1.1. Dłużne papiery wartościowe i pożyczki

Wartości godziwe dłużnych papierów wartościowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku lub wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych.

Grupa PZU dokonuje wewnętrznej weryfikacji wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, porównując je z dostępnymi wycenami z innych źródeł, opierających się na danych obserwowalnych na rynku.

Wartość godziwą pożyczek oraz dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek, wyznacza się metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Współczynniki dyskontowe określa się w oparciu o krzywą rentowności papierów rządowych przesuniętą o *spread* kredytowy. Jest on wyliczany na dzień najnowszej emisji w stosunku do ceny emisyjnej

i powoduje równoległe przesunięcie krzywej rentowności papierów rządowych o stałą wartość na całej jej długości lub jako różnica pomiędzy rentownościami notowanych dłużnych papierów wartościowych emitentów o podobnym ratingu i działających w podobnych branżach a rentownością obligacji rządowych (w przypadku papierów denominowanych w euro są to obligacje rządu Niemiec) przemnożona przez współczynnik ustalany na dzień emisji, uwzględniający w krzywej dyskontowej ryzyko specyficzne danego emitenta.

8.22.1.2. Kapitałowe aktywa finansowe

Wartości godziwe kapitałowych aktywów finansowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku.

8.22.1.3. Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych

Wartości godziwe jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych określa się według wartości jednostki uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych publikowanych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych. W przypadku, gdy jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne są notowane na aktywnym rynku, ich wartość godziwą określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku.

8.22.1.4. Instrumenty pochodne

Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. *forward*) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. *interest rate swap*) określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stawki z krzywych OIS (ang. *overnight indexed swaps*) uwzględniających walutę, w której denominowany jest depozyt zabezpieczający dla danego instrumentu.

Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określana jest na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez Grupę PZU, w oparciu o posiadane własne modele wyceny.

8.22.1.5. Należności od klientów z tytułu kredytów

W celu ustalenia zmiany wartości godziwej należności od klientów (z pominięciem kredytów w rachunku bieżącym) marże osiągnęte na nowo udzielonych kredytach (w miesiącu poprzedzającym datę, na którą sporządza się skonsolidowane sprawozdanie finansowe) porównuje się z marżami na całym portfelu kredytowym. Jeśli marże na nowo przyznawanych kredytach są wyższe niż marże na dotychczasowym portfelu, wartość godziwa portfela kredytów jest niższa od jego wartości bilansowej.

Należności od klientów z tytułu kredytów zostały zaklasyfikowane w całości do poziomu 3 hierarchii wartości godziwej ze względu na fakt zastosowania modelu wyceny z istotnymi nieobserwowanymi danymi wejściowymi, czyli bieżącymi marżami osiąganymi na nowo udzielanych kredytach.

8.22.1.6. Nieruchomości wyceniane w wartości godziwej

W zależności od charakteru danej nieruchomości, wartość godziwą określa się za pomocą metody porównawczej, dochodowej lub pozostałościowej.

Metodą porównawczą wycenia się wolne grunty pod zabudowę i niektóre mniejsze i mniej wartościowe budynki (takie jak lokale mieszkalne, garaże itp.). Metoda porównawcza zakłada ustalenie wartości godziwej poprzez odniesienie do obserwowalnych cen rynkowych, z uwzględnieniem współczynników korygujących. Współczynniki korygujące uwzględniają przykładowo takie czynniki jak upływ czasu i trend zmian cen rynkowych, lokalizacja, ekspozycja, przeznaczenie w planie zagospodarowania przestrzennego, dostępność komunikacyjna i dojazd, powierzchnia, sąsiedztwo (w tym położenie względem atrakcyjnych obiektów), możliwości inwestycyjne, warunki fizyczne, forma władania itp.

Metoda dochodowa zakłada oszacowanie wartości godziwej nieruchomości na podstawie zdyskontowanej wartości przepływów pieniężnych. W kalkulacji uwzględnia się takie zmienne jak stopa kapitalizacji, poziom czynszów, poziom kosztów eksploatacyjnych, rezerwa z tytułu pustostanów, straty z tytułu zwolnień w płatnościach czynszu i zaległości czynszowych itp. Poziom zmiennych opisanych powyżej różni się w zależności od charakteru i przeznaczenia wycenianej nieruchomości (powierzchnia biurowa, powierzchnia handlowa, powierzchnia logistyczno-magazynowa), jej nowoczesności oraz lokalizacji (dojazd, odległość od centrum, dostępność, ekspozycja itp.), a także parametrów właściwych dla danego rynku lokalnego (m.in. stopy kapitalizacji, stawki czynszu, koszty eksploatacji).

Metodę pozostałościową stosuje się do określenia wartości rynkowej jeżeli nieruchomość ma być objęta pracami budowlanymi. Wartość godziwą nieruchomości określa się jako różnicę wartości nieruchomości po wykonaniu robót budowlanych oraz przeciętnych wartości kosztów tych robót, z uwzględnieniem zysków uzyskiwanych na rynku podobnych nieruchomości.

Nieruchomości wykazywane w wartości godziwej wyceniają licencjonowani rzeczoznawcy majątkowi. Akceptacja każdej z takich wycen jest dodatkowo poprzedzona przeglądem przez pracowników jednostek Grupy PZU w celu eliminacji potencjalnych omyłek i niespójności. Powstające ewentualne wątpliwości wyjaśniane są na bieżąco.

Nieruchomości inwestycyjne wycenia się zgodnie z poniższymi zasadami:

- nieruchomości posiadane przez fundusze inwestycyjne zależne od PZU – wyceniane co 6 miesięcy – na dni kończące każde półrocze i rok obrotowy;
- nieruchomości inwestycyjne posiadane przez spółki Grupy PZU – najbardziej wartościowe pozycje wyceniane są w przypadku stwierdzenia przesłanek o możliwej istotnej zmianie wartości (przeważnie z częstotliwością roczną). Bez względu na wartość, każda nieruchomość inwestycyjna jest wyceniana nie rzadziej niż raz na 5 lat;
- nieruchomości przeznaczone do sprzedaży – wyceniane przed rozpoczęciem ich aktywnej ekspozycji na rynku, zgodnie z wymogami MSSF 5.

8.22.1.7. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania z tytułu depozytów

Ze względu na fakt, że depozyty przyjmuje się w ramach bieżącej działalności na bazie dziennej, a więc ich warunki są zbliżone do aktualnych warunków rynkowych identycznych transakcji, a czas do zapadalności tych pozycji jest krótki, uznaje się, że dla zobowiązań wobec klientów o zapadalności do 1 roku wartość godziwa nie odbiega istotnie od wartości bilansowej.

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz zobowiązania podporządkowane

Wartość godziwą zobowiązań z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych, w tym zobowiązań podporządkowanych, wyznacza się jako wartość bieżącą oczekiwanych płatności w oparciu o bieżące krzywe procentowe oraz bieżący *spread* kredytowy.

Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta

Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta wyceniane są zgodnie z wartością godziwą aktywów stanowiących pokrycie zobowiązań funduszu kapitałowego powiązanego z danym kontraktem inwestycyjnym.

Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych

Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych wyceniane są zgodnie z wartością godziwą składników majątku funduszu inwestycyjnego (wg udziału w aktywach netto funduszu inwestycyjnego).

Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych pożyczonych w celu dokonania krótkiej sprzedaży wyceniane są w wartości godziwej pożyczonych papierów.

8.22.2. Hierarchia wartości godziwej

W oparciu o dane wejściowe wykorzystywane przy ustalaniu wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań, dla których zaprezentowano wartość godziwą, klasyfikowane są do następujących poziomów:

- Poziom I – aktywa i zobowiązania wyceniane na bazie cen notowanych (nieskorygowanych) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów i zobowiązań. Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - płynne notowane dłużne papiery wartościowe;
 - akcje i certyfikaty inwestycyjne notowane na giełdach;
 - instrumenty pochodne notowane na giełdach;
 - zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych notowanych na giełdach.
- Poziom II – aktywa i zobowiązania, których wycena opiera się na danych wejściowych innych niż ceny notowane zaliczane do Poziomu I, które są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośredni (bazujący na cenach). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - notowane dłużne papiery wartościowe wyceniane na podstawie wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny;
 - instrumenty pochodne – m. in. FX Swap, FX Forward, IRS, CIRS, FRA;
 - jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych;
 - nieruchomości inwestycyjne lub nieruchomości przeznaczone do sprzedaży, wycenione przy zastosowaniu metody porównawczej, obejmujące wolne grunty pod zabudowę i niektóre mniejsze i mniej wartościowe budynki (w tym lokale mieszkalne, garaże itp.);
 - zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych;
 - kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta.
- Poziom III – aktywa, których wycena opiera się na danych wejściowych niemożliwych do zaobserwowania na rynkach (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - nienotowane dłużne papiery wartościowe oraz niepłynne notowane dłużne papiery wartościowe (w tym nieskarbowe papiery dłużne emitowane przez inne podmioty finansowe, jednostki samorządu terytorialnego, podmioty niefinansowe), wyceniane modelami opartymi na zdyskontowanych przepływach pieniężnych;
 - nieruchomości inwestycyjne lub nieruchomości przeznaczone do sprzedaży, wycenione przy zastosowaniu metody dochodowej lub metody pozostałościowej;
 - należności od klientów z tytułu kredytów oraz zobowiązania wobec klientów z tytułu depozytów;
 - opcje wbudowane w certyfikaty depozytowe wyemitowane przez spółki Grupy PZU oraz opcje zawarte na rynku międzybankowym w celu zabezpieczenia pozycji z tytułu opcji wbudowanych.

W sytuacji gdy do wyceny składnika aktywów lub zobowiązań używane są dane wejściowe klasyfikowane do różnych poziomów hierarchii wartości godziwej, wyceniany składnik przypisuje się do najniższego poziomu, z którego pochodzą dane wejściowe, mające istotny wpływ na całość wyceny.

Na wartość wyceny zakwalifikowanych do poziomu III składników aktywów lub zobowiązań istotny wpływ mają dane wejściowe nieobserwowalne.

Wyceniane aktywa	Dane nieobserwowalne	Charakterystyka	Wpływ na wycenę
Należności od klientów z tytułu kredytów	Marża płynności oraz bieżąca marża ze sprzedaży danej grupy produktowej	Wartości godziwe szacuje się przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment udzielenia kredytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa kredytów bez rozpoznanej utraty wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów gotówkowych zdyskontowanych na daną datę bilansową pomniejszonych o oczekiwaną stratę kredytową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę płynności oraz bieżącą marżę ze sprzedaży dla danej grupy produktowej kredytu. Marża wyznaczana jest w podziale na grupy produktowe i termin do zapadalności. Dla celów szacowania wartości godziwej kredytów walutowych wykorzystywana jest marża płynności dla kredytów w złotych skorygowana o kwotowania transakcji <i>fx swap</i> i <i>basis-swap</i> . Wartość godziwa kredytów o rozpoznanej utracie wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych odzysków zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej ponieważ średnie oczekiwane odzyski uwzględniają w pełni element ryzyka kredytowego. W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat (kredyty w rachunku bieżącym, <i>overdrafty</i> oraz karty kredytowe) przyjmuje się, że wartość godziwa równa jest wartości bilansowej.	Korelacja ujemna
Zobowiązania wobec klientów z tytułu depozytów	Marża ze sprzedaży	Wartości godziwe szacuje się przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment przyjęcia depozytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa depozytów terminowych jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów gotówkowych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę ze sprzedaży. Marża wyznaczana jest na podstawie depozytów przyjętych w ostatnim kwartale w podziale na grupy produktowe i termin do zapadalności. W przypadku depozytów krótkoterminowych (depozytów bieżących, <i>overnight</i> oraz w rachunku oszczędnościowym) za wartość godziwą przyjęto wartość bilansową.	Korelacja ujemna
Opcje wbudowane w certyfikaty depozytowe wyemitowane przez spółki Grupy PZU oraz opcje zawarte na rynku międzybankowym w celu zabezpieczenia pozycji z tytułu opcji wbudowanych	Parametry modelu	Instrumentami wbudowanymi są proste opcje (<i>plain vanilla</i>) oraz opcje egzotyczne na pojedyncze akcje, indeksy, towary oraz inne wskaźniki rynkowe, w tym indeksy stóp procentowych oraz kursy walutowe i ich koszyki. Wszystkie wydzielone opcje są na bieżąco domykane na rynku międzybankowym. Opcje walutowe wyceniane są w oparciu o model wyceny opcji Garmana-Kohlhagena (a w przypadku opcji barierowych i azjatyckich w oparciu o tzw. rozszerzony model Garmana-Kohlhagena). Opcje egzotyczne wbudowane w umowy depozytowe i ich domknięcia są wyceniane przy pomocy techniki Monte-Carlo przy założeniu modelu geometrycznego ruchu Browna dla czynników ryzyka.	
Niepłynne obligacje i pożyczki	Spready kredytowe	<i>Spready</i> obserwuje się na wszystkich obligacjach (ich seriach) lub pożyczkach tego samego emitenta lub emitenta o podobnej charakterystyce. Te <i>spready</i> obserwowane są w dniach emisji nowych serii obligacji, dniach zawierania nowych umów pożyczek oraz w dniach transakcji rynkowych, których przedmiotem są wierzytelności wynikające z tych obligacji i pożyczek.	Korelacja ujemna
Nieruchomości inwestycyjne oraz nieruchomości przeznaczone do sprzedaży	Stopa kapitalizacji	Stopę kapitalizacji ustala się na podstawie analizy stóp zwrotu osiągniętych w transakcjach dla podobnych nieruchomości.	Korelacja ujemna
Nieruchomości inwestycyjne oraz nieruchomości przeznaczone do sprzedaży	Koszty budowy	Wartość kosztów budowy określa się na podstawie rynkowych kosztów budowy pomniejszonych o koszty poniesione na dzień wyceny.	Korelacja dodatnia
Nieruchomości inwestycyjne oraz nieruchomości przeznaczone do sprzedaży	Miesięczna stawka czynszu za 1m ² odpowiedniego rodzaju powierzchni lub za jedno miejsce parkingowe	Stawki czynszu obserwuje się dla podobnych nieruchomości, podobnej jakości, w podobnych lokalizacjach oraz zbliżonej wielkości wynajmowanej powierzchni.	Korelacja dodatnia

Wyceniane aktywa	Dane nieobserwowalne	Charakterystyka	Wpływ na wycenę
Instrumenty pochodne	Parametry modelu	<p>Opcje walutowe wyceniane są w oparciu o model wyceny opcji Garmana-Kohlhagena (a w przypadku opcji barierowych i azjatyckich w oparciu o tzw. rozszerzony model Garmana-Kohlhagena).</p> <p>Opcje egzotyczne wbudowane w umowy depozytowe i ich domknięcia są wyceniane przy pomocy techniki Monte-Carlo przy założeniu modelu geometrycznego ruchu Browna dla czynników ryzyka.</p>	
Emisje własne oraz pożyczki podporządkowane	Spread emisji ponad krzywą rynkową	W przypadku zastosowania do wyceny historycznego spreadu emisji ponad krzywą rynkową, emisje takie klasyfikuje się do poziomu III hierarchii wartości godziwej.	Korelacja ujemna
Instrumenty kapitałowe nienotowane na aktywnym rynku		Kwotowania serwisów finansowych	

8.22.3. Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej	30 września 2019				31 grudnia 2018			
	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa								
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	28 806	10 302	7 248	46 356	22 200	9 329	7 208	38 737
Instrumenty kapitałowe	320	1	235	556	309	1	212	522
Dłużne papiery wartościowe	28 486	10 301	7 013	45 800	21 891	9 328	6 996	38 215
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	5 621	4 714	229	10 564	12 758	4 684	252	17 694
Instrumenty kapitałowe	704	-	176	880	1 105	-	115	1 220
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	108	4 472	17	4 597	102	4 182	14	4 298
Dłużne papiery wartościowe	4 809	242	36	5 087	11 551	502	123	12 176
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	1 873	1 873	-	-	1 814	1 814
Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	1 617	1 617	-	-	1 511	1 511
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	-	-	256	256	-	-	303	303
Pochodne instrumenty finansowe	3	3 388	99	3 490	35	2 384	68	2 487
Nieruchomości inwestycyjne	-	145	1 677	1 822	-	141	1 556	1 697
Zobowiązania								
Instrumenty pochodne	7	3 854	58	3 919	34	3 295	36	3 365
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	70	-	70	-	266	-	266
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	259	-	259	-	266	-	266
Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż)	803	-	-	803	120	-	-	120

Zmiana stanu aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych do Poziomu III hierarchii wartości godziwej w okresie zakończonym 30 września 2019	Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy			Instrumenty pochodne - aktywa	Instrumenty pochodne - zobowiązania	Należności od klientów z tytułu kredytów wyceniane w wartości godziwej		Nieruchomości inwestycyjne
	Kapitałowe	Dłużne	Kapitałowe	Certyfikaty inwestycyjne	Dłużne			przez inne całkowite dochody	przez wynik finansowy	
Stan na początek okresu	212	6 996	115	14	123	68	36	1 511	303	1 556
Zastosowanie MSSF 16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	43
Nabycie / otwarcie pozycji	-	900	-	-	503	16	13	224	-	130
Reklasyfikacje z poziomu II ¹⁾	-	561	-	-	-	2	-	-	-	-
Reklasyfikacje z nieruchomości własnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Zyski lub straty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji:	-	128	56	3	4	42	33	10	(3)	(52)
- przychody netto z inwestycji	-	124	-	-	1	(1)	-	10	(3)	-
- wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i nieruchomości	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-
- zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej	-	-	56	3	2	43	33	-	-	(52)
Zyski lub straty ujęte w innych całkowitych dochodach	23	29	-	-	-	-	-	12	-	-
Sprzedaż i rozliczenia	-	(1 289)	-	-	(594)	(29)	(24)	(140)	(44)	(3)
Reklasyfikacje do poziomu II ¹⁾	-	(312)	-	-	-	-	-	-	-	-
Różnice kursowe	-	-	5	-	-	-	-	-	-	1
Stan na koniec okresu	235	7 013	176	17	36	99	58	1 617	256	1 677

¹⁾ Informacje o reklasyfikacjach zaprezentowano w punkcie 8.22.4.2.

Zmiana stanu aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych do Poziomu III hierarchii wartości godziwej w roku zakończonym 31 grudnia 2018	Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy			Instrumenty pochodne - aktywa	Instrumenty pochodne - zobowiązania	Należności od klientów z tytułu kredytów wyceniane w wartości godziwej		Nieruchomości inwestycyjne
	Kapitałowe	Dłużne	Kapitałowe	Certyfikaty inwestycyjne	Dłużne			przez inne całkowite dochody	przez wynik finansowy	
Stan na początek okresu – klasyfikacja na moment zastosowania MSSF 9	221	4 855	95	-	163	100	52	1 556	365	2 204
Nabycie / otwarcie pozycji	-	3 034	-	14	727	16	10	409	3	139
Reklasyfikacje z poziomu I	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Reklasyfikacje z poziomu II ¹⁾	-	190	-	-	-	-	-	-	-	3
Reklasyfikacje z nieruchomości własnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Zyski lub straty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji:	-	49	14	-	3	(30)	(9)	29	3	48
- przychody netto z inwestycji	-	49	-	-	-	-	-	29	-	-
- wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i nieruchomości	-	-	(2)	-	-	(3)	-	-	-	-
- zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej	-	-	16	-	3	(27)	(9)	-	3	48
Zyski lub straty ujęte w innych całkowitych dochodach	(9)	(12)	-	-	-	-	-	31	-	-
Sprzedaż i rozliczenia	-	(1 056)	-	-	(756)	(18)	(17)	(514)	(68)	(11)
Reklasyfikacje do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(831)
Reklasyfikacje do poziomu II ¹⁾	-	(64)	-	-	(14)	-	-	-	-	-
Różnice kursowe	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Stan na koniec okresu	212	6 996	115	14	123	68	36	1 511	303	1 556

¹⁾ Informacje o reklasyfikacjach zaprezentowano w punkcie 8.22.4.2.

8.22.4. Aktywa i zobowiązania niewyceniane w wartości godziwej

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań, dla których jest ona tylko ujawniana	30 września 2019				31 grudnia 2018			
	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa								
Jednostki wyceniane metodą praw własności – EMC	-	-	6	6	-	-	14	14
Należności od klientów z tytułu kredytów wyceniane w zamortyzowanym koszcie	-	-	191 680	191 680	-	-	181 635	181 635
Inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	28 026	3 955	20 587	52 568	24 251	2 301	21 541	48 093
Dłużne papiery wartościowe	28 026	980	12 951	41 957	24 251	1 239	11 900	37 390
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	-	2 796	1 992	4 788	-	126	3 153	3 279
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	179	1 070	1 249	-	936	1 830	2 766
Pożyczki	-	-	4 574	4 574	-	-	4 658	4 658
Zobowiązania								
Zobowiązania wobec banków	-	593	5 592	6 185	-	781	5 280	6 061
Zobowiązania wobec klientów z tytułu depozytów	-	-	214 370	214 370	-	-	207 668	207 668
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych ¹⁾	-	6 345	2 949	9 294	-	5 295	6 800	12 095
Zobowiązania podporządkowane ¹⁾	-	2 386	4 089	6 475	-	2 013	4 043	6 056
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	-	1 273	-	1 273	-	540	-	540

¹⁾ Do poziomu II zaklasyfikowano te zobowiązania, na wycenę których nieobserwowalne parametry nie miały istotnego wpływu. Przede wszystkim są to zobowiązania z tytułu obligacji emitowanych przez Pekao.

8.22.4.1. Zmiany sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku nie dokonywano zmian sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej, których wartość byłaby istotna z punktu widzenia skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

8.22.4.2. Przesunięcia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej

W przypadku zmiany sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań, wynikającego np. z utraty (lub uzyskania) dostępności notowań obserwowanych na aktywnym rynku przenosi się takie aktywa lub zobowiązania pomiędzy Poziomami I i II.

Składniki aktywów lub zobowiązań są przenoszone pomiędzy poziomami II i III (odpowiednio między poziomami III i II) gdy:

- następuje zmiana modelu wyceny będąca efektem zastosowania nowych czynników nieobserwowalnych (odpowiednio obserwowalnych) lub
- dotychczas stosowane czynniki, których wpływ na wycenę jest istotny przestają być (odpowiednio stają się) obserwowalne na aktywnym rynku.

Przeniesienia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej dokonywane są na koniec każdego kwartału wg wartości na ten dzień.

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku dokonano następujących przeniesień aktywów pomiędzy poziomami wartości godziwej:

- z poziomu III do poziomu II przeniesiono obligacje municypalne i korporacyjne, dla których dokonano wyceny przy użyciu rynkowych informacji o cenach porównywalnych instrumentów finansowych, obligacje municypalne i korporacyjne, dla

których wpływ szacowanych parametrów kredytowych miał nieistotny wpływ na wycenę oraz instrumenty pochodne rynku kapitałowego z uwagi na brak istotnego wpływu nieobserwowalnego czynnika (korelacji) na wycenę,

- z poziomu II do poziomu III przeniesiono obligacje korporacyjne i municypalne, dla których wpływ szacowanych parametrów kredytowych na wycenę był istotny oraz instrumenty pochodne rynku kapitałowego, dla których szacowany parametr (korelacja) istotnie wpływał na wycenę.

W 2018 roku dokonano następujących przeniesień aktywów pomiędzy poziomami wartości godziwej:

- z poziomu II do poziomu I przeniesiono obligacje skarbowe, dla której dostępne były kwotowania na aktywnym rynku;
- z poziomu III do poziomu II przeniesiono obligacje municypalne i korporacyjne, dla których dokonano wyceny przy użyciu rynkowych informacji o cenach porównywalnych instrumentów finansowych, obligacje korporacyjne, dla których wpływ szacowanych parametrów kredytowych miał nieistotny wpływ na wycenę, obligacje skarbowe denominowane w złotych, dla których wpływ szacowanego spreadu do obligacji referencyjnej nie miał istotnego wpływu na wycenę oraz transakcję pochodną rynku kapitałowego, z uwagi na brak istotnego wpływu nieobserwowalnego czynnika (korelacji) na wycenę;
- z poziomu II do poziomu III przeniesiono obligacje korporacyjne i municypalne, dla których szacowany parametr (korelacja) miał istotny wpływ na wycenę.

8.23 Należności

Należności - wartość bilansowa	30 września 2019	31 grudnia 2018
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, w tym:	2 441	2 574
- należności od ubezpieczających	2 292	2 438
- należności od pośredników ubezpieczeniowych	109	112
- inne należności	40	24
Należności z tytułu reasekuracji	58	115
Inne należności	3 686	3 654
- należności z tytułu sprzedaży papierów wartościowych i depozytów zabezpieczających ¹⁾	1 547	1 632
- należności z tytułu rozliczeń kart płatniczych	1 014	992
- należności z tytułu dostaw i usług	297	340
- należności od budżetu, inne niż z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	138	237
- należności z tytułu prowizji dotyczących produktów pozabilansowych	158	178
- rozliczenia przewencyjne	45	46
- należności z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	25	27
- należności z tytułu wykonywania czynności komisarza awaryjnego	14	14
- należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	18	6
- należności z tytułu kaucji i wadium	39	34
- należności międzybankowe i międzyoddziałowe	149	7
- należność z tytułu dotacji od BFG	110	-
- pozostałe	132	141
Należności, razem	6 185	6 343

¹⁾ W pozycji wykazuje się przede wszystkim należności związane z zawartymi, lecz nierozliczonymi transakcjami dotyczącymi instrumentów finansowych.

Zarówno na 30 września 2019 roku, jak i na 31 grudnia 2018 roku wartość godziwa należności nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej, głównie ze względu na ich krótkoterminowy charakter oraz politykę tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Wartość odpisów na oczekiwane straty kredytowe należności na 30 września 2019 roku wynosiła 1 036 mln zł (na 31 grudnia 2018 roku: 939 mln zł).

8.24 Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa przeznaczone do sprzedaży wg klasyfikacji przed przeniesieniem	30 września 2019	31 grudnia 2018
Grupy przeznaczone do sprzedaży	782	1 021
Aktywa	829	1 070
Nieruchomości inwestycyjne	770	973
Należności	10	12
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	4	5
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	42	76
Inne aktywa	3	4
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	47	49
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	24	27
Inne zobowiązania	19	22
Zobowiązania finansowe	4	-
Inne aktywa przeznaczone do sprzedaży	245	77
Rzeczowe aktywa trwałe	69	34
Nieruchomości inwestycyjne	176	43
Aktywa i grupy aktywów przeznaczone do sprzedaży	1 074	1 147
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	47	49

W pozycji „Nieruchomości inwestycyjne” i w sekcji „Grupy przeznaczone do sprzedaży” zaprezentowano przede wszystkim nieruchomości przeznaczone do sprzedaży przez fundusze inwestycyjne sektora nieruchomości ze względu na osiągnięcie przewidywanego horyzontu inwestycyjnego.

8.25 Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy ujmuje się w wysokości określonej w statucie jednostki dominującej i zarejestrowanej w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Wszystkie akcje zostały w pełni opłacone.

Stan na 30 września 2019 i 31 grudnia 2018

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	na okaziciela	brak	brak	604 463 200	60 446 320	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
B	na okaziciela	brak	brak	259 059 800	25 905 980	aport	31.03.1999	01.01.1999
Liczba akcji razem				863 523 000				
Kapitał zakładowy razem					86 352 300			

Strukturę akcjonariatu PZU oraz informacje o transakcjach dotyczących znacznych pakietów akcji PZU przedstawiono w punkcie 2.

8.26 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	30 września 2019			31 grudnia 2018		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	23 868	(1 361)	22 507	23 508	(1 512)	21 996
Rezerwa składek	8 175	(392)	7 783	8 416	(594)	7 822
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	10	-	10	10	-	10
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	9 648	(768)	8 880	9 098	(724)	8 374
- na szkody zgłoszone	3 511	(665)	2 846	3 280	(603)	2 677
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	4 121	(79)	4 042	3 939	(103)	3 836
- na koszty likwidacji szkód	2 016	(24)	1 992	1 879	(18)	1 861
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	6 032	(201)	5 831	5 981	(194)	5 787
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	3	-	3	3	-	3
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	22 665	-	22 665	22 331	-	22 331
Rezerwa składek	100	-	100	99	-	99
Rezerwa ubezpieczeń na życie	16 332	-	16 332	16 204	-	16 204
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	589	-	589	592	-	592
- na szkody zgłoszone	149	-	149	152	-	152
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	434	-	434	434	-	434
- na koszty obsługi świadczeń	6	-	6	6	-	6
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	5	-	5	4	-	4
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	235	-	235	256	-	256
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	5 404	-	5 404	5 176	-	5 176
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	46 533	(1 361)	45 172	45 839	(1 512)	44 327

8.27 Inne rezerwy

Zmiana stanu innych rezerw w okresie zakończonym 30 września 2019	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Inne zmiany	Stan na koniec okresu
Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia	316	266	-	(233)	1	350
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	67	108 ¹⁾	(9)	(5)	3	164
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK	85	-	-	-	-	85
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	20	92	(48)	(1)	-	63
Pozostałe	31	14	(8)	(1)	-	36
Inne rezerwy, razem	519	480	(65)	(240)	4	698

¹⁾ w tym 86 mln rezerwy na spodziewane koszty zwrotu kredytów.

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2018	Stan na 31 grudnia 2017	Zastosowanie MSSF 9	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Inne zmiany	Stan na koniec okresu
Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia	260	159	419	441	(25)	(477)	(42)	316
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	82	-	82	52	(12)	(55)	-	67
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK	57	-	57	-	-	-	28	85
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	63	-	63	-	(36)	(7)	-	20
Pozostałe	35	-	35	10	(13)	(1)	-	31
Inne rezerwy, razem	497	159	656	503	(86)	(540)	(14)	519

Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania

11 września 2019 roku opublikowano wyrok TSUE w sprawie C-383/18. Rozstrzygając sprawę, TSUE orzekł, że artykuł 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta.

Trybunał jednoznacznie przesądził, że przy przedpłacie konsument jest uprawniony do obniżki wszystkich kosztów wchodzących w skład całkowitego kosztu kredytu. Wyrok ten jednakże nie wskazał sposobu kalkulacji takiej obniżki w odniesieniu do kosztów jednorazowych, takich jak prowizje i opłaty przygotowawcze.

Aprobowaną przez Prezesa UOKiK oraz Rzecznika Finansowego formułą rozliczania się z kredytobiorcami z kosztów kredytu jest tzw. formuła liniowa, która proporcjonalność odnosi do okresu pomiędzy rzeczywistą datą spłaty kredytu a datą spłaty określoną w umowie i nakazuje równy podział kosztu jednorazowego na poszczególne terminy płatności. Jednak w związku z brakiem regulacji prawnych praktyka w tym zakresie może być różna.

W związku z wyrokiem TSUE Grupa PZU oszacowała kwotę spodziewanych zwrotów kosztów kredytu w wysokości 86 mln zł, na którą utworzyła rezerwę na 30 września 2019 roku. Wysokość tej rezerwy stanowi najlepszy możliwy szacunek oparty na danych historycznych dotyczących wcześniejszych spłat kredytów konsumenckich oraz na obserwowanej historycznej ilości wpływających reklamacji dotyczących proporcjonalnego zwrotu prowizji, w tym po orzeczeniu TSUE, jak również uwzględniający oczekiwania w zakresie trendów dotyczących poziomu przyszłych reklamacji. Jednakże powyższy szacunek obarczony jest znacznym poziomem niepewności wynikającym z trudnej do oszacowania zmienności obserwowanych trendów dotyczących poziomu zgłaszanych reklamacji.

Grupa PZU na bieżąco monitoruje poziom reklamacji dotyczących proporcjonalnego zwrotu prowizji. W sytuacji, gdyby przyszły trend istotnie odbiegał od obecnych założeń, wysokość rezerwy może ulec zmianie.

Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia

Pozycja zawiera rezerwy tworzone przez banki na potencjalne utraty korzyści ekonomicznych wynikających z ekspozycji pozabilansowych (np. udzielonych gwarancji lub ekspozycji kredytowych).

Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK

Kwota 57 mln zł dotyczy kary nałożonej w postępowaniu Prezesa UOKiK wobec PZU. Szczegółowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 23.2.

Kwota 28 mln dotyczy kary zwróconej przez UOKiK do Pekao. Ze względu na potencjalne ryzyko wypływu środków w związku z tą sprawą Grupa PZU nie rozpoznała przychodu z tytułu zwróconych środków, lecz utworzyła rezerwę.

Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji

Zarząd Pekao poinformował, że 4 kwietnia 2019 roku, zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1969), podjął uchwałę o zamiarze przeprowadzenia zwolnień grupowych i rozpoczęciu procedury konsultacji w sprawie zwolnień grupowych.

Zamiarem Zarządu Pekao jest rozwiązanie umowy o pracę z maksymalnie 900 pracownikami oraz zmiana warunków zatrudnienia maksymalnie 620 pracownikom w okresie od 26 kwietnia 2019 roku do 31 października 2019 roku.

Całość kosztów związanych z rozwiązaniem umów o pracę i zmianą warunków zatrudnienia pracowników Pekao w ramach zwolnień grupowych oszacowano na 85 mln zł i w tej wysokości utworzono rezerwę restrukturyzacyjną. Wartość rezerwy na 30 września 2019 roku wyniosła 47 mln zł.

8.28 Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe	30 września 2019	31 grudnia 2018
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej	5 051	4 017
Instrumenty pochodne przeznaczone do obrotu	3 062	2 450
Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie przepływów pieniężnych	667	771
Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie wartości godziwej	190	144
Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż)	803	120
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	259	266
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	70	266
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	237 735	232 299
Zobowiązania wobec banków	6 164	6 044
Depozyty bieżące	2 237	1 058
Depozyty jednodniowe	2	207
Depozyty terminowe	164	7
Kredyty otrzymane	3 470	4 386
Pozostałe zobowiązania	291	386
Zobowiązania wobec klientów z tytułu depozytów	213 489	207 635
Depozyty bieżące	143 594	137 559
Depozyty terminowe	69 136	69 350
Pozostałe zobowiązania	759	726
Zobowiązania z tytułu własnych dłużnych papierów wartościowych	9 215	12 009
Zobowiązania podporządkowane	6 433	6 061
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	1 273	540
Zobowiązania z tytułu leasingu	1 161	10
Zobowiązania finansowe, razem	242 786	236 316

8.28.1. Zobowiązania podporządkowane

	Wartość nominalna (w mln)	Waluta	Oprocentowanie	Data emisji (otrzymania) / Data wykupu (spłaty)	Wartość bilansowa 30 września 2019 (w mln zł)	Wartość bilansowa 31 grudnia 2018 (w mln zł)
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych PZU						
Obligacje podporządkowane PZU	2 250	PLN	WIBOR 6M + marża	30 czerwca 2017 29 lipca 2027	2 259	2 279
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych Pekao						
Obligacje serii A	1 250	PLN	WIBOR 6M + marża	30 października 2017 29 października 2027	1 267	1 257
Obligacje serii B	550	PLN	WIBOR 6M + marża	15 października 2018 16 października 2028	559	548
Obligacje serii C	200	PLN	WIBOR 6M + marża	15 października 2018 14 października 2033	203	196
Obligacje serii D	350	PLN	WIBOR 6M + marża	4 czerwca 2019 4 czerwca 2031	354	-
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych Alior Banku						
Pożyczka podporządkowana	10	EUR	EURIBOR 3M + marża	12 października 2011 12 października 2019	44	43
Obligacje serii F	322	PLN	WIBOR 6M+ marża	26 września 2014 26 września 2024	222	225
Obligacje serii G	193	PLN	WIBOR 6M + marża	31 marca 2015 31 marca 2021	193	196
Obligacje serii I oraz I1	183	PLN	WIBOR 6M+ marża	4 grudnia 2015 6 grudnia 2021	149	148
Obligacje serii K oraz K1	600	PLN	WIBOR 6M+ marża	20 października 2017 20 października 2025	612	605
Obligacje Meritum Bank serii B	67	PLN	WIBOR 6M+ marża	29 kwietnia 2013 29 kwietnia 2021	69	68
Obligacje Meritum Bank serii C ¹⁾	80	PLN	WIBOR 6M+ marża	21 października 2014 21 października 2022	82	81
Obligacje serii EUR001	10	EUR	LIBOR 6M+ marża	4 lutego 2016 4 lutego 2022	44	44
Obligacje serii P1A	150	PLN	WIBOR 6M+ marża	27 kwietnia 2016 16 maja 2022	153	151
Obligacje serii P1B	70	PLN	WIBOR 6M+ marża	29 kwietnia 2016 16 maja 2024	71	70
Obligacje serii P2A	150	PLN	WIBOR 6M+ marża	14 grudnia 2017 29 grudnia 2025	152	150
Zobowiązania podporządkowane					6 433	6 061

¹⁾ 21 października 2019 roku Alior Bank dokonał przedterminowego wykupu obligacji.

Niższa wartość bilansowa zobowiązań podporządkowanych w stosunku do wartości nominalnej wynika z faktu, iż część wyemitowanych przez Alior Bank obligacji objęty konsolidowane fundusze inwestycyjne.

8.28.2. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	30 września 2019	31 grudnia 2018
Obligacje PZU Finance AB (publ.)	-	3 676
Obligacje Alior Banku	611	268
Obligacje Pekao	2 637	1 978
Certyfikaty depozytowe	4 596	4 542
Listy zastawne	1 371	1 545
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	9 215	12 009

Obligacje zaklasyfikowano jako wyceniane w zamortyzowanym koszcie.

Zobowiązania PZU Finance AB (publ.) wynikające z obligacji zostały spłacone, zgodnie z terminem wykupu, 3 lipca 2019 roku.

8.29 Inne zobowiązania

Inne zobowiązania	30 września 2019	31 grudnia 2018
Koszty do zapłacen	1 365	1 578
Zarachowane koszty prowizji agencyjnej	349	361
Zarachowane koszty prowizji sprzedażowej w ubezpieczeniach grupowych	2	2
Zarachowane koszty wynagrodzeń	202	192
Zarachowane koszty reasekuracji	182	373
Zarachowane nagrody dla pracowników	356	345
Pozostałe	274	305
Przychody pobierane z góry	336	282
Pozostałe zobowiązania	6 186	5 547
Zobowiązania z tytułu transakcji na instrumentach finansowych	859	909
Zobowiązania wobec banków z tytułu dokumentów płatniczych rozliczanych w systemach rozliczeń międzybankowych	1 673	934
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	933	835
Zobowiązania z tytułu rozliczeń kart płatniczych	463	419
Rozrachunki publiczno-prawne	227	165
Zobowiązania z tytułu składek na rzecz BFG	346	182
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	182	269
Oszacowane zobowiązania pozaubezpieczeniowe	78	157
Zobowiązania wobec pracowników	100	141
Oszacowane zwroty wynagrodzeń w związku z rezygnacją lub odstąpieniem klientów banków od ubezpieczeń zawieranych przy sprzedaży produktów kredytowych	77	98
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	240	367
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	411	570
Zobowiązania wobec budżetu inne niż z tytułu podatku dochodowego	117	111
Zobowiązania z tytułu darowizn	23	25
Zobowiązania banków z tytułu ubezpieczeń produktów bankowych oferowanych ich klientom	10	20
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	14	15
Zobowiązania z tytułu likwidacji bezpośredniej	29	30
Zobowiązania z tytułu zwrotu kosztów kredytu w związku z wyrokiem TSUE	45	-
Pozostałe	359	300
Inne zobowiązania, razem	7 887	7 407

9. Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych

Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych są przede wszystkim obligacje oraz wierzytelności zabezpieczone hipoteką (w przypadku emisji hipotecznych listów zastawnych) i depozyty pieniężne (w przypadku pokrycia Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych). Tabela prezentuje wartość bilansową zabezpieczenia wg rodzaju zabezpieczanego zobowiązania.

Wartość bilansowa aktywów finansowych zastawionych jako zabezpieczenie zobowiązań i zobowiązań warunkowych	30 września 2019	31 grudnia 2018
Wartość bilansowa aktywów finansowych zastawionych jako zabezpieczenie zobowiązań	9 515	8 254
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 272	543
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	1 014	1 043
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz gwarancyjny na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	117	95
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz przymusowej restrukturyzacji (BFG)	301	133
Kredyt lombardowy i techniczny	3 804	3 700
Inne kredyty	710	569
Emisja dłużnych papierów wartościowych	1 751	1 462
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	39	54
Transakcje pochodne	507	655
Wartość bilansowa aktywów finansowych zastawionych jako zabezpieczenie zobowiązań warunkowych	-	-
Aktywa finansowe zastawione jako zabezpieczenie zobowiązań i zobowiązań warunkowych, razem	9 515	8 254

10. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Aktywa i zobowiązania warunkowe	30 września 2019	31 grudnia 2018
Aktywa warunkowe, w tym:	6	6
- otrzymane gwarancje i poręczenia	6	6
Zobowiązania warunkowe	61 112	57 667
- z tytułu limitów odnawialnych w rachunkach ROR oraz kart kredytowych	11 666	13 211
- z tytułu kredytów i pożyczek w transzach	31 393	28 523
- udzielone poręczenia i gwarancje	8 817	7 682
- roszczenia ubezpieczeniowe sporne	655	576
- inne roszczenia sporne	209	231
- pozostałe, w tym:	8 372	7 444
- gwarantowanie emisji papierów wartościowych	3 941	4 470
- faktoring	3 177	1 275
- limit intra - day	362	755
- akredytywy i promesy	702	822
- pozostałe	190	122

PZU Finance AB (publ.), spółka zależna od PZU, w latach 2014-2015 wyemitowała 5-letnie obligacje w kwocie nominalnej 850 mln EUR, które zapadły w lipcu 2019 roku. Wpływy z emisji zostały przekazane do PZU w formie dwóch pożyczek na łączną kwotę 850 mln EUR. Płatności z tytułu pożyczek były dopasowane do płatności z tytułu obligacji pod względem terminu płatności oraz kwoty. PZU spłacił pożyczki wobec PZU Finance AB 28 czerwca 2019 roku.

W 2018 roku, w związku z wątpliwościami dotyczącymi opodatkowania na podstawie ustawy Swedish Conversion Act (2000:46) różnic kursowych w sytuacji, gdzie walutą sprawozdawczą jest euro, PZU Finance AB (publ.) wystąpiła o indywidualną interpretację do Szwedzkiej Rady ds. Interpretacji Podatkowych (Skatterättsnämnden). 13 marca 2019 roku PZU Finance AB (publ.) otrzymała interpretację, zgodnie z którą różnice kursowe z tytułu spłaty pożyczki powinny zostać opodatkowane, natomiast różnice kursowe z tytułu spłaty obligacji – nie podlegają opodatkowaniu. 3 kwietnia 2019 PZU Finance AB (publ.) złożyła apelację do Naczelnego Sądu Administracyjnego (Högsta förvaltningsdomstolen). Interpretacja Rady, w przypadku jej utrzymania przez szwedzki Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen), oznaczałaby stosowanie na terytorium Szwecji odmiennego podejścia wobec spółek raportujących w euro w porównaniu do spółek raportujących w koronach szwedzkich, co byłoby niezgodne z założeniami do ww. ustawy. W ocenie Grupy PZU takie podejście byłoby sprzeczne z art. 63 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) dotyczącym konieczności zapewnienia swobodnego przepływu kapitału w UE lub art. 49 i 54 TFUE dotyczącymi swobody przedsiębiorczości.

W związku z powyższym Grupa PZU ujęła zobowiązanie warunkowe w kwocie 79 mln zł (równowartość 193 mln koron szwedzkich).

11. Komentarz do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Składki przypisane brutto w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku wyniosły 17 501 mln zł wobec 17 258 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (+1,4%). Wzrost sprzedaży dotyczył przede wszystkim:

- rozwoju sprzedaży w spółkach zagranicznych (+170 mln zł) w tym głównie ubezpieczeń komunikacyjnych i zdrowotnych w segmencie krajów bałtyckich;
- produktów ochronnych zarówno o charakterze kapitałowym, jak i terminowym oferowanych w kanałach własnych oraz portfela ubezpieczeń produktów ochronnych w kanale bancassurance.;
- rozwoju portfela grupowych produktów zdrowotnych;
- aktywnej dosprzedaży ubezpieczeń dodatkowych w produktach indywidualnie kontynuowanych.

Wzrosty zostały częściowo skompensowane niższą składką w segmencie ubezpieczeń masowych w związku ze spadkiem przypisu składki w ubezpieczeniach OC komunikacyjnych (niższa liczba ubezpieczeń przy nieznacznym spadku średniej składki). Dodatkowo odnotowano niższą składkę w ubezpieczeniach od ognia i innych szkód rzeczowych w segmencie klienta korporacyjnego – w analogicznym okresie 2018 roku zawarcie długoterminowej umowy o wysokiej wartości jednostkowej.

Dochody z działalności lokacyjnej łącznie z kosztami odsetkowymi w III kwartałach 2019 roku oraz III kwartałach 2018 roku wyniosły odpowiednio 6 795 mln zł oraz 5 916 mln zł. Odnotowano wzrost dochodów z lokat wygenerowanych zarówno na działalności bankowej oraz z wyłączeniem działalności bankowej. W ramach działalności bankowej wzrost wyniku spowodowany był w szczególności rozwojem sprzedaży produktów kredytowych zarówno w Pekao jak i Alior Bank, m.in. dzięki korzystnej koniunkturze gospodarczej, jak i niskim poziomom stóp procentowych.

Dochody z działalności inwestycyjnej, z wyłączeniem działalności bankowej, wzrosły głównie w efekcie lepszego wyniku osiągniętego na notowanych instrumentach kapitałowych, w szczególności ze względu na poprawę koniunktury na GPW nieznaczny spadek indeksu WIG o 0,6% po III kwartale 2019 roku wobec spadku o 7,5% w analogicznym okresie ubiegłego roku, przekładające się m.in. na wyniki z działalności inwestycyjnej na portfelu aktywów stanowiących pokrycie produktów inwestycyjnych, które pozostają bez wpływu na łączny wynik netto Grupy PZU.

Odszkodowania i świadczenia netto (z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) osiągnęły wartość 11 920 mln zł i ukształtowały się na poziomie o 8,5% wyższym w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Na wzrost kategorii odszkodowań i świadczeń netto wpłynęły:

- w ubezpieczeniach na życie wyższy wynik z działalności inwestycyjnej w większości portfeli produktów unit-linked względem wyników osiągniętych w roku ubiegłym;
- w ubezpieczeniach od ognia i innych szkód majątkowych wystąpienie ponadnormatywnej liczby szkód powodowanych przez zjawiska atmosferyczne.

Z kolei spadek kategorii odszkodowań i świadczeń netto odnotowano w związku z doszacowaniem w analogicznym okresie roku ubiegłego w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta korporacyjnego oraz masowego rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za ból spowodowany stanem wegetatywnym osoby bliskiej poszkodowanej w wypadku.

Koszty akwizycji w III kwartałach 2019 roku wzrosły o 180 mln zł w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Wzrost ten był w szczególności efektem zmiany struktury kanałów sprzedaży w PZU oraz rozwojem sprzedaży w spółkach zagranicznych.

Koszty administracyjne Grupy PZU w III kwartałach 2019 roku ukształtowały się na poziomie 4 900 mln zł względem 4 935 mln zł w analogicznym okresie 2018 roku, czyli były o 35 mln zł niższe w relacji do poprzedniego roku.

Koszty administracyjne segmentu działalności bankowej (bez uwzględnienia korekt z tytułu wyceny aktywów i zobowiązań do wartości godziwej) spadły o 104 mln zł w związku z utrzymaniem dyscypliny kosztowej. Jednocześnie koszty administracyjne w segmentach działalności ubezpieczeniowej w Polsce ukształtowały się na poziomie o 47 mln zł wyższym od roku ubiegłego. Ich zmiana wynikała w znacznej mierze z wyższych kosztów osobowych w związku z presją płacową na rynku.

W III kwartałach 2019 roku saldo pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych było ujemne i wynosiło 2 095 mln zł wobec także ujemnego w 2018 roku na poziomie 1 817 mln zł. Wpływ na poziom tego wyniku miały następujące czynniki:

- wzrost opłat na BFG z 324 mln zł w III kwartałach 2018 roku do poziomu 579 mln zł w 2019 roku, ze względu na wyższą opłatę na przymusową restrukturyzację;
- podatek od instytucji finansowych – obciążenie Grupy PZU (łączenie na działalności ubezpieczeniowej oraz bankowej) tym podatkiem w III kwartałach 2019 roku wyniosło 852 mln zł wobec 816 mln zł w ubiegłym roku.

Zysk z działalności operacyjnej w III kwartałach 2019 roku osiągnął wartość 5 058 mln zł i był niższy o 63 mln zł (-1,2%) w stosunku do wyniku za analogiczny okres roku poprzedniego. Zmiana ta była spowodowana w szczególności przez:

- wyższy dochód z działalności inwestycyjnej jako efekt wzrostu wyniku na notowanych instrumentach kapitałowych w związku z lepszą koniunkturą na GPW;
- spadek rentowności w segmencie ubezpieczeń masowych - efekt wzrostu szkodowości w grupie ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych wskutek wystąpienia ponadnormatywnej liczby szkód powodowanych przez zjawiska atmosferyczne;
- spadek wyniku w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych (-91 mln zł) w efekcie wyższej szkodowości portfela ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych (w tym, wystąpienie kilku szkód o wysokiej wartości jednostkowej) oraz spadku rentowności ubezpieczeń AC komunikacyjnych;
- wyższy wynik na ubezpieczeniach indywidualnych w efekcie rosnącego portfela wysokomarżowych ubezpieczeń ochronnych zarówno z kanałów własnych jak i bankowych;
- spadek rentowności w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (-33 mln zł) przy rosnącym portfelu ubezpieczeń zdrowotnych w efekcie wzrostu szkodowości części ryzyk w grupowym portfelu ochronnym oraz wyższych kosztów działalności;
- niższy wynik segmentu działalności bankowej (-297 mln zł) spowodowany głównie dodatkowymi obciążeniami, m.in. wyższą r/r składką BFG na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków, negatywnym wpływem wyroku TSUE w sprawie kredytów konsumenckich.

Zysk netto spadł w stosunku do III kwartałów 2018 roku o 193 mln zł (-5,0%) do poziomu 3 684 mln zł. Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 2 360 mln zł wobec 2 427 mln zł w analogicznym okresie 2018 roku (spadek o 2,8%).

Skonsolidowane kapitały własne według MSSF na 30 września 2019 roku wynosiły 37 992 mln zł wobec 35 825 mln zł na 30 września 2018 roku. Wzrost dotyczył zarówno kapitałów przypadających udziałowcom jednostki dominującej jak i udziałów niekontrolujących. Wskaźnik rentowności kapitałów własnych przypadający jednostce dominującej (ROE²) za okres od 1 stycznia 2019 roku do 30 września 2019 roku wyniósł 20,8% i był niższy o 2,2 p.p. względem analogicznego okresu roku ubiegłego. W stosunku do skonsolidowanych kapitałów własnych wg stanu na 31 grudnia 2018 roku kapitały wzrosły o 585 mln zł. Wartość udziałów niekontrolujących wzrosła w porównaniu z ubiegłym rokiem o 160 mln zł do poziomu 22 642 mln zł, a ich zmiana stanowiła wypadkową wyniku przypisanego akcjonariuszom niekontrolującym w wysokości 1 324 mln zł (wypracowanego przez Alior Bank i Pekao), wzrostu wyceny instrumentów dłużnych oraz zabezpieczających instrumentów pochodnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz dywidendy Pekao przypadającej akcjonariuszom niekontrolującym w kwocie 1 385 mln zł. Kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej wzrosły o 425 mln zł względem poprzedniego roku, a ich zmiana wynikała głównie z wyniku netto przypisanego jednostce dominującej wypracowanego w III kwartałach 2019 roku w wysokości 2 360 mln zł, wzrostu wyceny instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody i podziału zysku PZU za 2018 rok w tym przeznaczeniu na wypłatę dywidendy 2 418 mln zł.

Suma kapitałów i zobowiązań na dzień 30 września 2019 roku wzrosła w porównaniu do 31 grudnia 2018 roku o 8 615 mln zł do poziomu 337 169 mln zł. Wzrost dotyczył głównie pozycji zobowiązań finansowych (+6 470 mln zł) i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (+694 mln zł).

² Wskaźnik uroczniony

Portfel lokat³ na 30 września 2019 roku i na 31 grudnia 2018 roku z wyłączeniem wpływu działalności bankowej wyniósł odpowiednio 48 777 mln zł wobec 50 270 mln zł. Spadek poziomu portfela lokat był związany ze spłatą emisji obligacji własnych w EUR oraz wypłatą dywidendy przez PZU. Należności z tytułu kredytów na 30 września 2019 roku wyniosły 193 620 mln zł, wobec 182 054 mln zł na 31 grudnia 2018 roku.

Największy składnik pasywów na koniec III kwartałów 2019 roku stanowiły zobowiązania finansowe z udziałem na poziomie 72,0%. Na wzrost ich salda złożyły się głównie zobowiązania wobec klientów oraz banków w ramach działalności bankowej oraz zobowiązania z tytułu leasingu Grupy PZU w związku z wdrożeniem MSSF 16 od 1 stycznia 2019 roku. Równocześnie odnotowano spadek zobowiązań z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych w związku ze spłatą emisji obligacji własnych w wysokości 850 mln euro w lipcu 2019 roku.

Wartość rezerw techniczno – ubezpieczeniowych na koniec III kwartałów 2019 roku wyniosła 46 533 mln zł i stanowiła 13,8% sumy pasywów. W porównaniu do 31 grudnia 2018 roku stan rezerw wzrósł o 694 mln zł. Zmiana wynikała głównie z:

- wzrostu rezerw szkodowych w ubezpieczeniach majątkowych w efekcie zgłoszenia kilku roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej;
- wyższych rezerw w ubezpieczeniach na życie w produktach unit-linked, na skutek wysokiego dodatniego wyniku z działalności inwestycyjnej.

12. Zarządzanie kapitałem własnym

3 października 2016 roku Rada Nadzorcza PZU podjęła uchwałę w sprawie zatwierdzenia polityki kapitałowej i dywidendowej Grupy PZU na lata 2016 – 2020 („Polityka”).

Zgodnie z Polityką Grupa PZU dąży do:

- efektywnego zarządzania kapitałem poprzez optymalizację wykorzystania kapitału z perspektywy Grupy PZU;
- maksymalizacji stopy zwrotu z kapitału dla akcjonariuszy podmiotu dominującego w szczególności przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje;
- zapewnienia wystarczających środków finansowych na pokrycie zobowiązań Grupy PZU wobec klientów.

Polityka zarządzania kapitałem opiera się m. in. na następujących zasadach:

- zarządzanie kapitałem (w tym kapitałem nadwyżkowym) Grupy PZU na poziomie PZU jako podmiotu dominującego;
- utrzymanie docelowych współczynników wypłacalności na poziomie 200% dla Grupy PZU, PZU oraz PZU Życie (wg. Wypłacalność II);
- zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach;
- brak emisji akcji przez PZU w okresie obowiązywania Polityki.

Polityka dywidendowa Grupy PZU i PZU zakłada, że:

- wysokość dywidendy proponowanej przez Zarząd PZU za dany rok obrotowy, ustalana jest w oparciu o skonsolidowany wynik finansowy Grupy PZU przypisany jednostce dominującej, przy czym:
 - nie więcej niż 20% powiększy zyski zatrzymane (kapitał zapasowy) na cele związane z rozwojem organicznym i innowacjami oraz realizacją inicjatyw wzrostowych;
 - nie mniej niż 50% podlega wypłacie w ramach rocznej dywidendy;
 - pozostała część zostanie wypłacona w ramach rocznej dywidendy lub powiększy zyski zatrzymane (kapitał zapasowy) w przypadku realizacji w danym roku istotnych nakładów związanych z realizacją założeń Strategii Grupy PZU, w tym w szczególności w ramach transakcji fuzji i przejęć;

³ Portfel lokat obejmuje inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe (łącznie z produktami inwestycyjnymi), nieruchomości inwestycyjne (włącznie z częścią prezentowaną w kategorii aktywa przeznaczone do sprzedaży), pochodne instrumenty finansowe wraz z ujemną wyceną instrumentów pochodnych oraz zobowiązaniami z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu prezentowanymi w zobowiązaniach finansowych.

z zastrzeżeniem punktów poniżej;

- zgodnie z planami Zarządu PZU oraz własną oceną ryzyk i wypłacalności podmiotu dominującego środki własne podmiotu dominującego oraz Grupy PZU po deklaracji lub wypłacie dywidendy, pozostają na poziomie, który zapewnia spełnienie warunków określonych w polityce kapitałowej;
- przy określeniu dywidendy uwzględniane są rekomendacje organu nadzoru w zakresie dywidendy.

Zewnętrzne wymogi kapitałowe

Zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej, kalkulację wymogu kapitałowego oparto o ryzyka rynkowe, aktuarialne (ubezpieczeniowe), niewypłacalności kontrahenta, katastroficzne i operacyjne. Aktywa, zobowiązania, a w konsekwencji środki własne, stanowiące pokrycie wymogu kapitałowego wycenia się w wartości godziwej. Wymóg kapitałowy kalkulowany jest zgodnie z formułą standardową na poziomie całej Grupy PZU.

Na podstawie art. 412 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej Grupa PZU zobowiązana jest sporządzać i ujawniać roczne sprawozdanie na temat wypłacalności i kondycji finansowej na poziomie grupy, zgodnie z zasadami Wypłacalność II. Sprawozdanie za rok 2018, opublikowane 27 maja 2019 roku dostępne jest na stronie <https://www.pzu.pl/relacje-inwestorskie/informacje-finansowe>. Zgodnie z art. 290 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej zakładu ubezpieczeń podlega badaniu przez firmę audytorską.

Niezależnie od powyższego, niektóre jednostki Grupy PZU zobowiązane są do przestrzegania własnych wymogów kapitałowych, nałożonych właściwymi regulacjami prawnymi.

Współczynnik wypłacalności Grupy PZU na 31 grudnia 2018 roku, opublikowany w sprawozdaniu na temat wypłacalności i kondycji finansowej Grupy PZU za 2018 rok wyniósł 233%. Raportowany do KNF i niepodlegający badaniu przez firmę audytorską współczynnik wypłacalności (zarówno jednostkowy, jak i skonsolidowany) na koniec pierwszego półrocza 2019 roku utrzymywał się powyżej poziomu 200%.

Utrzymywane poziomy współczynnika wypłacalności są zgodne z założonymi w polityce kapitałowej Grupy PZU.

13. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

13.1 Segmenty sprawozdawcze

13.1.1. Kryterium podstawowe podziału

Segmenty operacyjne to części składowe jednostki, dla których dostępne są odrębne informacje finansowe, podlegające regularnej ocenie przez GOOZPDO (w praktyce jest to Zarząd PZU), związanej z alokacją zasobów i oceną wyników działalności.

Podstawowy podział segmentacyjny Grupy PZU oparty jest na kryteriach charakteru działalności, linii produktowych, grup klientów oraz środowiska regulacyjnego. Charakterystykę poszczególnych segmentów zaprezentowano w poniższej tabeli.

Segment	Standardy rachunkowości	Opis segmentu	Kryteria agregacji
Ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe)	PSR	Szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, dostosowanych do potrzeb klienta i z indywidualną wyceną ryzyka, oferowanych dużym podmiotom gospodarczym przez PZU, Link4, TUV PZUW.	Agregacji dokonano ze względu na podobieństwo oferowanych produktów, podobnych grup klientów, dla których są oferowane, kanałów dystrybucji oraz funkcjonowania w tym samym środowisku regulacyjnym.
Ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe)	PSR	Szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, wypadkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, oferowanych klientom indywidualnym oraz podmiotom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw przez PZU i Link4.	Jak wyżej.
Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie)	PSR	Ubezpieczenia grupowe, kierowane przez PZU Życie do grup pracowników oraz innych grup formalnych (np. związki zawodowe), w ramach których do umowy ubezpieczenia przystępują osoby pozostające w stosunku prawnym z ubezpieczającym (np. pracodawcą, związkiem zawodowym) oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane, gdzie ubezpieczający nabył prawo do indywidualnej kontynuacji w fazie grupowej. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych.	Brak agregacji
Ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie)	PSR	Ubezpieczenia oferowane przez PZU Życie klientom indywidualnym, w ramach których umowa ubezpieczenia dotyczy konkretnego ubezpieczonego a ubezpieczony podlega indywidualnej ocenie ryzyka. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych.	Brak agregacji
Inwestycje	PSR	Segment obejmuje: 1. działalność lokacyjną w zakresie środków własnych Grupy PZU rozumianych jako nadwyżka lokat nad rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi w PZU, Link4 i PZU Życie, powiększoną o nadwyżkę dochodów osiągniętą ponad stopę wolną od ryzyka z inwestycji odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w produktach ubezpieczeniowych, czyli nadwyżkę dochodów z lokat ponad dochody alokowane według cen transferowych do segmentów ubezpieczeniowych; 2. dochody z innych wolnych środków finansowych w Grupie PZU (w szczególności konsolidowane fundusze inwestycyjne).	Agregacji dokonano ze względu na podobny, nadwyżkowy charakter przychodów.
Działalność bankowa	MSSF	Szeroki zakres produktów bankowych oferowanych zarówno klientom korporacyjnym, jak i indywidualnym przez Grupę Pekao i Grupę Alior Banku.	Agregacji dokonano ze względu na podobne produkty i usługi oferowane przez spółki oraz identyczne środowisko regulacyjne działania.
Ubezpieczenia emerytalne	PSR	Ubezpieczenia emerytalne II filaru.	Brak agregacji.
Kraje bałtyckie	MSSF	Produkty ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz na życie oferowane przez Lietuvos Draudimas AB wraz z oddziałem w Estonii, AAS Balta oraz UAB PZU Lieutuva Gyvybes Draudimas.	Agregacji dokonano ze względu na podobne produkty i usługi oferowane przez spółki oraz podobne środowisko regulacyjne działania.
Ukraina	MSSF	Produkty ubezpieczeń majątkowych, osobowych i na życie oferowanych przez PZU Ukraina i PZU Ukraina Życie.	Agregacji dokonano ze względu na podobne środowisko regulacyjne działania.

Segment	Standardy rachunkowości	Opis segmentu	Kryteria agregacji
Kontrakty inwestycyjne	PSR	Produkty PZU Życie nietransferujące istotnego ryzyka ubezpieczeniowego w rozumieniu MSSF 4 i niespełniające definicji umowy ubezpieczeniowej (tj. niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty z funduszem kapitałowym <i>unit-linked</i>).	Brak agregacji
Pozostałe	PSR/MSSF	Pozostałe produkty i usługi, niezakwalifikowane do żadnego z segmentów powyżej.	

13.1.2. Informacje dotyczące obszarów geograficznych

Grupa PZU stosuje uzupełniający podział segmentacyjny wg kryterium geograficznego, na podstawie którego wyodrębniono następujące obszary geograficzne:

- Polska;
- Kraje bałtyckie;
- Ukraina.

13.2 Rozliczenia pomiędzy segmentami

Wynik netto z inwestycji (różnica pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami) wykazywany w ubezpieczeniach korporacyjnych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach masowych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (ubezpieczenia na życie), ubezpieczeniach indywidualnych (ubezpieczenia na życie) określany jest na podstawie cen transferowych opartych na stopach procentowych z krzywych rentowności skarbowych papierów wartościowych. W przypadku produktów ubezpieczeniowych typu *unit-linked*, z gwarantowaną stopą oraz strukturyzowanych wykazuje się wprost wynik netto z lokat stanowiących pokrycie odpowiadających im rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

13.3 Miara zysku segmentu

Podstawową miarą zysku segmentu w Grupie PZU jest:

- w przypadku segmentów ubezpieczeń korporacyjnych, masowych, grupowych i indywidualnie kontynuowanych oraz indywidualnych – wynik na ubezpieczeniach, będący wynikiem finansowym przed podatkiem oraz pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi (w tym kosztami finansowania), uwzględniający jednak przychody z inwestycji (odpowiadające wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) określone wg stopy wolnej od ryzyka. Wynik na ubezpieczeniach jest miarą zbliżoną do zdefiniowanego w PSR wyniku technicznego, z uwzględnieniem różnicy w sposobie ujmowania wyniku netto z inwestycji opisanej w zdaniu poprzednim;
- w przypadku segmentu inwestycje – wynik z lokat spółek Grupy PZU pomniejszony o wynik alokowany do segmentów ubezpieczeniowych;
- w przypadku kontraktów inwestycyjnych – wynik z działalności operacyjnej, wyliczany w sposób zbliżony do wyniku technicznego zgodnie z PSR;
- w przypadku działalności bankowej oraz zagranicznej działalności ubezpieczeniowej – wynik z działalności operacyjnej według lokalnych standardów rachunkowości w kraju siedziby spółki lub według MSSF, będący wynikiem finansowym przed podatkiem.

13.4 Zastosowane zasady rachunkowości według PSR

13.4.1. PZU

PSR oraz różnice pomiędzy PSR i MSSF w zakresie dotyczącym jednostkowej sprawozdawczości finansowej PZU przedstawiono szczegółowo w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za 2018 rok.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2018 rok dostępne jest na stronie internetowej PZU pod adresem www.pzu.pl w zakładce „Relacje inwestorskie”.

13.4.2. PZU Życie

Zasady rachunkowości według PSR dotyczące PZU Życie są zbieżne z PSR dotyczącymi PZU.

Specyficzną różnicą dla PZU Życie są zasady dotyczące rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie według MSSF.

Podstawową różnicą pomiędzy PSR i MSSF w odniesieniu do rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie jest klasyfikacja kontraktów. W PSR nie ma pojęcia kontraktu inwestycyjnego, w konsekwencji wszystkie umowy klasyfikowane są jako umowy ubezpieczeniowe. Wg MSSF klasyfikację umów przeprowadza się zgodnie z wytycznymi zawartymi w MSSF 4, dotyczącymi klasyfikacji produktów jako umowy ubezpieczeniowe (podlegające MSSF 4) bądź kontrakty inwestycyjne (ujmowane zgodnie z MSSF 9). W przypadku tych ostatnich przypis składki nie jest rozpoznawany.

13.5 Uproszczenia w nocie segmentowej

W nocie segmentowej zastosowano pewne uproszczenia dopuszczalne przez MSSF 8. Poniżej przedstawiono ich uzasadnienie:

- odstąpienie od prezentacji danych o alokacji wszystkich aktywów i zobowiązań do poszczególnych segmentów – wynika z niesporządzania i nieprezentowania Zarządowi PZU takich zestawień. Główną informacją dostarczaną Zarządowi PZU są dane o wynikach danych segmentów i na tej podstawie podejmowane są decyzje zarządcze, w tym o alokacji zasobów. Analiza dotycząca alokowanych do segmentów aktywów i zobowiązań ograniczona jest w głównej mierze do monitoringu spełniania wymogów regulacyjnych;
- prezentacja wyniku netto z inwestycji jedną kwotą jako różnicy pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami z inwestycji – wynikające z wewnętrznej oceny wyników segmentów w oparciu o taką łączną miarę wyników inwestycyjnych;
- niealokowanie do segmentu „inwestycje” przychodów i kosztów innych niż dotyczące zrealizowanych i niezrealizowanych przychodów i kosztów z inwestycji – wynikające ze sposobu analizy danych tego segmentu oraz niepraktyczność takiej alokacji.

13.6 Dane ilościowe

Ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia majątkowe i osobowe)	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Składki przypisane brutto na zewnątrz	590	1 995	532	2 052
Składki przypisane brutto między segmentami	(1)	5	1	2
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	589	2 000	533	2 054
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygaste brutto	168	240	169	3
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	757	2 240	702	2 057
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(76)	(234)	(34)	(324)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygaste brutto	(61)	(169)	(82)	12
Składki zarobione netto	620	1 837	586	1 745
Dochody z lokat, w tym:	32	81	23	86
operacje na zewnątrz	32	81	23	86
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	7	31	17	46
Przychody	659	1 949	626	1 877
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe	(457)	(1 231)	(370)	(1 091)
Koszty akwizycji	(128)	(382)	(119)	(352)
Koszty administracyjne	(30)	(91)	(29)	(93)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	9	28	9	26
Pozostałe	(5)	(39)	(9)	(42)
Wynik na ubezpieczeniach	48	234	108	325

Ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia majątkowe i osobowe)	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Składki przypisane brutto na zewnątrz	2 385	7 649	2 349	7 676
Składki przypisane brutto między segmentami	7	16	3	26
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	2 392	7 665	2 352	7 702
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygaste brutto	266	143	309	5
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	2 658	7 808	2 661	7 707
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	(47)	(1)	(27)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygaste brutto	(28)	(42)	(34)	(70)
Składki zarobione netto	2 630	7 719	2 626	7 610
Dochody z lokat, w tym:	147	385	110	393
operacje na zewnątrz	147	385	110	393
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	38	110	17	77
Przychody	2 815	8 214	2 753	8 080
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe	(1 672)	(4 959)	(1 563)	(4 698)
Koszty akwizycji	(504)	(1 470)	(474)	(1 379)
Koszty administracyjne	(150)	(455)	(141)	(429)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	-	-	(1)	(2)
Pozostałe	(66)	(261)	(83)	(263)
Wynik na ubezpieczeniach	423	1 069	491	1 309

Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie)	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Składki przypisane brutto na zewnątrz	1 741	5 212	1 719	5 163
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 741	5 212	1 719	5 163
Zmiany stanu rezerw składek	-	-	-	(1)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	1 741	5 212	1 719	5 162
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	-	-	-
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	-	-	-	-
Składki zarobione netto	1 741	5 212	1 719	5 162
Dochody z lokat, w tym:	154	504	165	426
operacje na zewnątrz	154	504	165	426
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	-	3	-	1
Przychody	1 895	5 719	1 884	5 589
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(1 212)	(3 806)	(1 198)	(3 708)
Koszty akwizycji	(98)	(285)	(84)	(256)
Koszty administracyjne	(152)	(462)	(141)	(438)
Pozostałe	(14)	(44)	(10)	(32)
Wynik na ubezpieczeniach	419	1 122	451	1 155

Ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie)	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Składki przypisane brutto na zewnątrz	421	1 115	318	1 007
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	421	1 115	318	1 007
Zmiany stanu rezerw składek	1	3	1	3
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	422	1 118	319	1 010
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	-	-	-
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	-	-	-	-
Składki zarobione netto	422	1 118	319	1 010
Dochody z lokat, w tym:	96	412	42	125
operacje na zewnątrz	96	412	42	125
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	1	1	-	-
Przychody	519	1 531	361	1 135
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(398)	(1 192)	(257)	(828)
Koszty akwizycji	(34)	(98)	(30)	(95)
Koszty administracyjne	(17)	(50)	(14)	(51)
Pozostałe	(2)	(4)	2	(1)
Wynik na ubezpieczeniach	68	187	62	160

Inwestycje	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Dochody z lokat, w tym:	43	266	(322)	(615)
- operacje na zewnątrz	26	128	(324)	(664)
- operacje między segmentami	17	138	2	49
Wynik z działalności operacyjnej	43	266	(322)	(615)

Działalność bankowa	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 026	2 948	984	2 873
- operacje na zewnątrz	1 000	2 878	971	2 848
- operacje między segmentami	26	70	13	25
Dochody z lokat, w tym:	2 281	6 717	2 206	6 542
- operacje na zewnątrz	2 281	6 717	2 206	6 542
- operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	3 307	9 665	3 190	9 415
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(229)	(620)	(197)	(548)
Koszty odsetkowe	(512)	(1 509)	(473)	(1 400)
Koszty administracyjne	(1 213)	(3 652)	(1 216)	(3 756)
Pozostałe	(294)	(1 374)	(265)	(904)
Wynik z działalności operacyjnej	1 059	2 510	1 039	2 807

Ubezpieczenia emerytalne	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Dochody z lokat, w tym:	1	4	1	4
operacje na zewnątrz	1	4	1	4
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody	35	104	31	108
Przychody	36	108	32	112
Koszty administracyjne	(10)	(32)	(12)	(29)
Pozostałe	(1)	(3)	-	(3)
Wynik z działalności operacyjnej	25	73	20	80

Ubezpieczenia - kraje balttyckie	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Składki przypisane brutto na zewnątrz	427	1 283	390	1 177
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	427	1 283	390	1 177
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	2	(45)	4	(50)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	429	1 238	394	1 127
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(10)	(49)	(8)	(37)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(6)	5	(5)	1
Składki zarobione netto	413	1 194	381	1 091
Dochody z lokat, w tym:	6	28	3	8
operacje na zewnątrz	6	28	3	8
operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	419	1 222	384	1 099
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(262)	(744)	(230)	(664)
Koszty akwizycji	(86)	(251)	(81)	(234)
Koszty administracyjne	(34)	(97)	(33)	(93)
Pozostałe	1	3	(1)	1
Wynik na ubezpieczeniach	38	133	39	109

Ubezpieczenia - Ukraina	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Składki przypisane brutto na zewnątrz	98	247	69	183
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	98	247	69	183
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(1)	(11)	2	(2)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	97	236	71	181
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(31)	(77)	(25)	(67)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(2)	(3)	(5)	(4)
Składki zarobione netto	64	156	41	110
Dochody z lokat, w tym:	8	22	7	13
operacje na zewnątrz	8	22	7	13
operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	72	178	48	123
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(22)	(55)	(17)	(42)
Koszty akwizycji	(33)	(84)	(20)	(60)
Koszty administracyjne	(8)	(22)	(7)	(18)
Pozostałe	7	19	7	17
Wynik na ubezpieczeniach	16	36	11	20

Kontrakty inwestycyjne	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Składki przypisane brutto	6	23	7	27
Zmiany stanu rezerw składek	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	6	23	7	27
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	-	-	-
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek	-	-	-	-
Składki zarobione netto	6	23	7	27
Dochody z lokat, w tym:	3	14	(4)	(11)
operacje na zewnątrz	3	14	(4)	(11)
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody	-	-	-	-
Przychody	9	37	3	16
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(6)	(30)	(1)	(8)
Koszty akwizycji	-	-	(1)	(1)
Koszty administracyjne	(1)	(3)	(1)	(4)
Wynik z działalności operacyjnej	2	4	-	3

Pozostałe segmenty	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
Dochody z lokat, w tym:	(4)	5	-	12
- operacje na zewnątrz	(4)	5	-	12
- operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody	281	820	255	747
Przychody	277	825	255	759
Koszty	(291)	(858)	(260)	(799)
Pozostałe	12	29	7	20
Wynik z działalności operacyjnej	(2)	(4)	2	(20)

Uzgodnienia 1 stycznia 2019 - 30 września 2019	Składki zarobione netto	Dochody z lokat ²⁾	Odszkodowania i świadczenia ubezpieczenio- we netto	Koszty akwizycji	Koszty admini- stracyjne	Wynik z działalności operacyjnej
Ubezpieczenia korporacyjne	1 837	81	(1 231)	(382)	(91)	234
Ubezpieczenia masowe	7 719	385	(4 959)	(1 470)	(455)	1 069
Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	5 212	504	(3 806)	(285)	(462)	1 122
Ubezpieczenia indywidualne	1 118	412	(1 192)	(98)	(50)	187
Inwestycje	-	266	-	-	-	266
Działalność bankowa	-	6 717	-	-	(3 652)	2 510
Ubezpieczenia emerytalne	-	4	-	(3)	(32)	73
Ubezpieczenia - kraje bałtyckie	1 194	28	(744)	(251)	(97)	133
Ubezpieczenia - Ukraina	156	22	(55)	(84)	(22)	36
Kontrakty inwestycyjne	23	14	(30)	-	(3)	4
Pozostałe segmenty	-	5	-	-	-	(4)
Segmenty razem	17 259	8 438	(12 017)	(2 573)	(4 864)	5 630
Prezentacja kontraktów inwestycyjnych	(23)	(7)	30	-	-	-
Oszacowane regresy i odzyski	-	-	(10)	-	-	(10)
Wycena instrumentów kapitałowych	-	(31)	-	-	-	(31)
Wycena nieruchomości	-	(3)	-	-	(2)	(7)
Eliminacja rezerwy na wyrównanie szkodowości i funduszu prewencyjnego	-	-	-	-	-	(4)
Odpisy na ZFŚS i koszty aktuarialne	-	-	-	-	(10)	(10)
Korekty konsolidacyjne ¹⁾	(9)	4	77	93	(24)	(510)
Dane skonsolidowane	17 227	8 401	(11 920)	(2 480)	(4 900)	5 058

Uzgodnienia 1 stycznia 2018 – 30 września 2018 (dane przekształcone)	Składki zarobione netto	Dochody z lokata²⁾	Odszkodowania i świadczenia ubezpieczenio- we netto	Koszty akwizycji	Koszty admini- stracyjne	Wynik z działalności operacyjnej
Ubezpieczenia korporacyjne	1 745	86	(1 091)	(352)	(93)	325
Ubezpieczenia masowe	7 610	393	(4 698)	(1 379)	(429)	1 309
Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	5 162	426	(3 708)	(256)	(438)	1 155
Ubezpieczenia indywidualne	1 010	125	(828)	(95)	(51)	160
Inwestycje	-	(615)	-	-	-	(615)
Działalność bankowa	-	6 542	-	-	(3 756)	2 807
Ubezpieczenia emerytalne	-	4	-	(3)	(29)	80
Ubezpieczenia - kraje bałtyckie	1 091	8	(664)	(234)	(93)	109
Ubezpieczenia - Ukraina	110	13	(42)	(60)	(18)	20
Kontrakty inwestycyjne	27	(11)	(8)	(1)	(4)	3
Pozostałe segmenty	-	12	-	-	-	(20)
Segmenty razem	16 755	6 983	(11 039)	(2 380)	(4 911)	5 333
Prezentacja kontraktów inwestycyjnych	(27)	16	8	-	-	-
Oszacowane regresy i odzyski	-	-	(4)	-	-	(4)
Wycena instrumentów kapitałowych	-	11	-	-	-	11
Wycena nieruchomości	-	(25)	-	-	(1)	(30)
Eliminacja rezerwy na wyrównanie szkodowości i funduszu prewencyjnego	-	-	-	-	-	(18)
Odpisy na ZFŚS i koszty aktuarialne	-	-	-	-	(10)	(10)
Korekty konsolidacyjne ¹⁾	(7)	439	51	80	(13)	(161)
Dane skonsolidowane	16 721	7 424	(10 984)	(2 300)	(4 935)	5 121

¹⁾ Korekty konsolidacyjne wynikają przede wszystkim z różnych standardów rachunkowości, w jakich raportowane są poszczególne segmenty sprawozdawcze (PSR i MSSF) oraz dane skonsolidowane (MSSF).

²⁾ Suma następujących pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat: „Przychody netto z inwestycji”, „Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji”, „Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych”, „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

Podział geograficzny

	1 stycznia – 30 września 2019					1 stycznia – 30 września 2018 (przekształcone)				
	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealo- kowane	Wartość skonsoli- dowana	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealo- kowane	Wartość skonsoli- dowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	15 971	1 283	247	-	17 501	15 898	1 177	183	-	17 258
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	9	-	-	(9)	-	21	-	-	(21)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	3 051	-	-	-	3 051	3 070	-	-	-	3 070
Dochody z lokat ¹⁾	8 351	28	22	-	8 401	7 404	8	12	-	7 424

¹⁾ Suma następujących pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat: „Przychody netto z inwestycji”, „Wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji”, „Zmiana wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych”, „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

	30 września 2019					31 grudnia 2018				
	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane	Wartość skonsolidowana	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane	Wartość skonsolidowana
Aktywa trwałe inne niż aktywa finansowe ¹⁾	6 891	256	5	-	7 152	6 122	238	4	-	6 364
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	2 340	-	3	-	2 343	2 231	-	3	-	2 234
Aktywa	335 099	2 862	580	(1 372)	337 169	326 874	2 704	409	(1 433)	328 554

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

13.7 Informacje dotyczące głównych klientów

Ze względu na charakter działalności spółek Grupy PZU nie występują kontrahenci, od których przychody stanowiłyby 10% lub więcej łącznych przychodów Grupy PZU (rozumianych jako składka przypisana brutto).

14. Komentarz do sprawozdawczości według segmentów i działalności inwestycyjnej

14.1 Ubezpieczenia korporacyjne – ubezpieczenia majątkowe i osobowe+

W okresie III kwartałów 2019 roku w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych, nastąpił spadek składki przypisanej brutto w stosunku do III kwartałów 2018 roku o 54 mln zł (-2,6% r/r). W ramach składki odnotowano:

- niższą składkę z ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych (-22,3% r/r) – w analogicznym okresie 2018 roku zawarcie długoterminowej umowy o wysokiej wartości jednostkowej;
- spadek sprzedaży ubezpieczeń AC komunikacyjnych (-2,1% r/r) w konsekwencji spadku średniej składki oraz niższej liczby ubezpieczeń (w ubezpieczeniach oferowanych firmom leasingowym). Efekt kompensowany przez wzrost przypisu z OC komunikacyjnych, głównie w ubezpieczeniach flot;
- dalszy rozwój portfela ubezpieczeń różnych ryzyk finansowych w szczególności ubezpieczeń straty finansowej GAP,
- wzrost sprzedaży w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ogólnej (+5,9% r/r) wskutek zawarcia kilku umów o wysokiej wartości jednostkowej oraz rozwoju portfela ubezpieczeń podmiotów medycznych i partnerstw strategicznych w TUW PZUW.

Dane z rachunku zysków i strat - ub. korporacyjne (ub. maj. i os.)	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	2 000	2 054	(2,6%)
Składki zarobione netto	1 837	1 745	5,3%
Dochody z lokat	81	86	(5,8%)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(1 231)	(1 091)	12,8%
Koszty akwizycji	(382)	(352)	8,5%
Koszty administracyjne	(91)	(93)	(2,2%)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	28	26	7,7%
Pozostałe	(8)	4	(300,0%)
Wynik na ubezpieczeniach	234	325	(28,0%)
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych) ¹⁾	19,3%	18,7%	0,6 p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	5,0%	5,3%	(0,3) p.p.
wskaźnik szkodowości ¹⁾	67,0%	62,5%	4,5 p.p.
wskaźnik mieszany (COR) ¹⁾	91,2%	86,5%	4,7 p.p.

¹⁾ wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto wzrosły o 12,8%, co przy składce zarobionej netto wyższej o 5,3%, oznacza pogorszenie wskaźnika szkodowości o 4,5 p.p. Wzrost wskaźnika szkodowości w segmencie był wypadkową:

- wyższej szkodowości portfela ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych, co było efektem wystąpienia szkód powodowanych przez deszcz nawalny i porywisty wiatr (szczególnie odczuwalne w ubezpieczeniach budowlano - montażowych) oraz kilku roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej;
- wzrostu średniej wypłaty w ubezpieczeniach Auto Casco;
- spadku wskaźnika szkodowości w grupie ubezpieczeń OC komunikacyjnych – w analogicznym okresie 2018 roku wzrost rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za ból spowodowany stanem wegetatywnym osoby bliskiej poszkodowanej w wypadku;
- niższej szkodowości ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ogólnej i świadczenia pomocy.

Spadek dochodów z lokat alokowanych do segmentu ubezpieczeń korporacyjnych o 5,8% r/r wynikał głównie z mniejszej aprecjacji kursu EUR względem PLN niż w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Wzrost kosztów akwizycji (bez prowizji reasekuracyjnych) w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych o 30 mln zł. tj.: 8,5% w porównaniu do III kwartałów 2018 roku, będący głównie wynikiem wyższych bezpośrednich kosztów akwizycji, to w znacznej mierze konsekwencja rozwoju portfela oraz zmiany mix-u kanałów sprzedaży.

Koszty administracyjne niższe o 2,2% (-2 mln zł) r/r, co przy wyższej składce zarobionej netto oznacza poprawę wskaźnika kosztów administracyjnych o 0,3 p.p. Spadek wskaźnika kosztów wynikał m.in. z niższych kosztów obsługi przy stałej utrzymywanej dyscyplinie kosztowej.

Po III kwartale 2019 roku segment ubezpieczeń korporacyjnych osiągnął 234 mln zł wyniku na ubezpieczeniach, co oznacza spadek o 28,0% w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego. Spadek ten wynikał przede wszystkim z wyższej szkodowości portfela ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych (w tym wystąpienie kilku szkód o wysokiej wartości jednostkowej) oraz spadku rentowności ubezpieczeń AC komunikacyjnych.

14.2 Ubezpieczenia masowe – ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W okresie III kwartałów 2019 roku w segmencie ubezpieczeń masowych, nastąpił spadek składki przypisanej brutto o 37 mln zł (-0,5% r/r) w stosunku do analogicznego okresu 2018 roku. Zmiana wynikała przede wszystkim z:

- niższego przypisu składki w ubezpieczeniach komunikacyjnych (- 3,1% r/r) będącego wypadkową spadku sprzedaży w OC komunikacyjnych o 5,8% r/r (niższa liczba ubezpieczeń przy nieznacznym spadku średniej składki) oraz wzrostu przypisu składki w Auto Casco (+1,8%);
- przyrostu składki z ubezpieczeń od ognia i innych szkód majątkowych (+ 3,5% r/r), głównie w ubezpieczeniach mieszkań oraz małych i średnich przedsiębiorstwach przy niższym poziomie sprzedaży ubezpieczeń rolnych - budynków gospodarczych;
- wzrostu sprzedaży z ubezpieczeń ryzyk finansowych oraz świadczenia pomocy.

Dane z rachunku zysków i strat - ub. masowe (ub. maj. i os.)	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	7 665	7 702	(0,5%)
Składki zarobione netto	7 719	7 610	1,4%
Dochody z lokat	385	393	(2,0%)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(4 959)	(4 698)	5,6%
Koszty akwizycji	(1 470)	(1 379)	6,6%
Koszty administracyjne	(455)	(429)	6,1%
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	-	(2)	(100,0%)
Pozostałe	(151)	(186)	(18,8%)
Wynik na ubezpieczeniach	1 069	1 309	(18,3%)
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych) ¹⁾	19,0%	18,1%	0,9 p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	5,9%	5,6%	0,3 p.p.
wskaźnik szkodowości ¹⁾	64,2%	61,7%	2,5 p.p.
wskaźnik mieszany (COR) ¹⁾	89,2%	85,5%	3,7 p.p.

¹⁾ wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto wzrosły o 5,6% co przy wyższej składce zarobionej netto o 1,4% przekłada się na pogorszenie wskaźnika szkodowości o 2,5 p.p.

Zmiana ta kształtowana była głównie przez:

- wzrost szkodowości w grupie ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych wskutek wystąpienia ponadnormatywnej liczby szkód powodowanych przez zjawiska atmosferyczne;
- pogorszenie wskaźnika szkodowości w ubezpieczeniach komunikacyjnych będące wypadkową wzrostu szkodowości portfela Auto Casco oraz spadku wskaźnika szkodowości OC – w analogicznym okresie ubiegłego roku doszacowanie rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za stany wegetatywne;

Spadek dochodów z lokat alokowanych do segmentu ubezpieczeń masowych o 2,0% r/r, wynikał głównie z mniejszej aprecjacji kursu EUR względem PLN niż w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń masowych po 9 miesiącach 2019 roku wyniosły 1 470 mln zł i wzrosły w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 91 mln zł (+6,6%) co przy wzroście składki zarobionej netto o 1,4% oznacza pogorszenie wskaźnika kosztów akwizycji o 0,9 p.p. Czynnikiem determinującym zmianę poziomu kosztów akwizycji był wyższy poziom bezpośrednich kosztów akwizycji w wyniku zmiany mix-u produktów i kanałów sprzedaży (wysoki udział kanału multiagencyjnego i dealerskiego przy jednocześnie niższej dynamice sprzedaży ubezpieczeń OC komunikacyjnych charakteryzujących się niższymi stawkami prowizyjnymi).

Koszty administracyjne w tym segmencie ukształtowały się na poziomie 455 mln zł, co oznacza wzrost w stosunku do ubiegłego roku o 26 mln zł (+6,1%), przede wszystkim jako wypadkowa wyższych kosztów osobowych wynikająca z presji płacowej na rynku oraz zachowania dyscypliny kosztowej w pozostałych, pozaosobowych obszarach działalności.

Na spadek wyniku na ubezpieczeniach w segmencie ubezpieczeń masowych o 240 mln zł (-18,3%) w porównaniu do 3 kwartałów 2018 roku wpłynął głównie spadek rentowności w ubezpieczeniach pozakomunikacyjnych (wyższy poziom dużych szkód oraz zdarzeń powodowanych przez zdarzenia atmosferyczne) częściowo niwelowana poprawą rentowności w grupie ubezpieczeń OC komunikacyjnych (w analogicznym okresie 2018 roku miało miejsce doszacowanie rezerwy na poczet roszczeń o zadośćuczynienie).

14.3 Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane – ubezpieczenia na życie

Składki przypisane brutto były wyższe w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 49 mln zł (0,9%), co było przede wszystkim efektem:

- pozyskania kolejnych kontraktów w ubezpieczeniach zdrowotnych zawieranych w formie grupowej lub kontynuowanej (nowi klienci w ubezpieczeniach ambulatoryjnych oraz sprzedaż wariantów produktu lekowego). Na koniec września 2019 roku PZU Życie posiadał w portfelu ponad 2 mln aktywnych umów tego rodzaju. W ostatnich miesiącach szczególnym powodzeniem cieszyła się umowa dodatkowa do ubezpieczeń kontynuowanych „PZU Uraz Ortopedyczny”. Ubezpieczony w razie urazu ortopedycznego spowodowanego nieszczęśliwym wypadkiem, np. złamania, zwichnięcia czy skręcenia otrzyma pomoc fizjoterapeuty i ortopedy. Oprócz tego będzie mógł skorzystać z zabiegów rehabilitacyjnych w prywatnych placówkach medycznych na terenie całej Polski. Ubezpieczenie spotkało się z bardzo dobrym odbiorem wśród klientów – trzech na czterech przystępujących do indywidualnej kontynuacji wybrało również tę umowę dodatkową;
- aktywnej dosprzedaży innych ubezpieczeń dodatkowych w produktach indywidualnie kontynuowanych, w tym szczególnie wraz z oferowaniem umowy podstawowej w oddziałach PZU oraz podwyższania sumy ubezpieczenia w trakcie trwania umów. Oprócz umowy dodatkowej wskazanej powyżej, w IV kwartale 2018 roku PZU Życie wprowadził dodatkowe ubezpieczenie na wypadek zawału serca albo udaru mózgu, zapewniające wsparcie finansowe w razie wystąpienia tego rodzaju zdarzeń, natomiast w III kwartale 2019 roku kolejne ubezpieczenie tym razem zabezpieczające ubezpieczającego na wypadek trwałego uszkodzenia ciała lub złamania kości zarówno w formie świadczenia pieniężnego jak i dostępu do usług medycznych;

Jednocześnie przychody z produktów grupowych ochronnych pozostawały pod presją zwiększonych odejść ubezpieczonych z grup (zakładów pracy), a ograniczenie nacisku na dynamikę średniej składki pozwalało kontrolować szkodowość grupowych produktów ochronnych.

Dane z rachunku zysków i strat - ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	5 212	5 163	0,9%
Ubezpieczenia grupowe (składka okresowa)	3 695	3 661	0,9%
Ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane (składka okresowa)	1 517	1 502	1,0%
Składki zarobione netto	5 212	5 162	1,0%
Dochody z lokat	504	426	18,3%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(3 806)	(3 708)	2,6%
Koszty akwizycji	(285)	(256)	11,3%
Koszty administracyjne	(462)	(438)	5,5%
Pozostałe	(41)	(31)	32,3%
Wynik na ubezpieczeniach	1 122	1 155	(2,9)%
Wynik na ubezpieczeniach z wyłączeniem efektu konwersji	1 110	1 142	(2,8)%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	5,5%	5,0%	0,5 p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	8,9%	8,5%	0,4 p.p.
marża wyniku na ubezpieczeniach z wyłączeniem efektu konwersji ¹⁾	21,3%	22,1%	(0,8) p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

Dochody z działalności lokacyjnej składają się z dochodów alokowanych według cen transferowych oraz z dochodów w produktach o charakterze inwestycyjnym. W segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych dochody z działalności lokacyjnej wzrosły rok do roku o 78 mln zł przede wszystkim w wyniku poprawy dochodów w produktach typu unit-linked, szczególnie PPE, w efekcie lepszej koniunktury na polskim rynku długu i akcji. Dochody alokowane według cen transferowych ulegają niewielkim zmianom, a ich poziom zależy w dużym stopniu od poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w produktach o charakterze ochronnym.

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe wraz ze zmianą stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto zamknęły się kwotą 3 806 mln zł, co oznacza wzrost r/r o 98 mln zł, tj. 2,6%. Zmiana była w szczególności rezultatem:

- wzrostu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w Pracowniczych Programach Emerytalnych (PPE, produkt III filaru zabezpieczenia emerytalnego) w porównaniu ze spadkiem w roku ubiegłym, a przyczyną były wyższe w bieżącym roku wyniki z działalności inwestycyjnej przy stabilnym poziomie wpłat i wyższym wypłata klientów na i z rachunków ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych;
- rosnącej wartości świadczeń medycznych w produktach zdrowotnych w proporcji do dynamicznego wzrostu tego portfela umów;
- wyższego nominalnego poziomu wypłat świadczeń z tytułu ciężkich chorób i leczenia szpitalnego.

Powyższe efekty zostały częściowo zniesione poprzez:

- niższy niż przed rokiem wzrost rezerw matematycznych w produktach kontynuowanych jako efekt zmiany udziału „starych” i „nowych” kontynuacji zarówno wśród osób dochodzących, jak i pozostających w portfelu ubezpieczonych – w „nowych” kontynuacjach niższy jednostkowy koszt tworzenia rezerw matematycznych na przyszłe wypłaty świadczeń; dodatkowo niższy niż przed rokiem poziom ubytków w portfelu;
- niższą wartość świadczeń związanych ze zgonami, szczególnie współubezpieczonych oraz z tytułu urodzenia dziecka, co jest skorelowane z częstością tych zdarzeń w całej populacji zgodnie z danymi GUS;
- ograniczone w bieżącym roku wypłaty świadczeń w portfelu bankowych produktów ochronnych, co było związane ze zmniejszaniem się portfela z wysokimi jednostkowymi świadczeniami;
- niższe niż przed rokiem tempo konwersji polis umów wieloletnich na roczne umowy odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P. W efekcie konwersji uwolnionych zostało w 2019 roku 12 mln zł rezerw, czyli o 1 mln zł mniej niż w analogicznym okresie 2018 roku.

Koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych w trakcie 9 miesięcy 2019 roku wyniosły 285 mln zł i wzrosły w stosunku do ubiegłego roku o 29 mln zł (11,3%). Czynnikiem determinującym dynamikę tej pozycji było rosnące wynagrodzenie dla pośredników ubezpieczeniowych, szczególnie za sprzedaż produktów ochronnych i zdrowotnych wraz z modyfikacją systemu wynagradzania w sieci agencji i rozwojem poziomu sprzedaży.

Koszty administracyjne w okresie III kwartałów 2019 roku osiągnęły poziom 462 mln zł. Na wzrost rok do roku o 24 mln zł (5,5%) wpływały zmiany organizacyjne w pionach sprzedażowych oraz poniesienie wyższych kosztów osobowych wynikające z presji płacowej na rynku.

Zysk z działalności operacyjnej w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych po III kwartale 2019 roku spadł w porównaniu z analogicznym okresem 2018 roku o 33 mln zł (2,9%) do 1 122 mln zł. Zysk z działalności operacyjnej z wyłączeniem efektu konwersji umów długoterminowych na kontrakty odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P pogorszył się r/r o 32 mln zł (2,8%). Negatywnie na realizowane wyniki wpływały głównie rosnące bardziej niż proporcjonalnie w stosunku do przychodów koszty działalności oraz wzrost szkodowości części ryzyk w grupowym portfelu ochronnym.

14.4 Ubezpieczenia indywidualne – ubezpieczenia na życie

Wzrost składek przypisanych brutto w stosunku do III kwartałów 2018 roku o 108 mln zł (10,7%) do poziomu 1 115 mln zł był rezultatem pozytywnych czynników jak:

- stale rosnącego poziomu składki dla produktów ochronnych zarówno o charakterze kapitałowym, jak i terminowym, oferowanych w kanałach własnych – poziom sprzedaży i indeksacji składki z umów pozostających w portfelu przekracza poziom storn;
- wzrostu portfela ubezpieczonych w produktach ochronnych w kanale *bancassurance*, w tym szczególnie wprowadzenie w II połowie 2018 roku nowych produktów razem z Alior Bank i Bank Pekao.

Dane z rachunku zysków i strat - ubezpieczenia indywidualne	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 115	1 007	10,7%
Składki zarobione netto	1 118	1 010	10,7%
Dochody z lokat	412	125	229,6%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(1 192)	(828)	44,0%
Koszty akwizycji	(98)	(95)	3,2%
Koszty administracyjne	(50)	(51)	(2,0)%
Pozostałe	(3)	(1)	200,0%
Wynik na ubezpieczeniach	187	160	16,9%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	8,8%	9,4%	(0,6) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	4,5%	5,1%	(0,6) p.p.
marża wyniku na ubezpieczeniach ¹⁾	16,8%	15,9%	0,9 p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

Dochody z działalności lokacyjnej składają się z dochodów alokowanych według cen transferowych oraz dochodów z produktów o charakterze inwestycyjnym. W segmencie ubezpieczeń indywidualnych wzrosły one r/r o 287 mln zł przede wszystkim ze względu na poprawę wyniku w produktach o charakterze inwestycyjnym w efekcie lepszej koniunktury na polskim rynku długu i akcji. Jednocześnie poziom przychodów segmentu z tytułu zwrotu z TFI opłaty za zarządzanie pobieranej od aktywów zgromadzonych w produktach unit-linked spadł o 5 mln zł r/r ze względu na niższy poziom tych aktywów, wynikający z wypłat netto i ujemnych wyników inwestycyjnych w ubiegłym roku. Dochody alokowane według cen transferowych ulegają niewielkim zmianom, a ich poziom zależy w dużym stopniu od poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w produktach o charakterze ochronnym.

Wartość odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych wraz ze zmianą stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto ukształtowała się na poziomie 1 192 mln zł, co oznacza wzrost tej pozycji o 364 mln zł w porównaniu z analogicznym okresem 2018 roku. Do wzrostu przyczyniła się głównie zmiana wyniku osiągniętego na funduszach w produktach o charakterze inwestycyjnym. Z punktu widzenia wyniku operacyjnego czynnik ten nie miał istotnego znaczenia – równoważony został przez inne, odpowiednie pozycje rachunku wyników. Wymienić należy również pozytywne zmiany w obszarze portfela rentowego gdzie w bieżącym okresie miało miejsce zarówno wyższe rozwiązanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych jak i niższy poziom kosztu z tytułu wypłat świadczeń – jest to stary dożywający portfel ubezpieczeń.

W trakcie III kwartałów 2019 roku koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń indywidualnych wzrosły o 3,2% do poziomu 98 mln zł. Niższe prowizje za sprzedaż produktów unit-linked w kanale bancassurance zostały zrównoważone przez rosnące wynagrodzenie pośredników za sprzedaż produktów ochronnych, przede wszystkim w kanale bankowym, a dodatkowo przez dodatkowe koszty wsparcia sprzedaży w sieci własnej.

Koszty administracyjne w czasie 9 miesięcy 2019 roku osiągnęły poziom 50 mln zł. Na spadek rok do roku o 1 mln zł (-2,0%) wpływ miało większe zaangażowanie własnej sieci sprzedaży w obsługę produktów grupowych i indywidualnie kontynuowanych.

Wynik operacyjny segmentu wzrósł w porównaniu z ubiegłym rokiem o 27 mln zł do poziomu 187 mln zł. Była to głównie zasługa rosnącego portfela wysokomarżowych ubezpieczeń ochronnych zarówno z kanałów własnych jak i bankowych, zmian w zakresie produktu rentowego, spadku kosztów akwizycji dla produktów unit-linked oraz niższych kosztów administracyjnych w całym segmencie przy rosnącym portfelu umów. Na poprawę marży segmentu wpłynęła dodatkowo zmiana struktury przychodów w kierunku wyższego udziału produktów ochronnych charakteryzujących się znacznie wyższym poziomem marży niż produkty inwestycyjne.

14.5 Segment bankowy

Segment działalności bankowej składa się z grup kapitałowych: Pekao oraz Alior Bank.

Po III kwartale 2019 roku w segmencie działalności bankowej zanotowano zysk z działalności operacyjnej (bez uwzględnienia amortyzacji wartości niematerialnych nabytych w transakcjach przejęcia banków) na poziomie 2 510 mln zł, co oznacza spadek o 297 mln zł w porównaniu do III kwartałów 2018 roku. Niższy wynik spowodowany jest głównie dodatkowymi obciążeniami, m.in. wyższą r/r składką BFG na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków, negatywnym wpływem wyroku TSUE w sprawie kredytów konsumenckich.

Działalność bankowa (mln zł)	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	zmiana %
Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	2 328	2 325	0,1%
Dochody z lokat	6 717	6 542	2,7%
Koszty odsetkowe	(1 509)	(1 400)	7,8%
Koszty administracyjne	(3 652)	(3 756)	(2,8)%
Pozostałe	(1 374)	(904)	52,0%
Razem	2 510	2 807	(10,6)%

W 2019 roku Pekao kontrybuował do zysku z działalności operacyjnej (bez uwzględnienia amortyzacji wartości niematerialnych nabytych w transakcji przejęcia Pekao) w segmencie „Działalność bankowa” na poziomie 2 070 mln zł, a Alior Bank na poziomie 440 mln zł.

Kluczowym elementem przychodów segmentu są dochody z lokat, które wzrosły w III kwartałach 2019 roku do 6 717 mln zł r/r (wzrost o 2,7% r/r). Składnikami dochodów z lokat są: przychody z tytułu odsetek, przychody z tytułu dywidend, wynik handlowy oraz wynik z odpisów aktualizujących. W III kwartałach 2019 roku zanotowano wzrost poziomu sprzedaży produktów kredytowych r/r zarówno w Pekao jak i Alior Bank, m.in. dzięki korzystnej koniunkturze gospodarczej, jak i niskim poziomom stóp procentowych.

Banki zanotowały wzrost wyniku z tytułu odsetek (przychody z tytułu odsetek pomniejszone o koszty odsetkowe), głównie z tytułu wzrostu wolumenu kredytów dla klientów. Na koniec III kwartału 2019 roku portfel kredytów klientowskich w obu bankach razem wzrósł o 6,2% wobec końca roku 2018.

Rentowność banków w Grupie PZU po III kwartale 2019 roku mierzona wskaźnikiem marży odsetkowej netto wynosiła 2,9% dla Pekao oraz 4,6% w Alior Bank. Różnica w poziomie wskaźników wynika w szczególności ze struktury portfela należności kredytowych.

Wynik z tytułu prowizji i opłat w segmencie działalności bankowej wyniósł 2 328 mln zł i był bez zmian r/r. Koszty administracyjne segmentu wyniosły 3 652 mln zł i składały się z kosztów Pekao w wysokości 2 521 mln zł oraz Alior Bank – 1 131 mln zł. Spadek kosztów o 2,8% r/r wynika m.in. z utrzymania dyscypliny kosztowej w obu bankach oraz rozwiązania części rezerwy na odroczone składniki wynagrodzeń w Alior Bank.

Ponadto, do wyniku z działalności operacyjnej kontrybuowały pozostałe przychody i koszty operacyjne, których głównym składnikiem są opłaty na BFG (579 mln zł) oraz podatek od innych instytucji finansowych (612 mln zł).

W rezultacie wskaźnik Koszty/Dochody⁴ ukształtował się dla obu banków na poziomie 41%. Wskaźnik ten wynosi odpowiednio 43% dla Pekao oraz 37% dla Alior Bank.

⁴ wskaźnik Koszty/Dochody (C/I; segment bankowy) – iloraz kosztów administracyjnych i sumy dochodów operacyjnych z wyłączeniem: opłaty BFG, podatku od innych instytucji finansowych i wyniku netto z realizacji i odpisów z tytułu utraty wartości inwestycji

14.6 Inwestycje

Wynik netto na działalności inwestycyjnej i koszty odsetkowe

Po III kwartałach 2019 roku wynik netto na działalności inwestycyjnej⁵ z uwzględnieniem kosztów odsetkowych wyniósł 6 795 mln zł wobec 5 916 mln zł w analogicznym okresie 2018 roku. Wyłączając wpływ działalności bankowej wynik netto na działalności inwestycyjnej z uwzględnieniem kosztów odsetkowych⁶ wyniósł 1 438 mln zł i był wyższy niż w ubiegłym roku o 598 mln zł, na co wpływ miały przede wszystkim następujące czynniki:

- wyższy wynik na notowanych instrumentach kapitałowych w szczególności ze względu na poprawę koniunktury na GPW – nieznaczny spadek indeksu WIG o 0,6% po III kwartale 2019 roku wobec spadku o 7,5% w analogicznym okresie ubiegłego roku;
- lepsze wyniki z działalności inwestycyjnej na portfelu aktywów na pokrycie produktów inwestycyjnych, które jednak pozostają bez wpływu na łączny wynik netto Grupy PZU, ponieważ są równoważone przez wyższy poziom odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych netto;
- stabilizacja dochodów portfeli Obligacji skarbowych zagranicznych (EM) i Obligacji skarbowych PL MTM głównie poprzez zmianę strategii zarządzania z krótkoterminowej na długoterminową i utworzenie portfeli FVOCI;
- ograniczenie zmienności wyników portfela instrumentów PZU Global Macro EUR w związku z zakupem obligacji dostosowanych do horyzontu inwestycyjnego portfela stanowiącego przede wszystkim pokrycie zobowiązań z tytułu emisji obligacji własnych w EUR zapadających w połowie bieżącego roku;
- stabilnych wyników generowanych przez portfel Obligacji korporacyjnych zagranicznych (IG) po rozliczeniu kosztów transakcyjnych w okresie budowy portfela.

Powyższe wzrosty zostały częściowo skompensowane niższym wynikiem portfela polskich obligacji skarbowych na skutek niższego poziomu aktywów portfela.

Dochody z działalności operacyjnej segmentu inwestycje (wyłącznie operacje na zewnątrz) były wyższe o 792 mln zł niż w analogicznym okresie 2018 roku przede wszystkim w efekcie lepszej koniunktury na GPW jak również silniejszych spadków rentowności.

Na koniec września 2019 roku wartość portfela lokat⁷ Grupy PZU z wyłączeniem wpływu działalności bankowej wynosiła 48 777 mln zł wobec 50 270 mln zł na koniec 2018 roku.

Spadek poziomu portfela lokat był związany ze spłatą emisji obligacji własnych w EUR oraz wypłatą dywidendy Grupy. Powyższe czynniki zostały zniwelowane zwiększonym napływem środków ze składki w związku z rozwojem biznesu, jak również wypracowanym wynikiem inwestycyjnym. Wzrost udziału nieskarbowych instrumentów rynku dłużnego to efekt konsekwentnie wdrażanej polityki lokacyjnej mającej na celu zapewnienie większej dywersyfikacji portfela lokat oraz ograniczenie zmienności wyniku.

⁵ Wynik netto na działalności inwestycyjnej obejmuje przychody netto z inwestycji, wynik netto z realizacji instrumentów finansowych i inwestycji, zmianę wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe i odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych oraz zmianę netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej.

⁶ Grupa PZU z wyłączeniem danych Pekao i Alior Bank

⁷ Portfel lokat obejmuje inwestycyjne (lokacyjne) aktywa finansowe (łącznie z produktami inwestycyjnymi), nieruchomości inwestycyjne (włącznie z częścią prezentowaną w kategorii aktywa przeznaczone do sprzedaży), pochodne instrumenty finansowe wraz z ujemną wyceną instrumentów pochodnych oraz zobowiązaniami z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu prezentowanymi w zobowiązaniach finansowych.

Struktura portfela lokat

Portfel lokat	30 września 2019	31 grudnia 2018
Instrumenty kapitałowe, w tym:	5 608	5 684
Instrumenty kapitałowe - notowane	1 101	1 474
Instrumenty kapitałowe - nienotowane	4 507	4 210
Instrumenty dłużne, w tym:	40 801	41 989
Instrumenty rynku dłużnego - skarbowe	29 419	31 108
Instrumenty rynku dłużnego - nieskarbowe	4 324	1 433
Transakcje reverse repo i lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	2 566	4 913
Pożyczki	4 492	4 535
Nieruchomości inwestycyjne	2 755	2 700
Instrumenty pochodne (wartość netto)	(107)	22
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	(280)	(125)
Razem portfel lokat	48 777	50 270

14.7 Ubezpieczenia emerytalne

Ubezpieczenia emerytalne	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	zmiana %
Dochody z lokat	4	4	0,00%
Pozostałe przychody	104	108	-3,70%
Przychody	108	112	-3,57%
Koszty administracyjne	(32)	(29)	10,34%
Pozostałe	(3)	(3)	0,00%
Wynik z działalności operacyjnej	73	80	-8,75%

Przychody z tytułu działalności podstawowej w segmencie ubezpieczeń emerytalnych po III kwartale 2019 roku i po III kwartale 2018 roku wyniosły odpowiednio 73 mln zł i 80 mln zł. Zmiana o -7 mln zł (-8,8%) wynikała głównie ze zwrotu środków z Funduszu Gwarancyjnego w 2018 roku (6,2 mln PLN) z uwagi na spadek wartości aktywów netto w zarządzaniu. Przychody z tytułu zarządzania funduszami r/r pozostają na tym samym poziomie 87 mln zł.

Koszty administracyjne PTE PZU wzrosły o 3 mln zł r/r (+10,3%). Główny wpływ na odchylenie miała dopłata do Funduszu Gwarancyjnego w 2019 roku z uwagi na dynamiczny wzrost wartości aktywów netto OFE PZU „Złota Jesień”

Na koniec III kwartału 2019 roku łączna wartość aktywów netto wszystkich OFE na rynku wyniosła 154,3 mld zł i spadła o 6,0% w stosunku do końca września 2018 roku. Aktywa OFE PZU spadły w tym okresie o 7,6%, do poziomu 21,5 mld zł. W okresie od stycznia do września 2019 roku stopa zwrotu OFE PZU wyniosła +0,3%.

14.8 Kraje bałtyckie

Dane z rachunku zysków i strat - segment Kraje bałtyckie	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 283	1 177	9,0%
Składki zarobione netto	1 194	1 091	9,4%
Dochody z lokat	28	8	250,0%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(744)	(664)	12,0%
Koszty akwizycji	(251)	(234)	7,3%
Koszty administracyjne	(97)	(93)	4,3%
Pozostałe	3	1	200,0%
Wynik na ubezpieczeniach	133	109	22,0%
kurs walutowy EUR w PLN	4,3086	4,2535	1,3%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	21,0%	21,4%	(0,4 p.p.)
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	8,1%	8,5%	(0,4 p.p.)

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

W ramach działalności w krajach bałtyckich, Grupa PZU oferuje ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oraz ubezpieczenia na życie. Ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe świadczone są poprzez: Lietuvos Draudimas – lidera rynku litewskiego, AAS Balta – na Łotwie oraz oddział Lietuvos Draudimas w Estonii. Sprzedaż ubezpieczeń na życie odbywa się przez spółkę UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas na Litwie.

Udział w litewskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł na koniec sierpnia 2019 roku 29,0%, w ubezpieczeniach na życie 6,5%. Na rynku estońskim na koniec III kwartału udział ukształtował się na poziomie 15,8%. Na koniec czerwca 2019 roku udział w rynku łotewskim osiągnął poziom 28,8%.

Z tytułu działalności w krajach bałtyckich, Grupa PZU wygenerowała na koniec III kwartału 2019 roku wynik na ubezpieczeniach w wysokości 133 mln zł wobec 109 mln zł w podobnym okresie roku poprzedniego.

Rezultat ten ukształtował się pod wpływem następujących czynników:

- wzrostu składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 1 283 mln zł i przyrosła w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 106 mln zł. Ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe odnotowały wzrost w wysokości 100 mln zł – w szczególności w ubezpieczeniach majątkowych i zdrowotnych na skutek zawarcia nowych dużych umów oraz w ubezpieczeniach komunikacyjnych w efekcie utrzymania wysokich stawek ubezpieczeniowych w pierwszej połowie roku. W przypadku ubezpieczeń na życie składka wzrosła o 6 mln zł (tj. 12,8%). Dynamika składki przypisanej brutto w segmencie kraje bałtyckie ukształtowała się na poziomie 9,0%;
- wyższego dochodu z lokat. Po III kwartale 2019 roku wynik wyniósł 28 mln zł i był wyższy o 20 mln zł w porównaniu do analogicznego okresu minionego roku;
- zwiększenia wartości odszkodowań i świadczeń netto. Osiągnęły one poziom 744 mln zł i były wyższe o 12,0% w porównaniu do podobnego okresu ubiegłego roku. Wskaźnik szkodowości w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych ukształtował się na poziomie 60,9% co oznacza przyrost o 0,3 p.p. w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku – wpłynął na to przede wszystkim wzrost wartości średniej szkody w ubezpieczeniach komunikacyjnych. W ubezpieczeniach na życie wartość świadczeń ukształtowała się na poziomie 49 mln zł i była wyższa o 18 mln zł w stosunku do końca września 2018 roku, w szczególności na skutek przyrostu rezerw na ryzyko klienta;
- wyższych kosztów akwizycji. Wydatki segmentu na ten cel wyniosły 251 mln zł i były o 7,3% wyższe niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Natomiast współczynnik kosztów akwizycji liczony do składki zarobionej netto spadł o 0,4 p.p. w stosunku do współczynnika na koniec III kwartału zeszłego roku;
- przyrostu kosztów administracyjnych. Wyniosły one 97 mln zł i wzrosły o 4,3% w stosunku do porównywalnego okresu minionego roku. Jednocześnie odnotowano obniżenie wskaźnika kosztów administracyjnych, który wyniósł 8,1% co oznacza spadek o 0,4 p.p. w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego.

14.9 Ukraina

Dane z rachunku zysków i strat - segment Ukraina	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	247	183	35,0%
Składki zarobione netto	156	110	41,8%
Dochody z lokat	22	13	69,2%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(55)	(42)	31,0%
Koszty akwizycji	(84)	(60)	40,0%
Koszty administracyjne	(22)	(18)	22,2%
Pozostałe	19	17	11,8%
Wynik na ubezpieczeniach	36	20	80,0%
kurs walutowy UAH w PLN	0,1472	0,1323	11,3%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	53,8%	54,5%	(0,7 p.p.)
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	14,1%	16,4%	(2,3 p.p.)

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

W ramach działalności na Ukrainie, Grupa PZU oferuje ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oraz ubezpieczenia na życie poprzez spółki: PZU Ukraina i PZU Ukraina Życie.

Udział w ukraińskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł na koniec czerwca 2019 roku 3,3%, natomiast w ubezpieczeniach na życie 10,7%.

Segment Ukraina zakończył III kwartał 2019 roku wynikiem na ubezpieczeniach na poziomie 36 mln zł względem 20 mln zł w analogicznym okresie roku ubiegłego.

Zmiana wyniku segmentu miała miejsce na skutek:

- wzrostu składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 247 mln zł i przyrosła w stosunku do porównywalnego okresu ubiegłego roku o 64 mln zł (tj. 35,0%). W ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych składka wzrosła o 49 mln zł, natomiast ubezpieczenia na życie odnotowały wzrost o 15 mln zł. W walucie funkcjonalnej składka przypisana brutto wzrosła r/r o 21,5% (tj. 297 mln hrywien);
- wyższych dochodów z lokat. Wyniosły one 22 mln zł i były wyższe o 9 mln zł w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku;
- przyrostu kosztów odszkodowań i świadczeń netto. Wyniosły one 55 mln zł i były wyższe o 31,0% w stosunku do podobnego okresu roku ubiegłego. W ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych wartość odszkodowań wzrosła o 8 mln zł na skutek wystąpienia dużych szkód. W ubezpieczeniach na życie świadczenia wzrosły o 5 mln zł;
- wyższych kosztów akwizycji. Ukształtowały się one na poziomie 84 mln zł wobec 60 mln zł po III kwartale 2018 roku. W ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych wzrost wyniósł 16 mln zł, natomiast w przypadku ubezpieczeń na życie 8 mln zł;
- wzrostu kosztów administracyjnych. Ukształtowały się one na poziomie 22 mln zł. Dla porównania – w analogicznym okresie roku poprzedniego wyniosły one 18 mln zł. Wskaźnik kosztów administracyjnych segmentu spadł o 2,3 p.p. i osiągnął wartość 14,1%.

14.10 Kontrakty inwestycyjne

W sprawozdaniu skonsolidowanym kontrakty inwestycyjne ujmowane są zgodnie z wymogami MSSF 9.

Wyniki segmentu kontrakty inwestycyjne prezentowane są według Polskich Standardów Rachunkowości, co oznacza, iż ujęto m.in. składki przypisane brutto, wypłacone świadczenia oraz zmianę rezerw techniczno – ubezpieczeniowych. Powyższe kategorie są eliminowane na poziomie skonsolidowanym.

Składki przypisane brutto pozyskane z kontraktów inwestycyjnych po III kwartale 2019 roku spadły o 4 mln zł (-14,8%) w porównaniu do analogicznego okresu 2018 roku, do poziomu 23 mln zł. Zmiany te wynikały przede wszystkim ze spadku poziomu wpłat na rachunki IKZE, po wycofaniu tego produktu z oferty.

Dane z rachunku zysków i strat - kontrakty inwestycyjne	1 stycznia – 30 września 2019	1 stycznia – 30 września 2018	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	23	27	(14,8)%
Ubezpieczenia grupowe	1	1	-
Ubezpieczenia indywidualne	22	26	(15,4)%
Składki zarobione netto	23	27	(14,8)%
Dochody z lokat	14	(11)	x
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(30)	(8)	275,0%
Koszty akwizycji	-	(1)	x
Koszty administracyjne	(3)	(4)	(25,0)%
Pozostałe	-	-	x
Wynik z działalności operacyjnej	4	3	33,3%
marża wyniku z działalności operacyjnej	17,4%	11,1%	6,3 p.p.

Dochody z działalności lokacyjnej w segmencie kontraktów inwestycyjnych poprawiły się w stosunku do ubiegłego roku o 25 mln zł głównie w efekcie lepszej stopy zwrotu IKZE oraz funduszy w produkcie unit-linked w kanale bancassurance.

Koszt odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych wraz ze zmianą stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto wzrósł r/r o 22 mln zł do poziomu 30 mln zł przede wszystkim na skutek różnicy w wyniku z działalności lokacyjnej w produktach unit-linked opisanej powyżej.

W segmencie kontraktów inwestycyjnych nie jest prowadzona obecnie aktywna akwizycja umów.

Koszty administracyjne wyniosły 3 mln zł i uległy obniżeniu rok do roku jako konsekwencja malejącego portfela umów w tym segmencie.

Wynik operacyjny segmentu wyniósł 4 mln zł a jego zmiany są efektem obniżenia poziomu kosztów w konsekwencji spadku wielkości biznesu w tym segmencie.

15. Wpływ zdarzeń jednorazowych na wyniki operacyjne

Efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P traktowany jako zdarzenie o charakterze niepowtarzalnym był niższy w III kwartałach 2019 roku o 1 mln zł w porównaniu do porównywalnego okresu roku ubiegłego. Dodatkowo w III kwartałach 2018 rozpoznano jednorazowy efekt doszacowania rezerw głównie w ubezpieczeniach komunikacyjnych na poczet roszczeń o zadośćuczynienie za stany wegetatywne w wysokości 148 mln zł.

16. Otoczenie makroekonomiczne

Produkt krajowy brutto

Tempo wzrostu PKB w cenach stałych w II kwartale 2019 roku obniżyło się nieznacznie do 4,5% r/r wobec 4,7% r/r w I kwartale bieżącego roku. Największy wpływ na wzrost PKB miała konsumpcja gospodarstw domowych (dodała 2,5 p.p. do tempa wzrostu PKB) oraz wzrost nakładów brutto na środki trwałe (+1,5 p.p.). Bliski neutralnemu był wpływ zmiany poziomu zapasów (-0,1 p.p.), a zerowy był wpływ eksportu netto.

Negatywne tendencje z otoczenia polskiej gospodarki, szczególnie dekonunktura w przemyśle przetwórczym strefy euro, zaczęły w III kwartale wpływać na wzrost gospodarczy. Można szacować, że tempo wzrostu PKB w III kwartale spadło, zbliżając się do około 4% r/r w ujęciu realnym. Roczna dynamika produkcji sprzedanej w przemyśle – w przeciwieństwie do Niemiec jest nadal wyraźnie dodatnia. Niemniej jednak tempo jej wzrostu w III kwartale obniżyło się do 3,3% r/r, po wzroście o 4,2% r/r

kwartał wcześniej. Spowolnieniu dynamiki produkcji przemysłowej towarzyszył spadek wskaźników koniunktury w tym sektorze. W III kwartale bieżącego roku obniżyła się również względem kwartału poprzedniego przeciętna miesięczna dynamika produkcji budowlano-montażowej. Łagodnie obniżyła się również dynamika wolumenu sprzedaży detalicznej. Po bardzo wysokim wzroście sprzedaży detalicznej w II kwartale bieżącego roku (8,1% r/r w ujęciu realnym), któremu sprzyjał układ kalendarza z późniejszym niż przed rokiem terminem Świąt Wielkanocnych, tempo jej realnego wzrostu w III kwartale bieżącego roku obniżyło się do 5,2% r/r. Tym samym ukształtowało się nieco poniżej dynamiki obserwowanej w analogicznym kwartale 2018 roku (5,6% r/r).

Rynek pracy i konsumpcja

W III kwartale, w warunkach pogarszającej się koniunktury popyt na pracę nieco osłabł. Jednocześnie przy ograniczonej podaży pracy, kontynuowany był spadek dynamiki przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw. Skumulowany przyrost etatów od stycznia do września był w bieżącym roku najniższy od pięciu lat. W III kwartale wzrost zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw wyniósł 2,6% r/r (wobec 2,7% r/r kwartał wcześniej i 3,5% r/r w III kwartale 2018 roku). Stopa bezrobocia rejestrowanego spadła we wrześniu 2019 roku do 5,1% wobec 5,3% na koniec II kwartału, kształtując się również znacznie poniżej poziomu notowanego przed rokiem (5,7% we wrześniu 2018 roku).

Tempo wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach obniżyło się nieznacznie w III kwartale (do 6,8% r/r nominalnie i 4,0% r/r realnie), ale nadal pozostaje stosunkowo wysokie. Badania NBP wskazują, że możliwe jest dalsze niewielkie spowolnienie wzrostu wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw.

Warunki dla wzrostu sprzedaży detalicznej i konsumpcji pozostają jednak korzystne. Wprawdzie realna dynamika funduszu płac w sektorze przedsiębiorstw ostatnio nieco się zmniejszyła, ale wskaźniki koniunktury konsumenckiej nadal kształtują się blisko rekordowo wysokich poziomów. Dochody gospodarstw domowych były dodatkowo wsparte przez rozszerzony program 500+. W II kwartale 2019 roku konsumpcja gospodarstw domowych wzrosła realnie o 4,4% r/r. Kształtowanie się sprzedaży detalicznej w III kwartale wskazuje, że dynamika konsumpcji gospodarstw domowych mogła być w tym okresie nieznacznie niższa.

Inflacja, polityka pieniężna, stopy procentowe

Inflacja, mierzona indeksem cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI), rosła w kolejnych kwartałach bieżącego roku. W trzecim kwartale wyniosła 2,8% r/r w porównaniu z 2,4% r/r kwartał wcześniej. Przyczynił się do tego wzrost inflacji netto (CPI bez cen żywności i energii) w reakcji na stosunkowo wysoką dynamikę płac w warunkach dynamicznego popytu krajowego. Silnie wzrosły przede wszystkim ceny usług, których dostawcy w mniejszym stopniu odczuwają presję ze strony konkurencji zagranicznej.

W okresie od stycznia do września 2019 roku stopy procentowe Narodowego Banku Polskiego nie zmieniły się. Stopa referencyjna pozostawała na poziomie 1,5%, ustanowionym w marcu 2015 roku. Zdaniem członków Rady Polityki Pieniężnej bieżący poziom stóp procentowych sprzyja utrzymaniu zrównoważonego wzrostu gospodarczego w Polsce oraz pozwala zachować równowagę makroekonomiczną.

Finanse publiczne

Eurostat podał, że wyrównany sezonowo deficyt sektora finansów publicznych w Polsce w II kwartale 2019 roku wyniósł 0,2% PKB, podczas gdy w I kwartale osiągnięto nadwyżkę w wysokości 0,2% PKB. Dług sektora finansów publicznych w Polsce po II kwartale 2019 roku wyniósł natomiast 48,1% PKB. Główny Urząd Statystyczny zaktualizował wyliczenia deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych za 2018 rok. Wyniósł on 5,0 mld zł, co stanowiło 0,2% PKB, natomiast dług tego sektora wyniósł 1035,3 mld zł, czyli 48,9% PKB. Przyjęty w III kwartale projekt budżetu na 2020 rok zakłada zrównoważenie dochodów i wydatków państwa w kolejnym roku.

Deficyt budżetu państwa po wrześniu bieżącego roku wyniósł 1,8 mld zł. To gorszy wynik niż rok wcześniej, gdy w analogicznym okresie budżet miał 3,2 mld nadwyżki. Pojawienie się deficytu jest wypadkową wolniejszego wzrostu dochodów oraz szybszego tempa przyrostu wydatków. Wśród dochodów niższe dynamiki wykazały główne kategorie podatków pośrednich, tj. VAT

i akcyza. Wyższe tempo wydatków jest między innymi skutkiem realizacji programów polityki społecznej państwa jak 13 emerytura czy 500+ na pierwsze dziecko. Finansowanie potrzeb pożyczkowych po III kwartale według ustawy budżetowej wynosi ok. 87%. Zgodnie z przewidywanym przez Ministerstwo Finansów wykonaniem, potrzeby pożyczkowe na 2019 rok zostały jednak już w pełni sfinansowane.

Sytuacja na rynkach finansowych

W III kwartale 2019 roku obserwowaliśmy spadek rentowności 10-letnich obligacji skarbowych USA i Niemiec. W USA spadły one z poziomu 2,00% na koniec czerwca do poziomu 1,67% na koniec kwartału. W Niemczech obniżyły się one z poziomu -0,33 % na koniec czerwca do poziomu -0,57% na koniec kwartału, ustanawiając w międzyczasie swoje historyczne minimum na poziomie -0,72%. W obu tych krajach doszło do wyplaszczenia krzywej rentowności. Przez cały III kwartał utrzymywało się odwrócenie krzywej dochodowości w USA - oprocentowanie 3-miesięcznych bonów skarbowych było wyższe niż rentowność 10-letnich obligacji. Taka sytuacja w przeszłości poprzedzała zwykle recesję. W trakcie III kwartału doszło do intensyfikacji napięć handlowych pomiędzy USA a Chinami, które skutkowały między innymi nałożeniem nowych ceł oraz osłabieniem chińskiej waluty. Towarzyszył temu dość chaotyczny, wzmacniający niepewność, proces ustalania przez Wielką Brytanię warunków wychodzenia z Unii Europejskiej. Reagując na ryzyko spowolnienia gospodarczego i spadku cen na rynkach finansowych, amerykański bank centralny (Fed) dokonał w III kwartale dwóch obniżek stopy procentowej po 25 p.b. Również EBC uchwalił szeroki pakiet środków luzujących politykę pieniężną (w tym m.in. obniżkę stopy depozytowej o 10 p.b. do -0,5% i wznowienie programu skupu aktywów), mający przeciwdziałać dalszemu pogorszeniu perspektyw wzrostu gospodarczego, spadkowi oczekiwań inflacyjnych i oddalaniu się osiągnięcia pożądanej inflacji.

W III kwartale 2019 roku obserwowaliśmy spadek rentowności polskich 10-letnich obligacji skarbowych. Spadły one z poziomu 2,39% na koniec czerwca do poziomu 2,00% na koniec kwartału. W połowie sierpnia rentowność 10-letniej obligacji spadła do historycznie najniższego poziomu (1,72%). Spread w stosunku do 10-letniej obligacji niemieckiej, który na koniec poprzedniego kwartału wynosił 272 p.b., na koniec III kwartału spadł do 257 p.b. Jednocześnie doszło do wyplaszczenia krzywej dochodowości. Rentowność rocznych obligacji skarbowych obniżyła się w tym okresie z poziomu 1,40% do poziomu 1,24%.

Kurs euro wyrażony w walucie USA na koniec września 2019 roku obniżył się do 1,09 wobec poziomu 1,14 obserwowanego na koniec poprzedniego kwartału. W trakcie III kwartału złoty osłabił się w stosunku do innych głównych walut w warunkach ryzyka związanego z potencjalnym, negatywnym dla sektora bankowego wyrokiem TSUE w sprawie walutowych kredytów hipotecznych. Kurs euro wyrażony w złotych na koniec III kwartału wyniósł 4,37 wobec 4,25 na koniec poprzedniego kwartału. Kurs dolara amerykańskiego wyrażony w złotych na koniec września 2019 wynosił 4,00 podczas, gdy na koniec poprzedniego kwartału było to 3,73. Kurs franka szwajcarskiego wzrósł w tym okresie z poziomu 3,83 do 4,03.

Na globalnych rynkach akcji obserwowaliśmy tylko niewielkie zmiany w III kwartale 2019 roku. W tym czasie indeks giełdy amerykańskiej S&P500 wzrósł o 1,2%, a niemiecki DAX wzrósł o 0,2%. W trzecim kwartale spadały indeksy akcyjne polskich spółek, szczególnie dużych i średnich. Indeks WIG obniżył się o 4,8%, WIG20 o 6,6%, mWIG40 o 9,3%, a sWIG80 o 2,9%. Wśród indeksów sektorowych najlepiej zachował się sektor rafinerijny, a najgorzej sektor chemiczny i surowcowy.

17. Stanowisko Zarządu dotyczące wcześniej publikowanych prognoz wyników

PZU nie przekazywał do publicznej wiadomości prognoz wyników jednostkowych ani skonsolidowanych.

18. Czynniki ryzyka, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach

Obok zdarzeń o charakterze losowym (takich jak: powódzie, huragany, susza), do głównych czynników, które wpływać mogą na sytuację Grupy PZU w kolejnym kwartale należy zaliczyć:

- możliwe spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce a w konsekwencji:

- ograniczenie wydatków gospodarstw domowych oraz sektora przedsiębiorstw, w tym na zakup polis komunikacyjnych (na skutek niższej sprzedaży nowych samochodów), niższa sprzedaż kredytów i związanych z nimi ubezpieczeń kredytobiorców oraz zmniejszenie popytu na inne ubezpieczenia majątkowe;
- gorsza sytuacja finansowa firm skutkująca wzrostem ryzyka kredytowego (w szczególności w segmencie bankowym) i zwiększeniem szkodowości portfela ubezpieczeń finansowych;
- osłabienie dynamiki nowych kredytów hipotecznych oraz słabsze tempo wzrostu kredytów konsumpcyjnych;
- mocniejszy od przewidywań wzrost płac w gospodarce, w reakcji na podwyżkę płacy minimalnej w warunkach niskiego poziomu bezrobocia;
- spodziewane pogorszenie koniunktury globalnej, w tym wolniejsze tempo wzrostu popytu na głównych rynkach eksportowych. Główne ryzyka związane są z wyjściem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej (Brexit) oraz wzrost napięć handlowych Stanów Zjednoczonych (tzw. wojny handlowe);
- gorsza koniunktura na rynkach kapitałowych skutkująca: spadkiem wartości portfela lokat, aktywów w zarządzaniu (TFI PZU, OFE) oraz obniżeniem atrakcyjności produktów, w szczególności z UFK;
- wzrost rentowności obligacji co wpływa na spadek wyceny instrumentów kuponowych wycenianych do rynku;
- orzecznictwo Sądów Najwyższych w zakresie wysokości wypłat zadośćuczynień pieniężnych z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych dla osób najbliższych za krzywdę wynikającą z naruszenia jej dobra osobistego (wpływ na segment ubezpieczeń masowych i korporacyjnych);
- wzrost cen części zamiennych wpływających na koszty likwidacji szkód na skutek spadków wartości złotego polskiego wobec euro (wpływ na segment ubezpieczeń masowych i korporacyjnych);
- pojawienie się kolejnych regulacji bądź obciążeń finansowych zakładów ubezpieczeń;
- możliwy wzrost kosztów likwidacji szkód w związku z wprowadzeniem dalszych wytycznych KNF dotyczących likwidacji szkód, w szczególności szkód osobowych (wpływ na segment ubezpieczeń masowych i korporacyjnych);
- możliwe spowolnienie dynamiki składki przypisanej brutto głównie w konsekwencji osiągniętej w ostatnich latach rentowności portfela ubezpieczeń komunikacyjnych a tym samym powrót do aktywnej polityki cenowej oraz rywalizacji o klienta (wpływ na segment ubezpieczeń masowych i korporacyjnych);
- zmiany demograficzne i starzejące się społeczeństwo oraz wynikające z tego zmiany dotychczasowego poziomu śmiertelności, dzietności i zachorowalności, szczególnie na choroby cywilizacyjne;
- stała presja na cenę w ubezpieczeniach grupowych oraz walka o właścicielstwo klienta (w tym jego danych) skutkująca obniżaniem marż dla ubezpieczyciela i jakości oferowanego produktu oraz tworzeniem barier wejścia i wyjścia dla klientów u pośredników niezależnych (wpływ na segment ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych);
- zmiany trendów i zachowań klientów w kierunku indywidualizacji oferty i elektronicznego, szybkiego oraz bez-papierowego sposobu zawierania, jak i obsługi ubezpieczeń, co wymusza na zakładach ubezpieczeń konieczność szybkiego dostosowywania się do oczekiwań;
- dostępność personelu medycznego w publicznej służbie zdrowia (wpływ na produkty zdrowotne);
- pojawienie się nowych konkurentów i rozwiązań, m.in. operatorów dużych baz klientów lub tzw. insurtech; przygotowanie się powszechnych towarzystw emerytalnych do ewentualnych zmian organizacyjno-prawnych wynikających z przekształcenia otwartych funduszy emerytalnych w fundusze inwestycyjne, a samych towarzystw w towarzystwa funduszy inwestycyjnych (wpływ na segment emerytalny);
- wejście w życie nowego systemu zabezpieczenia emerytalnego (Pracownicze Plany Kapitałowe) i jego wpływ na dotychczas funkcjonujące produkty III filaru emerytalnego (poziom wpłat Klientów do programów PPE i umów IKE będących aktualnie w portfelu Grupy PZU oraz poziom wyników generowanych w tych liniach biznesowych dla Grupy PZU).

Dla banków kluczową rolę odgrywa otoczenie podatkowo-regulacyjne, w tym w szczególności obowiązywanie podatku od niektórych instytucji finansowych, wysokie wymagania w zakresie kapitałów własnych, rosnące obciążenia ma rzecz BFG, koszty dalszych dostosowań do licznych rozwiązań regulacyjnych (m.in. MIFID II, RODO, PSD2, MREL), jak też wprowadzenie w Polsce maksymalnej wysokości wynagrodzenia stałego za zarządzanie funduszami inwestycyjnymi.

Dodatkowo jednym z ważniejszych czynników w zakresie otoczenia instytucjonalnego są orzecznictwa w związku z wyrokami TSUE w kwestii kredytów konsumenckich oraz walutowych kredytów hipotecznych.

19. Emisje, wykupy i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

4 czerwca 2019 roku Pekao wyemitował obligacje podporządkowane serii D. Poniżej zaprezentowano najważniejsze parametry wyemitowanych instrumentów:

	Jednostkowa wartość nominalna (w zł)	Łączna wartość nominalna (w mln zł)	Waluta	Oprocentowanie	Data emisji	Data wykupu
Seria D	500 000	350	PLN	WIBOR 6M + 1,70% marży	4 czerwca 2019	4 czerwca 2031 roku z opcją dającą prawo wcześniejszego wykupu w terminie 7 lat od dnia emisji lub przy braku zgody KNF na zakwalifikowanie jako instrumentu w Tier II, zmianie regulacyjnej klasyfikacji obligacji, zmianie opodatkowania obligacji

8 lipca 2019 roku Pekao otrzymał decyzję KNF w sprawie wyrażenia zgody na zaklasyfikowanie obligacji serii D jako instrumentów w kapitale Tier II.

3 lipca 2019 roku PZU Finance AB (publ.), spółka zależna od PZU, spłaciła całość zadłużenia z tytułu obligacji o wartości nominalnej 850 mln euro.

20. Niespłacenie lub naruszenie istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku ani w PZU, ani w jednostkach zależnych nie zaszły przypadki niespłacenia kredytów lub pożyczek lub naruszeń istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki, w odniesieniu do których nie podjęto żadnych działań naprawczych do końca okresu sprawozdawczego.

21. Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku ani PZU, ani jednostki zależne nie udzieliły poręczeń kredytu lub pożyczki, ani nie udzieliły gwarancji – łącznie jednemu podmiotowi lub jednostce zależnej od tego podmiotu – których łączna wartość istniejących poręczeń lub gwarancji byłaby istotna.

22. Dywidendy

Podziałowi podlega wyłącznie zysk wykazany w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej sporządzonym zgodnie z PSR.

24 maja 2019 roku ZWZ PZU dokonało podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku w kwocie 2 712 mln zł przeznaczając:

- 2 418 mln zł na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy, czyli 2,80 zł na jedną akcję;
- 287 mln zł na kapitał zapasowy;
- 7 mln zł na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Dzień dywidendy ustalono na 14 sierpnia 2019 roku, a dzień wypłaty dywidendy – na 5 września 2019 roku.

Ponadto ZWZ PZU przeniósł na kapitał zapasowy zysk z lat ubiegłych, wynikający z rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank w kwocie 20 mln zł.

23. Sprawy sporne

Podmioty z Grupy PZU biorą udział w licznych sporach sądowych, arbitrażowych oraz postępowaniach administracyjnych. Do typowych sporów sądowych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą spory związane z zawartymi umowami ubezpieczeniowymi, spory dotyczące stosunku pracy oraz spory dotyczące zobowiązań umownych. Do typowych postępowań administracyjnych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą postępowania związane z posiadaniem nieruchomości. Powyższe postępowania i spory mają charakter typowy i powtarzalny, zazwyczaj żadne z nich z osobna nie ma istotnego znaczenia dla Grupy PZU.

Większość sporów z udziałem spółek z Grupy PZU dotyczy czterech spółek: PZU, PZU Życie, Pekao i Alior Banku. Dodatkowo PZU i PZU Życie są stroną w postępowaniach przed Prezesem UOKiK.

Szacując kwoty rezerw na poszczególne sprawy uwzględnia się wszystkie informacje dostępne na datę przekazania niniejszego raportu okresowego, jednak ich wartość może ulec zmianie w przyszłości. W przypadku jednostek ubezpieczeniowych roszczenia sporne uwzględnia się w procesie tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na szkody znane biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia sporu oraz szacując wartość prawdopodobnego rozstrzygnięcia.

Na 30 września 2019 roku wartość przedmiotu sporu wszystkich 273 107 spraw toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowań arbitrażowych lub organami administracji publicznej prowadzonych w podmiotach z Grupy PZU wynosiła łącznie 8 493 mln zł. W kwocie tej 4 351 mln zł dotyczy zobowiązań, a 4 142 mln zł wierzytelności spółek z Grupy PZU.

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku i do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w spółkach z Grupy PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU lub jednostki od niego bezpośrednio lub pośrednio zależnej, których jednostkowa wartość byłaby istotna, za wyjątkiem kwestii opisanych poniżej.

23.1 Uchwały ZWZ PZU w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

Pozwem z 30 lipca 2007 roku wszczęto postępowanie z powództwa Manchester Securities Corporation („MSC”) z siedzibą w Nowym Jorku przeciwko PZU o uchylenie uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006, jako sprzecznej z dobrymi obyczajami i mającej na celu pokrzywdzenie powoda – akcjonariusza PZU.

Zaskarżona uchwała ZWZ PZU podzieliła zysk netto za rok 2006 w kwocie 3 281 mln zł w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy przekazano kwotę 3 261 mln zł;
- na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych przekazano kwotę 20 mln zł.

Wyrokiem z 22 stycznia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w całości uchylił ww. uchwałę ZWZ PZU. PZU wykorzystał wszystkie środki odwoławcze, w tym skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, który 27 marca 2013 roku oddalił tę skargę kasacyjną. Wyrok ten jest prawomocny i nie podlega dalszemu zaskarżeniu.

W ocenie PZU uchylenie ww. uchwały ZWZ PZU nie powoduje po stronie akcjonariuszy powstania roszczenia o wypłatę dywidendy przez PZU.

W związku z uprawomocnieniem się wyroku uchylającego uchwałę nr 8/2007, 30 maja 2012 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę o podziale zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonanej uchyloną uchwałą nr 8/2007. Sprzeciw do uchwały z 30 maja 2012 roku zgłosił MSC i został on zaprotokołowany.

20 sierpnia 2012 roku doręczono PZU odpis pozwu wniesionego przez MSC do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym wymieniona spółka domagała się uchylenia uchwały ZWZ PZU z 30 maja 2012 roku o podziale zysku za rok obrotowy 2006, a wartość przedmiotu sporu została określona przez powoda na 5 mln zł. PZU złożył odpowiedź na pozew domagając się oddalenia powództwa w całości.

17 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy wydał wyrok, którym uwzględnił powództwo w całości i zasądził od PZU na rzecz MSC koszty procesu. 4 marca 2014 roku PZU złożył apelację od ww. wyroku, zaskarżając go w całości. Wyrokiem z 11 lutego 2015 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił w całości wyrok Sądu Okręgowego z 17 grudnia 2013 roku, oddalił powództwo MSC i obciążył MSC kosztami procesu. Wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny. MSC zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną z 9 czerwca 2015 roku. PZU złożył odpowiedź na skargę kasacyjną. Postanowieniem z 19 kwietnia 2016 roku

Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej MSC do rozpoznania. Postanowienie jest prawomocne, nie podlega dalszemu zaskarżeniu na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego i kończy postępowanie w sprawie.

W międzyczasie 16 grudnia 2014 roku MSC wezwał PZU do zapłaty 265 mln zł z tytułu odszkodowania w związku z uchynieniem uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006. PZU odmówił spełnienia świadczenia ze względu na jego bezzasadność.

23 września 2015 roku PZU doręczono odpis pozwu wraz z załącznikami, w sprawie wszczętej przez MSC przeciwko PZU o zapłatę 169 mln zł wraz z odsetkami ustawowymi od 2 stycznia 2015 roku do dnia zapłaty. Powództwo obejmuje żądanie zapłaty odszkodowania z tytułu pozbawienia MSC oraz J.P. Morgan (MSC nabył roszczenie od J.P. Morgan), jako mniejszościowych akcjonariuszy PZU, udziału w zysku za rok obrotowy 2006, w związku z podjęciem 30 czerwca 2007 roku przez ZWZ PZU uchwały nr 8/2007. Sprawa jest prowadzona przed Sądem Okręgowym w Warszawie. 18 grudnia 2015 roku PZU złożył odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości. 1 kwietnia 2016 roku MSC złożył pismo procesowe, w którym odniósł się do twierdzeń, zarzutów i wniosków PZU oraz powołał nowe dowody w sprawie. 30 czerwca 2016 roku PZU złożył replikę na ostatnie pismo procesowe MSC wraz z wnioskami dowodowymi. Postanowieniem z 21 lipca 2016 roku Sąd skierował sprawę do mediacji, na którą PZU nie wyraził zgody. Na kolejnych rozprawach prowadzone jest postępowanie dowodowe.

Zdaniem Zarządu PZU roszczenia MSC są bezzasadne. W konsekwencji, na 30 września 2019 roku nie dokonano zmian w prezentacji kapitałów PZU, mogących potencjalnie wynikać z uchynienia uchwały 8/2007 ZWZ PZU o podziale zysku za rok obrotowy 2006, w tym pozycji „Kapitał zapasowy” i „Zysk (strata) z lat ubiegłych”, a także nie korygowano środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Inne wezwania do zapłaty dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

13 listopada 2018 roku Sąd Okręgowy w Warszawie doręczył odpis pozwu złożony przez Wspólną Reprezentację SA w restrukturyzacji, która wytoczyła powództwo przeciwko PZU o zapłatę 34 mln zł z odsetkami ustawowymi od 1 października 2015 roku do dnia zapłaty i kosztami procesu. Powództwo obejmuje roszczenie o zapłatę odszkodowania z tytułu pozbawienia akcjonariuszy udziału w zysku za rok obrotowy 2006. Powód twierdzi, że roszczenia odszkodowawcze zostały przeniesione przez akcjonariuszy na Powoda na podstawie umów zleceń wraz z powierniczym przelewem wierzytelności a roszczenie dochodzone pozwem stanowi łączną szkodę wyrządzoną akcjonariuszom. PZU nie uznaje roszczeń ze względu na ich bezzasadność i złożył odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości. PZU nie wyraził zgody na mediację. Termin rozprawy wyznaczono na 8 kwietnia 2020 roku.

23.2 Postępowanie Prezesa UOKiK wobec PZU

Prezes UOKiK decyzją z 30 grudnia 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 57 mln zł za stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję i naruszającej zakaz określony w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zawarciu przez PZU i Maximus Broker sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu („Maximus Broker”) porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW dzieci, młodzieży i personelu w placówkach oświatowych, polegającego na podziale rynku zbytu pod względem podmiotowym poprzez przekazanie do obsługi Maximus Broker klientów PZU z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w zamian za rekomendowanie tym klientom ubezpieczenia w PZU i jednocześnie zakazał PZU stosowania zarzucanej praktyki.

Zarząd PZU nie zgadza się z ustaleniami stanu faktycznego i argumentacją prawną zawartą w decyzji, ponieważ przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej.

18 stycznia 2012 roku PZU złożył odwołanie od ww. decyzji (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU wskazał m.in., że:

- żadne porozumienie (poza kurtażowym) pomiędzy PZU a Maximus Broker nie zostało zawarte;
- Prezes UOKiK błędnie pojmuje zasady zawierania umów ubezpieczenia z udziałem brokera;
- większość umów ubezpieczenia zawieranych przy udziale Maximus Broker była zawierana z zakładami ubezpieczeń innymi niż PZU;

- PZU i Maximus Broker nie mogą i nie mogły prowadzić działalności konkurencyjnej na rynkach, na których działają.

27 marca 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2011 roku. Wyrokiem z 6 grudnia 2016 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji Prezesa UOKiK, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. 31 lipca 2017 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2011 roku. 4 października 2017 roku Prezes UOKiK wniósł apelację do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 23 stycznia 2019 roku oddalił apelację Prezesa UOKiK. Wyrok jest prawomocny. Od prawomocnego wyroku Prezes UOKiK wniósł skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, na którą PZU udzielił odpowiedzi. Sąd Najwyższy przyjął do rozpoznania skargę kasacyjną Prezesa UOKiK.

PZU posiadał rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na 30 września 2019 roku, jak i na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 57 mln zł.

23.3 Postępowanie Prezesa UOKiK wobec PZU Życie

1 czerwca 2005 roku Prezes UOKiK wszczął na wniosek kilku wnioskodawców postępowanie antymonopolowe wobec podejrzenia nadużywania przez PZU Życie pozycji dominującej na rynku grupowych ubezpieczeń pracowniczych, które mogło stanowić naruszenie art. 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. W wyniku rozstrzygnięcia toczącego się postępowania Prezes UOKiK decyzją z 25 października 2007 roku nałożył na PZU Życie karę w wysokości 50 mln zł za utrudnianie korzystania z ofert konkurentów.

Zarząd PZU Życie nie zgadzając się zarówno z ustaleniami stanu faktycznego, jak i argumentacją prawną zawartą w decyzji, złożył odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym sformułował 38 zarzutów materialno- i formalnoprawnych wobec decyzji Prezesa UOKiK. W ocenie Zarządu PZU Życie przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej, a w konsekwencji bezpodstawnie przyjęto, że PZU Życie posiada dominującą pozycję na rynku.

Po wieloletnich postępowaniach, 30 września 2015 roku PZU Życie zapłacił nałożoną karę w wysokości 50 mln zł oraz koszty procesu, którymi został obciążony. 18 marca 2016 roku PZU Życie wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną. Na rozprawie 26 września 2017 roku Sąd Najwyższy postanowił zwrócić się o rozstrzygnięcie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu, który wyrokiem z 3 kwietnia 2019 roku orzekł w przedmiocie zapytania. Sąd Najwyższy, wyrokiem z 24 października 2019 roku oddalił skargę kasacyjną PZU Życie.

Z uwagi na zapłatę kary przez PZU Życie w 2015 roku nie istniała konieczność utrzymywania dodatkowej rezerwy z tego tytułu.

23.4 Zgłoszenie wierzytelności PZU do masy upadłości spółek z Grupy Kapitałowej PBG

PZU jest wierzycielem PBG SA („PBG”) oraz Hydrobudowy Polska SA („Hydrobudowa”) z tytułu wystawionych i realizowanych gwarancji ubezpieczeniowych (gwarancji kontraktowych).

W 2012 roku wszczęto postępowania upadłościowe względem PBG oraz Hydrobudowy. 21 września 2012 roku PZU przystąpił do ww. postępowań zgłaszając swoje wierzytelności do mas upadłości tych spółek.

PBG i Hydrobudowa należą do jednej grupy kapitałowej, której podmiotem dominującym jest PBG i wzajemnie poręczały swoje zobowiązania. Wszystkie wierzytelności, które zgłoszono do masy upadłości Hydrobudowy w kwocie 101 mln zł, w konsekwencji zgłoszono równocześnie do masy upadłości PBG.

8 października 2015 roku Sąd Upadłościowy ogłosił postanowienie, w którym zatwierdził układ zawarty z wierzycielami PBG, a 20 lipca 2016 roku wydał postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego. Postanowienie jest prawomocne. W wyniku realizacji układu i dokonanej redukcji wierzytelności do poziomu 20,93% należności zgłoszonej, PZU otrzymał 206 139 obligacji PBG o wartości nominalnej 21 mln zł oraz 24 241 560 akcji PBG o wartości nominalnej 24 mln zł. Wartość bilansowa akcji PBG na 30 września 2019 roku wynosiła 1 mln zł (na 31 grudnia 2018 roku: 2 mln zł). Obligacje, których wartość bilansowa została oceniona na zero, zarówno na 30 września 2019 roku, jak i na 31 grudnia 2018 roku były ujmowane wyłącznie w ewidencji pozabilansowej.

Na pierwszej liście wierzytelności, przedstawionej przez syndyka Hydrobudowy sędziemu komisarzowi, została uwzględniona wierzytelność PZU w kwocie 16 mln zł, na czwartej uzupełniającej liście wierzytelności została uwzględniona wierzytelność PZU w kwocie 16 mln zł. Łączna wartość uwzględnionych wierzytelności PZU wynosi zatem 32 mln zł. W zakresie wierzytelności na kwotę ponad 66 mln zł, 24 października 2018 roku PZU złożył sprzeciw do sędziego komisarza, co do odmowy uznania zgłoszonej wierzytelności. 25 września 2019 roku sąd odroczył rozprawę do 20 listopada 2019 roku. Lista wierzytelności do masy upadłości Hydrobudowy nie została jeszcze ostatecznie ustalona. Postępowanie upadłościowe względem Hydrobudowy jest w toku, a ustalenie ostatecznej listy wierzytelności stanowi dopiero wstępny etap tego postępowania i poprzedza sporządzenie planu podziału (po przeprowadzeniu likwidacji masy upadłości).

23.5 Pozew zbiorowy przeciwko Alior Bankowi

5 marca 2018 roku osoba fizyczna reprezentująca grupę 84 osób fizycznych i prawnych wniosła przeciwko Alior Bankowi pozew o ustalenie odpowiedzialności Alior Banku za szkodę spowodowaną nienależytym wykonywaniem obowiązków informacyjnych przez Alior Bank wobec klientów oraz nienależytym wykonywaniem umów o świadczenie usług przyjmowania i przekazywania zleceń nabycia lub zbycia certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zarządzanych poprzednio przez Fincrea TFI SA, a obecnie Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce. W ocenie powodów, Alior Bank nie przekazał klientom informacji o rzeczywistym ryzyku inwestycji w produkty inwestycyjne, przez co naraził klientów na szkodę wynikającą z utraty wartości certyfikatów inwestycyjnych oraz utraty gwarantowanych zysków. Zdaniem Zarządu PZU, pozew zbiorowy nie ma uzasadnionych podstaw faktycznych ani prawnych i z tego względu nie powinien być rozstrzygnięty na korzyść klientów. Na dzień sporządzenia skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, sąd do którego wniesiono pozew zbiorowy nie wydał rozstrzygnięcia o dopuszczalności rozpoznania pozwu zbiorowego. Ponadto Grupa PZU przyjmuje, że ryzyko niekorzystnego dla Alior Banku rozstrzygnięcia z tytułu pozwu oraz istotnej straty z tego tytułu jest szacowane na poziomie niższym niż średni, wobec tego na 30 września 2019 roku nie utworzono rezerw w odniesieniu do wniesionego pozwu. Na obecnym etapie nie jest możliwe oszacowanie ewentualnych skutków finansowych dla Alior Banku i Grupy PZU w przypadku innego rozstrzygnięcia przez sąd niż zakładane przez Grupę PZU.

24. Pozostałe informacje

24.1 Ocena pozycji spółek Grupy PZU przez agencje ratingowe

Rating emitenta

PZU i PZU Życie od 2004 podlegają regularnej ocenie przez agencję ratingową S&P Global Ratings (S&P). Rating nadany PZU i PZU Życie jest oceną wynikającą z analizy danych finansowych, pozycji konkurencyjnej, zarządzania i strategii korporacyjnej oraz ratingu kraju. Rating zawiera również perspektywę ratingową (ang. *outlook*), czyli przyszłą ocenę sytuacji spółki w przypadku zaistnienia określonych okoliczności.

Bieżąca ocena ratingowa

PZU i PZU Życie posiadają ocenę ratingową S&PGR na poziomie A- z perspektywą pozytywną. Ocena została potwierdzona 11 października 2019 roku. Analitycy agencji zwrócili uwagę na silną pozycję PZU jako lidera rynku ubezpieczeń, wzmocnioną przez kompetencje w zakresie zarządzania aktywami oraz w obszarze bankowości, podkreślając przy tym wyjątkowo silną adekwatność kapitałową Grupy PZU. Pozytywna perspektywa ratingowa - w ocenie analityków - wskazuje, że rating PZU mógłby zostać podniesiony w przypadku utrzymania zdolności do osiągania wysokich wyników, stabilnego profilu ryzyka, adekwatności kapitałowej na poziomie AA lub wyższym przy zachowaniu stabilności zarządu i zasad ładu korporacyjnego.

Poniższa tabela prezentuje ostatnie zmiany ratingu S&P dla PZU i PZU Życie.

Nazwa zakładu	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji	Poprzedni rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji
PZU				
Rating siły finansowej	A- /pozytywna/	14 czerwca 2019	A- /stabilna/	27 października 2017
Rating wiarygodności kredytowej	A- /pozytywna/	14 czerwca 2019	A- /stabilna/	27 października 2017
PZU Życie				
Rating siły finansowej	A- /pozytywna/	14 czerwca 2019	A- /stabilna/	27 października 2017
Rating wiarygodności kredytowej	A- /pozytywna/	14 czerwca 2019	A- /stabilna/	27 października 2017

Rating Polski

11 października 2019 roku agencja S&PGR ogłosiła decyzję o utrzymaniu oceny ratingowej Polski na poziomie 'A-/A-2' odpowiednio dla długo- i krótkoterminowych zobowiązań w walucie zagranicznej oraz rating 'A/A-1' odpowiednio dla długo- i krótkoterminowych zobowiązań w walucie krajowej. Perspektywa ratingu pozostała na poziomie stabilnym.

24.2 Transakcje z podmiotami powiązаныmi

24.2.1. Zawarcie przez PZU lub jednostki zależne istotnych transakcji z podmiotami powiązаныmi na innych warunkach niż rynkowe

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku ani PZU, ani jednostki zależne nie zawarły jednej lub wielu transakcji z podmiotami powiązаныmi, jeżeli pojedynczo lub łącznie byłyby one istotne i zostały zawarte na innych warunkach niż rynkowe.

24.2.2. Pozostałe transakcje z podmiotami powiązаныmi

Salda i obroty wynikające z transakcji handlowych pomiędzy Grupą PZU a podmiotami powiązаныmi	1 stycznia – 30 września 2019 roku i na 30 września 2019 roku		1 stycznia – 31 grudnia 2018 roku i na 31 grudnia 2018 roku		1 stycznia – 30 września 2018 roku i na 30 września 2018 roku	
	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныne ²⁾	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныne ²⁾	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныne ²⁾
Składka przypisana brutto	-	3	-	4	-	4
w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	-	3	-	4	-	4
w ubezpieczeniach na życie (łącznie z wolumenami z kontraktów inwestycyjnych)	-	-	-	-	-	-
Pozostałe przychody	-	-	-	-	-	-
Koszty	-	-	-	-	-	-
Należności	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania	-	-	-	-	-	-
Aktywa warunkowe	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania warunkowe	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Członkowie Zarządu PZU oraz Dyrektorzy Grupy PZU, dane wg oświadczeń.

²⁾ Niekonsolidowane spółki w likwidacji oraz jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności.

24.3 Kontrole UKNF w PZU i PZU Życie

W okresie od 19 czerwca 2018 roku do 17 sierpnia 2018 roku w PZU odbyła się kontrola KNF w zakresie likwidacji szkód oraz zawierania umów ubezpieczenia krótkoterminowego. 31 grudnia 2018 roku organ nadzoru wydał dwa główne zalecenia pokontrolne w obszarze likwidacji szkód i świadczeń oraz jedno zalecenie dotyczące zawierania umów ubezpieczenia krótkoterminowego, z terminem wykonania do 31 stycznia 2019 roku. Zalecenia wykonano w terminie. 27 lutego 2019 roku KNF zwróciła się z prośbą o uzupełnienie wyjaśnień w sprawie wykonania zaleceń. 21 marca 2019 roku PZU przekazał dodatkowe dowody i uszczegółowienie wyjaśnień dotyczące wykonania zaleceń. Ponadto PZU zobowiązał się do przekazywania organowi nadzoru wyników kontroli zaplanowanych w 2019 roku w zakresie likwidacji szkód i zawierania umów krótkoterminowych.

9 kwietnia 2019 roku organ nadzoru zwrócił się z prośbą o przekazanie dodatkowych dowodów dotyczących wykonania zaleceń, m.in. wyników kontroli zaplanowanych na I kwartał 2019 roku. 16 kwietnia, 12 lipca oraz 17 października 2019 roku PZU przekazał organowi nadzoru dodatkowe dowody dotyczące wykonania zaleceń.

W okresie od 7 do 25 stycznia 2019 roku KNF przeprowadziła kontrolę w zakresie przestrzegania przez PZU Życie obowiązków wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. 8 kwietnia 2019 roku KNF wydała 5 zaleceń pokontrolnych z terminami realizacji 30 czerwca 2019 roku, 31 grudnia 2019 roku oraz 31 stycznia 2020 roku. 12 lipca 2019 roku PZU Życie poinformował organ nadzoru o wykonaniu zaleceń, dla których termin realizacji upłynął 30 czerwca 2019 roku. Pismem z 15 października 2019 roku, na wniosek PZU Życie, KNF wyraziła zgodę na przesunięcie terminu realizacji dwóch zaleceń z 31 grudnia 2019 roku oraz 31 stycznia 2020 roku na odpowiednio 30 kwietnia 2020 roku oraz 21 maja 2020 roku.

W okresie od 9 stycznia do 8 lutego 2019 roku KNF przeprowadziła wizytę nadzorczą w PZU Życie w zakresie spełnienia wymagań dotyczących systemu zarządzania ryzykiem w zakresie oceny ryzyka przyjmowanego do ubezpieczenia. 2 maja 2019 roku PZU Życie otrzymał pisemne podsumowanie wizyty nadzorczej, w którym organ nadzoru wskazał na naruszenie art. 21 ustawy o działalności ubezpieczeniowej. 16 maja, 19 czerwca i 5 lipca 2019 roku PZU Życie przekazał do KNF swoje stanowisko oraz informacje o podjętych działaniach, mających na celu zapewnienie prowadzenia działalności zakładu zgodnie z przepisami prawa. 25 lipca 2019 roku KNF przekazała zalecenia z terminami realizacji 30 września i 30 listopada 2019 roku oraz 31 marca 2020 roku. 7 października 2019 roku PZU Życie poinformował organ nadzoru o wykonaniu zaleceń, dla których termin realizacji upłynął 30 września 2019 roku.

1 października 2019 roku KNF wszczęła kontrolę działalności stanu majątkowego PZU Życie w zakresie polityki lokacyjnej. Planowany termin zakończenia kontroli to 30 listopada 2019 roku.

Ponadto, pismem z 28 grudnia 2018 roku KNF przekazała protokół z kontroli przeprowadzonej w PZU Życie w 2016 roku w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych. 19 stycznia 2019 roku PZU Życie przekazał swoje zastrzeżenia do protokołu, do których KNF odniosła się 28 maja 2019 roku. 12 czerwca 2019 r PZU Życie przekazał organowi nadzoru dodatkowe wyjaśnienia.

Zdaniem Zarządu PZU wyniki ww. kontroli nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

24.4 Otwarcie wieloletniego programu emisji obligacji przez Alior Bank

5 sierpnia 2019 roku Rada Nadzorcza Alior Banku, zgodnie z wnioskiem Zarządu Alior Banku, wyraziła zgodę na otwarcie Wieloletniego Programu Emisji Obligacji Alior Bank SA oraz upoważniła Zarząd Alior Banku do wielokrotnego zaciągania zobowiązań finansowych w ramach tego Programu w drodze emisji przez Alior Bank niezabezpieczonych obligacji. Łączna wartość nominalna Programu nie przekroczy 5 000 mln zł.

Ponadto, Rada Nadzorcza Alior Banku, zgodnie z wnioskiem Zarządu Alior Banku wyraziła zgodę na zamknięcie programu emisji obligacji Alior Banku ustanowionego uchwałą Zarządu Alior Banku z 29 lipca 2015 roku i zaakceptowaną uchwałą Rady Nadzorczej Alior Banku z 10 sierpnia 2015 roku.

24.5 Otwarcie Drugiego Programu Emisji Bankowych Papierów Wartościowych Alior Banku

30 sierpnia 2019 roku Rada Nadzorcza Alior Banku, zgodnie z wnioskiem Zarządu Alior Banku, wyraziła zgodę na otwarcie Drugiego Programu Emisji Bankowych Papierów Wartościowych Alior Banku oraz upoważniła Zarząd Alior Banku do wielokrotnego zaciągania zobowiązań finansowych w ramach Programu w drodze emisji przez Alior Bank bankowych papierów wartościowych o wartości nominalnej równej co najmniej 100 zł lub równowartości tej kwoty w innych walutach. Łączna wartość nominalna Programu nie przekroczy 5 000 mln zł.

24.6 Postępowanie KNF w przedmiocie nałożenia kary na Alior Bank

Decyzją z 6 sierpnia 2019 roku, wydaną na podstawie art. 167 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 167 ust. 1 pkt 1 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, KNF nałożyła na Alior Bank karę pieniężną w wysokości 10 mln zł. Postępowanie dotyczyło prawidłowości działania Alior Banku i Biura Maklerskiego Banku w zakresie dystrybucji certyfikatów inwestycyjnych funduszy zarządzanych poprzednio przez Fincrea TFI SA, a obecnie Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce. Alior Bank wniósł o ponowne rozpatrzenie sprawy.

24.7 Sprawy dotyczące Alior Leasing sp. z o.o.

Od początku 2019 roku Alior Leasing sp. z o.o. otrzymała kilka pism od odwołanych członków zarządu spółki, które zawierały propozycję kierowaną do Alior Leasing sp. z o.o. polubownego rozwiązania sporu dotyczącego przyczyn rozwiązania umów o świadczenie usług zarządzania oraz wypłaty części świadczeń z tytułu programu menadżerskiego. Program menadżerski obejmował odwołanych członków Zarządu Alior Leasing sp. z o.o. i część pracowników spółki. W ocenie Grupy PZU prawdopodobieństwo skutecznego uzyskania przez odwołanych członków Zarządu Alior Leasing sp. z o.o. na drodze sądowej świadczeń z tytułu programu menadżerskiego jest niskie. W związku z powyższym w skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie utworzono rezerwy.

Alior Leasing sp. z o.o. zidentyfikował ryzyko wystąpienia możliwych roszczeń wobec spółki ze strony osób trzecich, które mogą wynikać z działań niektórych pracowników i współpracowników Alior Leasing sp. z o.o. Na dzień sporządzenia skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego roszczenia z tego tytułu nie zostały zgłoszone. W ocenie Grupy PZU nie występują okoliczności uzasadniające tworzenie rezerwy z tego tytułu.

Grupa PZU odstępuje od ujawnienia dalszych informacji dotyczących wyżej wskazanych możliwych roszczeń ze strony osób trzecich, aby nie osłabiać statusu i pozycji procesowej w przypadku ewentualnego postępowania.

24.8 Zawarcie porozumienia w sprawie warunków transakcji dotyczącej spółki RUCH Spółka Akcyjna w restrukturyzacji

11 kwietnia 2019 roku pomiędzy Alior Bankiem, Polskim Koncernem Naftowym Orlen SA („PKN Orlen”) oraz PZU zawarto porozumienie w sprawie warunków transakcji, dotyczącej RUCH SA w restrukturyzacji („Ruch”). Zgodnie z porozumieniem, Alior Bank zamierza przejąć na własność 100% akcji w kapitale zakładowym Ruch (w sposób uzgodniony pomiędzy Alior Bankiem a PKN Orlen, po prawomocnym zatwierdzeniu układu w ramach przyspieszonych postępowań układowych) w celu ich dalszej odsprzedaży na rzecz PKN Orlen.

Nabycie akcji Ruch przez PKN Orlen nastąpi po spełnieniu się warunków przewidzianych w zawartym porozumieniu, tj. m.in.:

- prawomocnym stwierdzenia wykonania układów zawartych w przyspieszonych postępowaniach układowych Ruch;
- uzyskaniu przez strony porozumienia zgód korporacyjnych oraz
- wydaniu przez Prezesa UOKiK lub Komisję Europejską zgody na nabycie akcji Ruch przez PKN Orlen.

29 maja 2019 roku Alior Bank otrzymał informację o niezatwierdzeniu przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, X Wydział Gospodarczy ds. upadłościowych i restrukturyzacyjnych układów przyjętych przez zgromadzenia wierzycieli w ramach

przyspieszonego postępowania układowego RUCH z przyczyn proceduralnych, w związku z uchybieniami natury formalnej. W związku z powyższym, RUCH złożył zażalenia na te postanowienia, które zostały przekazane do sądu drugiej instancji.

Zarząd Alior Banku w dalszym ciągu podtrzymuje opinię, że scenariusz restrukturyzacyjny jest najbardziej korzystny.

30 sierpnia 2019 roku Alior Bank otrzymał informację o zatwierdzeniu przez Sąd Okręgowy w Warszawie, Sąd Gospodarczy, XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy układów częściowych zakładających propozycje umorzenia:

- 85% wierzytelności w ramach przyspieszonego postępowania układowego Ruch obejmującego wydawców będących wierzycielami Ruch, w stosunku do których zadłużenie Ruch wynosiło co najmniej 1 mln zł na dzień otwarcia tego postępowania oraz
- 50% wierzytelności w ramach przyspieszonego postępowania układowego Ruch obejmującego wydawców będących wierzycielami Ruch, wobec których Ruch miał zadłużenie w wysokości powyżej 100 tys. zł na dzień otwarcia tego postępowania.

24.9 Ustawa o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej ustalonej na podstawie obowiązujących przepisów dla szkód zaistniałych przed 1 stycznia 2006 roku

14 sierpnia 2019 roku Prezydent podpisał ustawę z 19 lipca 2019 roku o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej ustalonej na podstawie obowiązujących przepisów dla szkód zaistniałych przed 1 stycznia 2006 roku. Ustawa określa szczególne uprawnienia osób poszkodowanych z tytułu szkód powstałych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej. Poszkodowanemu przysługiwać będzie roszczenie o wypłatę renty do UFG, ograniczone do wysokości sumy gwarancyjnej ustalonej na dzień zgłoszenia roszczenia, jeżeli zakład ubezpieczeń nie był zobowiązany do wypłaty renty na podstawie orzeczenia sądu ustalającego inną wysokość sumy gwarancyjnej niż ustalona w umowie ubezpieczenia. Roszczenie o wypłatę renty przysługiwać ma za okresy przypadające po dniu wejścia w życie ustawy.

Po ustaleniu pomiędzy zakładami ubezpieczeń a UFG zasad i warunków przekazywania rent objętych ustawą do UFG, a także wypracowaniu odpowiednich procedur wewnętrznych dotyczących tego procesu, możliwe będzie określenie ewentualnych zmian w sposobie wyznaczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Kwartalna jednostkowa informacja finansowa PZU (wg PSR)

1. Śródroczny bilans

AKTYWA	30 września 2019	30 czerwca 2019	31 grudnia 2018	30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
I. Wartości niematerialne i prawne, w tym:	308 312	315 530	334 945	321 998
- wartość firmy	-	-	-	-
II. Lokaty	35 787 382	35 686 021	37 570 748	38 040 720
1. Nieruchomości	334 103	336 259	347 027	370 099
2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych, w tym:	16 042 848	15 728 590	16 056 769	15 479 894
- lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	15 566 611	15 249 911	15 671 129	15 134 429
3. Inne lokaty finansowe	19 410 431	19 621 172	21 166 952	22 190 727
4. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-
III. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-	-	-	-
IV. Należności	2 145 603	3 545 868	2 343 246	3 533 822
1. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 710 022	1 820 864	1 775 294	1 641 061
1.1. Od jednostek podporządkowanych	1 270	2 046	1 777	1 234
1.2. Od pozostałych jednostek	1 708 752	1 818 818	1 773 517	1 639 827
2. Należności z tytułu reasekuracji	158 897	183 206	264 170	290 266
2.1. Od jednostek podporządkowanych	131 003	119 502	176 656	221 193
2.2. Od pozostałych jednostek	27 894	63 704	87 514	69 073
3. Inne należności	276 684	1 541 798	303 782	1 602 495
3.1. Należności od budżetu	1 988	1 980	3 274	3 766
3.2. Pozostałe należności	274 696	1 539 818	300 508	1 598 729
a) od jednostek podporządkowanych	72 946	1 367 450	46 943	1 317 036
b) od pozostałych jednostek	201 750	172 368	253 565	281 693
V. Inne składniki aktywów	213 437	353 256	1 344 267	684 344
1. Rzeczowe składniki aktywów	123 263	111 998	122 732	106 367
2. Środki pieniężne	90 174	241 258	1 221 535	577 977
3. Pozostałe składniki aktywów	-	-	-	-
VI. Rozliczenia międzyokresowe	1 973 934	2 275 701	1 973 322	1 984 815
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	-	-
2. Aktywowane koszty akwizycji	1 332 446	1 421 600	1 326 590	1 324 590
3. Zarachowane odsetki i czynsze	-	-	-	-
4. Inne rozliczenia międzyokresowe	641 488	854 101	646 732	660 225
VII. Należne wpłaty na kapitał zakładowy	-	-	-	-
VIII. Akcje własne	-	-	-	-
Aktywa, razem	40 428 668	42 176 376	43 566 528	44 565 699

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych na 30 września 2018 roku zaprezentowano w punkcie 10.

Śródroczny bilans (kontynuacja)

PASYWA	30 września 2019	30 czerwca 2019	31 grudnia 2018	30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
I. Kapitał własny	14 243 976	13 182 672	13 924 661	13 152 049
1. Kapitał zakładowy	86 352	86 352	86 352	86 352
2. Kapitał zapasowy	5 814 241	5 814 241	5 507 572	5 507 513
3. Kapitał z aktualizacji wyceny	5 884 651	5 455 179	5 599 176	5 111 541
4. Pozostałe kapitały rezerwowe	-	-	-	-
5. Zysk (strata) z lat ubiegłych	-	-	19 682	19 682
6. Zysk (strata) netto	2 458 732	1 826 900	2 711 879	2 426 961
7. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	-	-	-	-
II. Zobowiązania podporządkowane	2 258 633	2 277 095	2 278 509	2 257 639
III. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	22 629 338	23 058 376	22 443 470	21 901 952
IV. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wartość ujemna)	(1 110 984)	(1 186 054)	(1 339 666)	(1 121 060)
V. Oszacowane regresy i odzyski (wartość ujemna)	(93 213)	(93 030)	(105 532)	(106 612)
1. Oszacowane regresy i odzyski brutto	(96 184)	(95 538)	(107 466)	(107 851)
2. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	2 971	2 508	1 934	1 239
VI. Pozostałe rezerwy	566 041	613 104	443 726	476 879
1. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	43 339	54 894	42 039	43 067
2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	440 338	475 798	319 333	351 581
3. Inne rezerwy	82 364	82 412	82 354	82 231
VII. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	-	-	-	-
VIII. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	1 175 425	3 487 198	4 963 058	7 222 209
1. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	439 754	401 410	382 261	343 727
1.1. Wobec jednostek podporządkowanych	9 751	4 465	3 808	2 832
1.2. Wobec pozostałych jednostek	430 003	396 945	378 453	340 895
2. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	130 440	213 110	248 600	187 323
2.1. Wobec jednostek podporządkowanych	22 098	17 615	25 837	21 864
2.2. Wobec pozostałych jednostek	108 342	195 495	222 763	165 459
3. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	-	-	3 677 344	3 637 650
4. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	78 494	12	125 349	-
5. Inne zobowiązania	417 607	2 756 220	421 064	2 931 792
5.1. Zobowiązania wobec budżetu	141 440	85 269	85 770	168 174
5.2. Pozostałe zobowiązania	276 167	2 670 951	335 294	2 763 618
a) wobec jednostek podporządkowanych	26 180	19 935	35 265	31 628
b) wobec pozostałych jednostek	249 987	2 651 016	300 029	2 731 990
6. Fundusze specjalne	109 130	116 446	108 440	121 717
IX. Rozliczenia międzyokresowe	759 452	837 015	958 302	782 643
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	707 585	781 408	909 084	730 174
2. Ujemna wartość firmy	-	-	-	-
3. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	51 867	55 607	49 218	52 469
Pasywa, razem	40 428 668	42 176 376	43 566 528	44 565 699

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych na 30 września 2018 roku zaprezentowano w punkcie 10.

Śródroczny bilans (kontynuacja)

	30 września 2019	30 czerwca 2019	31 grudnia 2018	30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
Wartość księgowa	14 243 976	13 182 672	13 924 661	13 152 049
Liczba akcji	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w złotych)	16,50	15,27	16,13	15,23
Rozwodniona liczba akcji	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w złotych)	16,50	15,27	16,13	15,23

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych na 30 września 2018 roku zaprezentowano w punkcie 10.

2. Śródroczne zestawienie pozycji pozabilansowych

Pozycje pozabilansowe	30 września 2019	30 czerwca 2019	31 grudnia 2018	30 września 2018
1. Należności warunkowe, w tym:	4 408 886	4 374 686	4 489 902	4 160 998
1.1. Otrzymane gwarancje i poręczenia	2 957	2 984	3 042	2 809
1.2. Pozostałe ¹⁾	4 405 929	4 371 702	4 486 860	4 158 189
2. Zobowiązania warunkowe, w tym:	946 980	4 624 520	4 620 124	4 513 477
2.1. Udzielone poręczenia i gwarancje	85 850	3 747 185	3 685 634	3 648 059
2.2. Weksle akceptowane i indosowane	-	-	-	-
2.3. Aktywa z zobowiązaniem odsprzedaży	-	-	-	-
2.4. Inne zobowiązania zabezpieczone na aktywach lub na przychodach	-	-	-	-
3. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione na rzecz zakładu ubezpieczeń	-	-	-	-
4. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione przez zakład ubezpieczeń na rzecz cedentów	-	-	-	-
5. Obce składniki aktywów nieujęte w aktywach	119 907	109 341	109 782	113 161
6. Inne pozycje pozabilansowe	-	-	-	-
Pozycje pozabilansowe, razem	5 475 773	9 108 547	9 219 808	8 787 636

¹⁾ Pozycja obejmuje głównie: zabezpieczenia otrzymane w formie przewłaszczenia majątku dłużnika, hipoteki na majątku dłużnika, inne należności warunkowe itp.

3. Śródroczny rachunek techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych

Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018	1 stycznia - 30 września 2018
I. Składki (1-2-3+4)	3 142 504	9 219 622	3 114 277	9 028 268
1. Składki przypisane brutto	2 684 647	9 396 302	2 617 152	9 572 253
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	56 864	206 467	33 426	324 304
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(596 974)	(243 312)	(639 526)	161 995
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(82 253)	(213 525)	(108 975)	(57 686)
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	65 637	195 537	62 871	186 187
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	43 571	138 707	34 672	121 627
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	2 056 579	5 995 388	1 885 581	5 611 947
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	1 896 246	5 538 613	1 761 053	5 126 052
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	1 931 811	5 756 246	1 862 539	5 331 272
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	35 565	217 633	101 486	205 220
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	160 333	456 775	124 528	485 895
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	166 910	440 438	126 292	507 011
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	6 577	(16 337)	1 764	21 116
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	291	446	190	499
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	783 490	2 304 781	740 327	2 189 367
1. Koszty akwizycji, w tym:	631 216	1 841 058	594 896	1 738 608
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	89 155	(5 856)	93 546	(38 753)
2. Koszty administracyjne	161 309	491 927	153 376	474 624
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	9 035	28 204	7 945	23 865
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	62 369	275 202	80 221	274 462
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	348 983	978 049	505 501	1 259 807

4. Śródroczny ogólny rachunek zysków i strat

Ogólny rachunek zysków i strat	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub ubezpieczeń na życie	348 983	978 049	505 501	1 259 807
II. Przychody z lokat	500 224	2 334 051	547 600	2 460 388
1. Przychody z lokat w nieruchomości	1 419	4 289	1 442	4 149
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	350 807	1 769 043	416 669	1 731 974
2.1. Z udziałów lub akcji	346 460	1 759 274	414 702	1 725 346
2.2. Z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	3 874	8 715	1 945	6 570
2.3. Z pozostałych lokat	473	1 054	22	58
3. Przychody z innych lokat finansowych	134 338	346 794	12 667	418 111
3.1. Z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	3 170	8 585	2 533	7 537
3.2. Z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	105 578	308 675	19 823	374 570
3.3. Z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	1 275	(14 422)	(6 500)	(8 211)
3.4. Z pozostałych lokat	24 315	43 956	(3 189)	44 215
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	2 307	2 307	3 474	14 516
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	11 353	211 618	113 348	291 638
III. Niezrealizowane zyski z lokat	40 816	121 413	(42 718)	62 999
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	-	-	-	-
V. Koszty działalności lokacyjnej	49 660	255 786	108 466	343 150
1. Koszty utrzymania nieruchomości	821	2 662	786	2 387
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	8 331	31 769	10 601	30 134
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	14	14	4 633	7 350
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	40 494	221 341	92 446	303 279
VI. Niezrealizowane straty na lokatach	13 662	94 668	(83 432)	174 522
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	65 637	195 537	62 871	186 187
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	57 093	213 105	48 987	168 106
IX. Pozostałe koszty operacyjne	133 410	454 284	84 616	496 380
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	684 747	2 646 343	886 849	2 751 061
XI. Zyski nadzwyczajne	-	-	-	-
XII. Straty nadzwyczajne	-	-	-	-
XIII. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	29 016	48 073	(43 833)	(91 345)
XIV. Zysk (strata) brutto	713 763	2 694 416	843 016	2 659 716
XV. Podatek dochodowy	81 931	235 684	94 717	232 755
a) część bieżąca	153 487	217 937	157 824	237 825
b) część odroczone	(71 556)	17 747	(63 107)	(5 070)
XVI. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-	-	-	-
XVII. Zysk (strata) netto	631 832	2 458 732	748 299	2 426 961

	1 lipca - 30 września 2019	1 stycznia - 30 września 2019	1 lipca - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
Zysk (strata) netto (zannualizowany) ²⁾	2 506 725	3 287 316	2 968 795	3 244 838
Średnia ważona liczba akcji zwykłych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)	0,73	2,85	0,87	2,81
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)	0,73	2,85	0,87	2,81

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2018 roku zaprezentowano w punkcie 10.

²⁾ Wyliczenie uwzględniające liczbę dni kalendarzowych w okresie.

5. Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 30 września 2019	1 stycznia - 31 grudnia 2018	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
I. Kapitał własny na początek okresu (BO)	13 924 661	13 583 288	13 583 172
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów - wynik korekt danych porównywalnych przeprowadzonych przez Alior Bank	-	(22 811)	(22 811)
c) wynik ostatecznego rozliczenia nabycia Pekao	-	(116)	(116)
I.a. Kapitał własny na początek okresu (BO), po uzgodnieniu do danych porównywalnych	13 924 661	13 560 361	13 560 245
1. Kapitał zakładowy na początek okresu	86 352	86 352	86 352
1.1. Zmiany kapitału zakładowego	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
1.2. Kapitał zakładowy na koniec okresu	86 352	86 352	86 352
2. Kapitał zapasowy na początek okresu	5 507 572	5 258 449	5 258 449
2.1. Zmiany kapitału zapasowego	306 669	249 123	249 064
a) zwiększenia (z tytułu):	306 669	249 123	249 064
- podziału zysku (ponad wymaganą ustawowo wartość)	306 374	248 671	248 671
- z kapitału rezerwowego z aktualizacji – tytułem sprzedaży i likwidacji środków trwałych	295	452	393
b) zmniejszenia	-	-	-
2.2. Kapitał zapasowy na koniec okresu	5 814 241	5 507 572	5 507 513
3. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	5 599 176	5 824 295	5 824 295
- zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
- korekty błędów - wynik korekt danych porównywalnych przeprowadzonych przez Alior Bank	-	(42 493)	(42 493)
- wynik ostatecznego rozliczenia nabycia Pekao	-	(116)	(116)
3.a. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu (BO), po uzgodnieniu do danych porównywalnych	5 599 176	5 781 686	5 781 686

Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym (kontynuacja)

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 30 września 2019	1 stycznia - 31 grudnia 2018	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
3.1. Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny	285 475	(182 510)	(670 145)
a) zwiększenia (z tytułu):	717 781	397 654	253 240
- wycena lokat finansowych	717 781	392 436	248 723
- przeniesienia odpisu z tytułu trwałej utraty wartości lokat dostępnych do sprzedaży	-	4 517	4 517
- pozostałe zwiększenia, w tym rozwiązania odpisów z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości	-	701	-
b) zmniejszenia (z tytułu)	432 306	580 164	923 385
- wycena lokat finansowych	432 011	578 474	922 992
- zbycia instrumentów dostępnych do sprzedaży	-	1 238	-
- zbycia środków trwałych	295	452	393
- pozostałe zmniejszenia, w tym utworzenia odpisów z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości	-	-	-
3.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	5 884 651	5 599 176	5 111 541
4. Pozostałe kapitały rezerwowe na początek okresu	-	-	-
4.1. Zmiany pozostałych kapitałów rezerwowych	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
4.2. Pozostałe kapitały rezerwowe na koniec okresu	-	-	-
5. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu	2 731 561	2 433 874	2 433 874
5.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu	2 731 561	2 433 874	2 433 874
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów - wynik korekt danych porównywalnych przeprowadzonych przez Alior Bank	-	5 473	5 473
c) wynik ostatecznego rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank	-	19 682	19 682
5.2. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	2 731 561	2 459 029	2 459 029
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	2 731 561	2 433 874	2 433 874
- przeniesienia na kapitał zapasowy	306 374	248 671	248 671
- wypłata dywidendy	2 417 864	2 158 807	2 158 807
- pokrycie strat z lat ubiegłych wynikających z ostatecznego rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank	-	19 682	19 682
- przeniesienia/odpisy ZFŚS	7 323	6 714	6 714
5.3. Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu	-	25 155	25 155
5.4. Strata z lat ubiegłych na początek okresu	-	25 155	25 155
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów	-	-	-
5.5. Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	-	25 155	25 155
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	19 682	19 682
5.6. Strata z lat ubiegłych na koniec okresu	-	5 473	5 473
5.7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu	-	19 682	19 682

Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym (kontynuacja)

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 30 września 2019	1 stycznia - 31 grudnia 2018	1 stycznia - 30 września 2018 (przekształcone) ¹⁾
6. Wynik netto	2 458 732	2 711 879	2 426 961
a) zysk netto	2 458 732	2 711 879	2 426 961
b) strata netto	-	-	-
c) odpisy z zysku	-	-	-
II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)	14 243 976	13 924 661	13 152 049

¹⁾ Informacje o przekształceniu danych za okres 1 stycznia – 30 września 2018 roku zaprezentowano w punkcie 10.

6. Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2019	1 stycznia - 31 grudnia 2018	1 stycznia - 30 września 2018
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
I. Wpływy	10 750 706	14 614 281	10 886 596
1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	9 882 592	13 375 604	9 969 446
1.1. Wpływy z tytułu składek brutto	9 760 704	13 217 838	9 855 574
1.2. Wpływy z tytułu regresów, odzysków i zwrotów odszkodowań	101 778	133 370	96 396
1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej	20 110	24 396	17 476
2. Wpływy z reasekuracji biernej	305 098	373 382	294 876
2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach	238 559	267 134	226 174
2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów	64 023	102 197	68 702
2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej	2 516	4 051	-
3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej	563 016	865 295	622 274
3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego	253 834	287 012	216 540
3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	4 374	1 971	1 178
3.3. Pozostałe wpływy	304 808	576 312	404 556
II. Wydatki	9 965 377	12 703 438	9 478 925
1. Wydatki z tytułu z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	8 459 124	10 511 228	7 918 305
1.1. Zwroty składek brutto	205 179	319 061	239 367
1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	5 296 122	6 398 673	4 820 900
1.3. Wydatki z tytułu akwizycji	1 286 930	1 632 359	1 229 958
1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym	1 092 942	1 394 992	1 048 598
1.5. Wydatki z tytułu likwidacji szkód i windykacji regresów	240 490	317 272	229 564
1.6. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej	218 518	303 887	238 097
1.7. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	118 943	144 984	111 821
2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej	479 118	510 675	402 474
2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji	478 902	510 405	402 247
2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej	216	270	227
3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej	1 027 135	1 681 535	1 158 146
3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego	120 540	209 452	158 967
3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	82 283	101 232	68 650
3.3. Pozostałe wydatki operacyjne	824 312	1 370 851	930 529
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I-II)	785 329	1 910 843	1 407 671

Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2019	1 stycznia - 31 grudnia 2018	1 stycznia - 30 września 2018
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności lokacyjnej			
I. Wpływy	194 284 706	148 405 819	108 788 168
1. Zbycie nieruchomości	13 924	22 531	20 971
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	7 695	-	-
3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	239 093	33 714	25 798
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom	10 000	-	-
5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	8 459 486	11 602 126	9 607 035
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych	135 356 380	47 212 285	33 193 512
7. Realizacja pozostałych lokat	48 027 014	87 246 107	65 097 299
8. Wpływy z nieruchomości	5 343	7 280	5 517
9. Odsetki otrzymane	396 464	538 995	357 810
10. Dywidendy otrzymane	1 759 995	1 725 346	467 863
11. Pozostałe wpływy z lokat	9 312	17 435	12 363
II. Wydatki	189 968 633	147 944 100	110 498 248
1. Nabycie nieruchomości	1 739	3 922	2 979
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	26	5 368	3 101
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	105 818	493 714	478 217
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom	77 414	23 385	-
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	8 004 020	12 511 549	10 200 245
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	134 630 634	47 453 136	33 663 783
7. Nabycie pozostałych lokat	47 085 935	87 374 494	66 089 749
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości	40 165	51 308	38 708
9. Pozostałe wydatki na lokaty	22 882	27 224	21 466
III. Przepływy pieniężne netto z działalności lokacyjnej (I-II)	4 316 073	461 719	(1 710 080)

Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2019	1 stycznia - 31 grudnia 2018	1 stycznia - 30 września 2018
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
I. Wpływy	24 706 275	58 419 387	45 065 106
1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału	-	-	-
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych	24 706 275	58 419 387	45 065 106
3. Pozostałe wpływy finansowe	-	-	-
II. Wydatki	30 924 096	60 596 260	45 207 039
1. Dywidendy	2 417 864	2 158 807	-
2. Inne, niż wypłata dywidend, wydatki z tytułu podziału zysku	-	-	-
3. Nabycie akcji własnych	-	-	-
4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	28 373 735	58 297 524	45 067 110
5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	132 497	139 929	139 929
6. Pozostałe wydatki finansowe	-	-	-
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)	(6 217 821)	(2 176 873)	(141 933)
D. Przepływy pieniężne netto, razem (A.III+/-B.III+/-C.III)	(1 116 419)	195 689	(444 342)
E. Bilansowa zmiana środków pieniężnych, w tym:	(1 131 361)	239 383	(404 175)
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	(14 942)	43 694	40 167
F. Środki pieniężne na początek okresu	1 221 535	982 152	982 152
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F+/-E), w tym:	90 174	1 221 535	577 977
- o ograniczonej możliwości dysponowania	47 886	43 155	58 948

7. Wprowadzenie

Niniejsza kwartalna jednostkowa informacja finansowa PZU została sporządzona zgodnie z PSR z przyczyn opisanych w części Wstęp, w której przedstawiono również definicję PSR.

8. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości

Szczegółowe zasady (polityka) rachunkowości zostały zaprezentowane w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za 2018 rok.

9. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku nie dokonano zmian zasad (polityki) rachunkowości.

10. Objaśnienie różnic między wcześniej publikowaną kwartalną informacją finansową a danymi zaprezentowanymi w śródrocznym raporcie okresowym

Dane finansowe prezentowane w kwartalnej jednostkowej informacji finansowej za okres 9 miesięcy od 1 stycznia do 30 września 2019 roku w porównaniu do informacji finansowej za okres 9 miesięcy 2018 rok uległy następującym zmianom.

W Banku Pekao oraz Alior Bank wprowadzono zmiany danych porównywalnych do sprawozdań finansowych wynikające z ponownego przeliczenia wyceny instrumentów finansowych wg MSSF 9 wynikające z ostatecznie przyjętej na dzień 31 grudnia 2018 roku metodyki wyceny. Ponadto w wyniku ostatecznego rozliczenia nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Banku BPH SA przez Alior Bank, a także wprowadzenia odpowiednich korekt do danych finansowych Alior Banku w celu ich uspołnienia do zasad rachunkowości stosowanych przez PZU przeprowadzono korektę wartości spółki Alior Bank. Efekt wpływu tych zmian na dane porównywalne w kwartalnej jednostkowej informacji finansowej zaprezentowano poniżej.

Śródroczny bilans	30 września 2018 <i>(historyczne)</i>	Korekta	30 września 2018 <i>(przekształcone)</i>
Aktywa II.2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	15 539 074	(59 180)	15 479 894
Pasywa I. 3 Kapitał z aktualizacji wyceny	5 145 518	(33 977)	5 111 541
Pasywa I. 5 Zysk (strata) z lat ubiegłych	(5 473)	25 155	19 682
Pasywa I. 6 Zysk (strata) netto	2 477 319	(50 358)	2 426 961

Śródroczny ogólny rachunek zysków i strat	1 stycznia - 30 września 2018 <i>(historyczne)</i>	Korekta	1 stycznia - 30 września 2018 <i>(przekształcone)</i>
XIII. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	(40 987)	(50 358)	(91 345)
XVII. Zysk (strata) netto	2 477 319	(50 358)	2 426 961

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU:

Imię i nazwisko	Stanowisko / Funkcja	
Paweł Surówka	Prezes Zarządu PZU (podpis)
Tomasz Kulik	Członek Zarządu PZU (podpis)
Aleksandra Agatowska	Członek Zarządu PZU (podpis)
Adam Brzozowski	Członek Zarządu PZU (podpis)
Marcin Eckert	Członek Zarządu PZU (podpis)
Elżbieta Häuser – Schöneich	Członek Zarządu PZU (podpis)
Maciej Rapkiewicz	Członek Zarządu PZU (podpis)
Małgorzata Sadurska	Członek Zarządu PZU (podpis)

Osoba odpowiedzialna za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego:

Katarzyna Łubkowska	Dyrektor Biura Rachunkowości (podpis)
---------------------	---------------------------------	-------------------

Warszawa, 13 listopada 2019 roku